

WESTERN ROMAN
LASO
CIJENA 15 d. BROJ 445

JA, TOM HORN

Will Henry

JA, TOM HORN

LASO 445

WILL HENRY: JA, TOM HORN
Naslov originala: I, TOM HORN
Recenzija: Mladen Stary, književnik
Copyright: Will Henry
Prijevod: Marija Šojat
Grafički urednik: Ivica Bartolić
Urednik: **Marcel Čukli**

SAVJET REDAKCIJE: Josip Adaković, dr Vladimir Anić, Ljudevit Bauer (**predsjedavajući**), Nenad Brixy, Tomislav Butorac, dr Adolf Dragičević, inž. Vesna Gazdag, Marija Jurela, Borivoj Jurković, Želimir Košćević, Nada Šoljan, Ismet Voljevica, Ana Župan-Bender. – **GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:** Borivoj Jurković

LASO -Izlazi svaki tjedan – Izdavač: RO Novinsko-izdavačka djelatnost SOUR-a »Vjesnik« n.sol.o., 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4 – Adresa uredništva: »Laso«, Redakcija »Romani i stripovi«, 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, telefon: (041) 515-555 i 519-555 – Tisak: RO Štamparska djelatnost »Vjesnik« n. sol. o. – OOUR Novinska rotacija n.su-b.o. i OOUR TM n. sub. o., 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju) »Vjesnikova« Press agencija Zagreb. Cijena pretplate za godinu dana iznosi 780 d ili 702 d s popustom od 10 posto, a za 6 mjeseci 390 d ili 351 d s popustom. Samo unaprijed plaćena pretplata osigurava popust od 10 posto. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-1216 SOUR »Vjesnik«, Interna banka, s oznakom za »Laso«. Cijena za inozemstvo: DM 1,80, ASCH 10,00, SFRS 2,00, HFL 2,00. – Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci: DM 36,00, SKR 63,00, ASCH 250,00, FF 74,00, SFRS 36,00 HFL 37,00, US\$ 15,00 – Uplata za devizni račun 30101-37-7210-256 – Privredna banka Zagreb (za »Laso«).

Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za Marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6. Zadnja kolor-stranica 9000 d, c/b stranica 7000 d.

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7 – 1973. od 26. XI 1973.

LASO 445 izlazi: 23. 04. 1982.

Je li preostao još ijedan ratnik koji će me se sjećati? Postoji li još žena koja će zaplakati kad sazna da Talking Boy više nikada neće jahati? Hoće li još lice ijednog djeteta, sestre ili starca razvedriti osmijeh kad se sjete čovjeka kojega su vojnici nazivali Tom Horn?

Jašite dalje, jašite dalje!

Tom Horn je u zatvoru u Cheyenneu.

I

»Ja Tom Horn, zaklinjem se...«

Tako bi počeo odvjetnik i zato ću i ja tako učiniti. Objasnit ću svima koji su protiv mene da ovdje svjedoči čovjek koji nema ništa s onim izmišljotinama što su o meni napisane u novinama. Prijateljima Toma Horna neće trebati zakletva da bi znali tko je to napisao. A znat će da je to istina, cijela istina, ništa nego istina. Ništa neće biti izostavljeno, ništa dodano.

To sam sve mogao reći i pod prisegom, ali nisu me htjeli slušati, nisu htjeli da se dogodi na moj način.

Ali to sada sve pripada prošlosti. U međuvremenu je mnogo vode proteklo rijekom. Ništa se ne može promijeniti, ali čovjek mora pokušati. Mora ispraviti ako može. Mora reći što ga je dovelo u zatvor u Cheyenneu, kakva su vremena bila tada i — kakva nisu bila. Zašto je pravda zakazala, zašto su svjedoci pod zakletvom lagali, zašto se sudac pravio gluhim... Zbog čega su i porotnici bili slijepi! Oh, i kako su se različito tumačili propisi samo da se osudi nevinoga! Neka ljudi znaju što je postalo od zakona na Zapadu!

Na Zapadu čovjek vjeruje zakonu kao vlastitoj riječi. Bez uljepšavanja! Ne jadikuje, ne bježi kad se na nj nabacuju lažima i uvredama. I drži do svoje riječi. To vrijedi i za njegova djela. Zbog toga se i pouzda u zakon.

Ali koji put čovjek ne uspijeva pri prvom gonjenju dotjerati odmah cijelo stado na željezničku stanicu. Čak i kad vjeruje da su goveda sigurno utovarena, još se i tada može svašta dogoditi. On to nije odmah uvidio.

To mu je tek poslije postalo jasno. Kad su goniči bili isplaćeni i kad se slegao oblak prašine iza kopita konja na južnim prerijama u smjeru Teksasa, tek je onda pogledao na sjever, prema Wyomingu, stisnuo oči i tiho promrmljao sebi u bradu: »Prokletstvo!« Jer ono što je vidio ispred sebe bio je ostatak njegova života...

Znam da moram reći istinu o posljednjem dijelu tog tamnog, sumornog puta, dijelu koji moj veliki prijatelj John C. Coble neće spomenuti u knjizi što je namjerava napisati, jer to bi se moglo shvatiti kao »opravdanje« svega onoga što se u Wyomingu dogodilo kao nepravda.

Coble je insistirao na tome: ovaj prvi, svijetli dio puta, to je istiniti dio! Opiši ga otvoreno i iskreno, savjetovao mi je. Tvoje sretno djetinjstvo u Scotland Countyju na Missouriju. Kako si kao koščati momčić od nepunih petnaest godina radio u Kansasu kod Atchinsona, Topeka i Santa Fea. Kako si pomagao polagati prugu od Kansas Citija do daleke obale Pacifika. Kako si, kad si navršio sedamnaest godina, postao poznati kočijaš u Novom Meksiku. Kako si, tek navršivši osamnaest, primljen u glasoviti apaški odred izviđača američke konjice na teritoriju Arizone, gdje si služio pod legendarnim Alom Sieberom. Kako si tada zamalo uhvatio Geronima, i kako si postao pobratimom divljih Apaša. Zašto si dobio ime »Talking Boy«, zašto si naučio govoriti njihov jezik onako kako to ni jednom jedinom bijelcu prije tebe nije uspjelo. Kako si – pošto te detektivska agencija Pinker-

ton preporučila velikoj kompaniji »Swan Land and Cattle« – smiono, sasvim sam, godina 1894. i 1895. očistio južni Wyoming od kradljivaca stoke, itd.

Ha, mislio je Coble, ne može biti kraja divljenju takvu životu!

– Ispričaj sve te dobre, lijepe, ispravne doživljaje – rekao je John Coble na kraju – a zatim ćeš izići slobodan. Tada će ljudi, naime, shvatiti da je nedužan čovjek okrivljen i osuđen zbog gnjusnog ubojstva Willieja Nickela.

No za Coblea bi to možda bilo sve dobro i ispravno, ali za mene je ispalo loše. Coble je htio da priču ispričam samo do ruba pakla do kojeg je došao Tom Horn kada je jahao u Wyoming. Tamni se dio nije smio spomenuti. Toga se Coble bo-
jao.

A to je morao znati čovjek kao ja, kojega će sutra u zoru objesiti u zatvoru u Cheyenneu.

Nikada nisam sumnjao u Johna Coblea pa ni sada ne sumnjam u nj. On mi je bio najbolji prijatelj i drug, koji se može rijetko naći u tom grubom životu.

Ali to je bilo prošle godine.

U međuvremenu je lišće ponovno prolistalo. Doduše, John Coble me još posjećuje, iako su i njegovi posjeti sve rjeđi. Svi ostali za koje sam radio, čiju sam stoku spašavao a pašnjake čistio od nepoželjnih naseljenika i kradljivaca stoke, davno su me zaboravili.

Šerif Smalley, prijatelj vjerniji od ostalih koji su to nerijetko isticali, reče mi da je sve završeno.

– Gotovo je, Tome! Ti znaš da mi je iskreno žao.

Ali za Toma Horna još nije gotovo.

Ja sam već bio ondje gdje se medvjed okretao za mnom, vuk me ganjao, a ja sam ga natjerao da cvili. Slušao sam tanad kako mi zuji pokraj ušiju i strijelu kako mi prolijeće ispred očiju. Dvaput su mi zaboli nož među rebra, a koplje u trbuh. Sjekira mi je do kosti prodrila u meso. Ali uvijek sam se izvukao. Svaki čovjek zna kada je došlo njegovo vrijeme... a moje još nije došlo!

Moji će me prijatelji osloboditi.

Već su me obavijestili da će to učiniti. To su pravi prijatelji i ja im vjerujem. Sve je spremno, rekli su. A vrata krvnika u zatvoru u Cheyenneu neće se za mene nikada otvoriti. Plan ne može propasti. Ljudi koji će ga izvesti znaju svoj posao. Oni će me osloboditi iz zatvora. Ovaj put sasvim sigurno. Neće više biti pogreške.

Ali prije nego što me moji prijatelji dođu izbaviti, ostavit ću svoju istinitu ispovijest ondje gdje će je sigurno naći. Sve je napisano i čeka samo da bude predano onome tko će me večeras posljednji put posjetiti.

Toga sam puta jahao sam u Wyoming. Ono što se kod Iron Mountaina i poslije toga dogodilo nema nikakve veze s dani-ma u Arizoni ili Novom Meksiku, ni s događajima u Denveru.

Od prvoga dana u Wyomingu značilo je samo jedno: Tom Horn protiv potjere! A potjera je bila oštra, bez milosti.

U Wyomingu nije bilo čovjeka imenom Al Sieber koji bi ne-

kome mogao pokazati put. U Wyomingu sam bio upućen sam na sebe. Mogao sam se pouzdati samo u svoga konja, vlastitu snalažljivost i svoju vinčesterku.

Ni John Coble, ni savezni šerif Joe LeFors, ni pomoćnik Snow, ni šerif Smalley, niti itko drugi – nisu znali kamo je otišao Tom Horn i što je radio.

Ovo je ovdje, dakle, moja druga priča.

Moji će je neprijatelji osporiti, moji prijatelji čut će je prekasno.

U početku svima se činilo da ću iz svega izići kao bijelo nedužno janje. Govorilo se da Tom Horn neće ni tridesetak dana provesti u zatvoru u Cheyenneu i da uopće neće biti izveden pred sud. Sramotna optužba protiv njega morat će pasti, jer jednostavno nema nikakvih dokaza.

Ali u međuvremenu prošla je cijela godina. Drveće je opet ogoljelo, uskoro će zima. Posljednji su dani u studenome. Dobri šerif Smalley ne bi me obmanuo.

Oh, što je to bilo? Ondje vani! U hodniku iza ćelija! Evo vidim kroz rešetke na prozoru sjenu nekog čovjeka koji bježi. Ne, dvije, tri sjene... Ondje, pokraj kanti za smeće! Točno kako je stajalo u poruci! Ondje...

Prvi je čovjek pomakao ruku kao da se hoće zagrijati. Triput mi je dao signal! O, počelo se događati!

Dalje od prozora ćelije! Brzo, moram se brzo udaljiti! Čujem korake čizama vani u hodniku. Netko dolazi. O, samo neka dođu! Još nekoliko sati i bit ću vani! Ove posljednje noći u sjeni

stratišta koje je poznati arhitekt James Julian podigao baš za mene, skupit će se prijatelji i izbavit će me. Ondje, u tamnoj noći čekat će me Old Pacer, osedlan. Puška u navlaci na sedlu, kruh, slanina i sir u bisagama. Skočit ću u sedlo i tada ćemo nestati Old Pacer i ja... kao sjene dvaju oblaka na nebu!

Na jug! Na jug! U Arizonu! Jedan sat nakon mog oslobodjenja bit ćemo moj konj i ja već u blizini Lost Rangea i gledati granicu Kolorada. San? Što ja to govorim?! Ja i Pacer već nakon pola sata nećemo vidjeti ništa od Cheyennea. Kad sljedećeg jutra sunce izide da obasja Granite Cap, Lone Tree River i Buck Eye, Wyoming će biti daleko iza mene.

Moja žena Nopal, tamnoputa kći Old Pedrosa, čekat će svog Talking Boya ondje dolje, gdje sunce zimuje. Ponovo ćemo ležati zajedno, kao onda kad smo bili sasvim mladi. Pričat ću joj zašto je od onog posljednjeg proljeća kad sam je morao napustiti prošlo već mnogo zima. Ona će razumjeti. Apaši će opet postati moj narod. Ponovo će biti sve kao u stara vremena – lijepo, divlje i sigurno!

Čovjek u zatvoru u Cheyenneu mora učiniti još samo jedno: svoj tajni testament uručiti mladom braniocu koji je obećao da će večeras doći u posjet. Osloboden tereta tog testamenta, napisanog vjerodostojno kako bi se neistina opet pretvorila u istinu, Tom Horn treba još samo da čeka da ga njegovi prijatelji oslobode.

Tada će ponovo biti slobodan i moći jahati, daleko, daleko

odavde. U Arizonu! Natrag u stara vremena!

Samo on, Tom Horn, i vjetar i vuk. Trojica usamljenih!

Bit će najbolje da opis tamnog dijela svog životnog puta počnem pismom koje sam dobio od Pinkertonove detektivske agencije. U njemu mi se savjetovalo da najprije idem u Tucson. Ondje ću se u salonu u meksičkoj četvrti sastati s nekim čovjekom. Tako su me htjeli poštedjeti dugog jahanja u Kolorado, ako prilikom tog prvog kontakta ne bi bio postignut sporazum. Jer lako se moglo dogoditi da Pinkertonov izaslanik ne vidi u meni baš ono o čemu su novine u Arizoni pisale. Prema njima, ja sam lažac, varalica, miljenik Indijanaca, strijelac iz zasjede, razbijač, ženskar, brbljavac... i prvorazredni tragač.

Ali kako će se pokazati, »oko koje nikada ne spava« bilo je zainteresirano samo za ovo posljednje.

Bilo je predviđeno da se sastanemo u kantini »El Coyotero«. Povukao sam stolac do zida i sjeo. Uvijek sam sumnjičav prema takvim susretima i zato se nikad ni u to ne upuštam naslijepo. Čekat ću na svom neupadljivom mjestu dok se momak ne pojavi na svjetlu. Povezat ću se s njim ako to budem smatrao potrebnim i sigurnim. Drugim riječima, moram se uvjeriti da on zaista želi zaposliti ljude, a ne samo utjerati novac raspisan za nečiju glavu.

Ali večeras zapravo nisam očekivao nikakve nepravilike. Pinkertonovi ipak nisu bilo tko. U građanskom ratu vodili su Državnu tajnu službu i na cije-

lom Zapadu bili »zakon« kojeg su se zločinci najviše bojali. Kad dobijete od njih pismo što ga je vlastoručno napisao gospodin Jamec McParlan, šef denverskog odjela, koji je razbio bandu kopača ugljena – tada ne očekujete da će vas ustrijeliti njegov agent. Ali malo opreza nije nikad naodmet!

– Halo! – rekao je tiho netko iza mene. – Kad biste već bili na platnom spisku, ja bih vas ustrijelio!

– Da – rekao sam – a da se vi sada niste javili, vaša bi žena morala kupiti crnu haljinu! Kad ste ulazili kroz taj prozor, napravili ste više buke nego pijanac kad preko žlijeba na krovu ulazi u kuću jer ne želi koristiti ulazna vrata. Što vas je zadržalo tako dugo?

To je bio najobičniji blef. Sjetio sam se prozora bez stakala i odmah pretpostavio da je ušao onuda. Pucanj u prazno, ali često uspijeva.

– Dobili ste posao! – rekao je i prigušeno se nasmijao. Tako sam upoznao W. C. Doc Shorea, šerifa iz Gunnison Countyja u Koloradu. Predstavio se, i pošto se uvjerio da sam ja Tom Horn, rekao:

– Dodite, kupit ću bocu pića! Ovdje je otraga soba u kojoj ćemo biti sami i moći ćemo porazgovarati u miru.

Poznavao sam unutrašnjost »El Coyotera« kao vigvam sestre Sawn. S obzirom na to da sam Meksikanac, ovaj je salun baš po mom ukusu. Sviđali su mi se ovdje ljudi, njihov način kuhanja, način na koji promatraju život. Zato sam rekao vlasniku Manuelu Arroyu:

– Želim biti nesmetani! Po-

šaljite nam samo bocu najboljeg pića koje imate. Idemo u stražnju sobu i ne trebamo nikakvo društvo. Jasno? – Namignuo sam mu.

Manuel je kimnuo.

– Razumijem – rekao je. – Večeras, dakle, nikakve zabave?

– Tako je! – složih se. – I nikakvih sobnih posjetiteljica!

– Da, samo djevojka s bocom i čašama! Odmah ćete biti posluženi – rekao je Manuel. – Gdje li se samo krije ta vražja djevojka?

Shores se odmaknuo, pridržao zastor od krzna i propustio me u prostoriju.

– Sada razumijem zašto vas zovu Talking Boy.

– Kad se mnogo govori, mnogo se i sazna – odgovorio sam.

– Ali može se govoriti i o nečijoj glavi – rekao je. – Bolje da to ne zaboravite.

Tada me je podsjećao na to! Proći će još nekoliko godina dok se u to uvjerim. No u tom sam trenutku još bio visoko u sedlu. Ljudi su poznavali Toma Horna. Veliki ljudi, značajni ljudi. Čak i Pinkertonovi! Nema ni većih ni značajnijih u poslu kao što je lov na ljude. A oni su poslali po Toma Horna! Ta tko je Shores da tako postupa sa mnom? Šerif Gunnison Countyja? Do vraga, ta ja sam već radio za Buckeya O'Neilla iz Yavapaia! I za Glenna Reynoldsa iz Gil Countyja. Da, i za Owensa preko u Apache Countyju. Znači – za najbolje predstavnike zakona! Jesu li Pinkertonovi možda poslali po njih? Do vraga, ne! Poslali su po Toma Horna!

Pošto smo sjeli za klimav stol, zagledao sam se šerifu o oči.

— Znaite što šerife, šutite, a meni prepustite govoranciju! Dobro? Tiha pjesma nije moj način. Da nije tako, gospodin McParlan nikad ne bi čuo za Toma Horna!

Shores se zapiljio u mene. Imao je najsvjetlije modre oči koje sam ikad vidio. A bio je i velik momak. Točno kao ja. Možda metar i devedeset, težak približno devedeset kilograma. Bio je sav od mišića i tetiva. Malo sam se kasno sjetio da je šerif W. C. Doc Shores svojedobno s lakoćom obarao ljude.

— Horne — rekao je ne baš neprijateljski — McParlan još nikada nije čuo za Toma Horna. Ja sam im rekao da vam pišu.

— Vi ste... Oh, neka sam proklet! Hm, hvala vam.

Pošto sam razmišljao nekoliko trenutaka, namrštio sam čelo.

— Ali recite mi kada ste čuli za mene?

— Moj je posao da točno znam tko će ubiti čovjeka ako je na to prisiljen. Vodim jedan popis. Vi ste također na njemu.

— Neka me vrag odnese! — eksplodirao sam. — Ali još nikada nisam ubio čovjeka! Barem ne bijelca!

Shores se potapšao po džepu kaputa.

— Ovdje imam tjeralicu iz Novog Meksika, na kojoj piše da ste to već učinili.

— Prokletstvo!

— I jednu iz Teksasa.

— Do vraga, ali ja još nikada nisam bio u Teksasu!

— To onda recite onim ljudi-

ma ondje. U Teksasu, u svakom slučaju, vjeruju u suprotno.

— To su sve isprazne brbljarije, k vragu još jednomj!

U Teksasu se to zove iskaz svjedoka, a porota vjeruje u to. Prema tome suci izriču presudu. U Novom Meksiku također. A konopac oko vrata... taj ništa više ne kaže!

Znao sam o tim pričama o Tomu Hornu u Teksasu i Novom Meksiku. Svaki put kad nekog ubogog pasjeg sina ustrijele na nekom usamljenom mjestu, ili nađu ubijenog na neki drugi način — okrive Toma Horna. Uvijek je to od mog metka!

Nisam se suviše obazirao na te priče, niti sam se suviše trudio da ih opovrgnem. Ipak sam opazio kako ljudi gube boju u obrazima kad me ugledaju. Netko bi drugi možda o sebi pomislio kako je velik, tajnovit. Ali ja nisam.

Shores me promatrao očekujući moj odgovor.

Posegnuo sam za bocom i čudio se gdje se zadržala djevojka sa čašama. Povukao sam dobar gutljaj a onda gurnuo bocu Shoresu. Prislonio ju je odmah na usne a da prije toga nije obrisao grlo boce. Tako sam dobio minutu vremena.

Najgluplje u tim lažima o Tomu Hornu, hladnokrvnom ubojici, bila je činjenica da su se počele širiti o meni tek kad sam napustio indijansku izviđačku službu. Posljednje dvije-tri godine, otkako sam otpušten iz američke vojske, proveo sam goneći goveda ili kroteći konje za neke od vodećih rančeva ili značajnijih organizacija, kao što su »Chiricua Cattle Compa-

ny«, »Hash Knife«, »Aztek Land« i »Cattle Company«. Čak sam jahao i za neke manje rančere. Na primjer, za Eda Tewksburyja, dok ga borba oko ovaca s Grahamovim u Pleasant Valleyju nije stajala glave. Ali kao što je već rečeno, ako netko negdje ostane kraći za glavu bez tragova koji mogu ukazati na eventualnog počinioca – zna se: »To je učinio Tom Horn!« Postao je to sasvim automatski zaključak. Većina tih mrtvaca bili su bijelci. To su ubojstva koja nije dobro imati na vlastitom računu.

Do vraga! A Doc Shores ima nalog za moje hapšenje kojem se sada nisam usudio suprotstaviti. Još me je promatrao svojim hladnim modrim očima.

– Ono što ste rekli malo prije o sucima i porotnicima točno je!

– Iz tog zaključujem da preuzimate slučaj?

– Ne bi bilo pošteno prema Pinkertonovima da to ne učinim, zar ne?

– Ono čemu se uvijek divim, to je poštena, otvorena igra – rekao je šerif. – A vi ste toliko poštteni da možete zasjeniti i Diogenesa!

– Mora da je to novi čovjek u ovom kraju – odgovorio sam.

– Jer za njega još nisam čuo. Počeo se po glavi.

– Meksikanac ili gringo?

– Grk – rekao je Doc Shores.

Ustao sam od stola.

– Obratili ste se pogrešnom čovjeku. Ja ne radim s kudravim strancima! Ovaj momak Diogenes možda je sasvim u redu, ali ja...

– Ostavite se gluposti! – prekinuo me predstavnik zako-

na iz Kolorada. – Sjednite, zatvorite gubicu i slušajte me dobro!

Posao se sastojao u tome da se onesposobi neki kradljivac konja u Koloradu koji je rančere gore, u okrugu Doc Shoresa, stajao već nekoliko tisuća dolara. Doc Shores ga je slijedio po specijalnom nalogu Pinkertonovih, ali mu se u Arizoni izgubio svaki trag. I tako sam ja ušao u igru! Lopov je prebjegao preko granice u Meksiko, a Pinkertonovi su ga htjeli imati po svaku cijenu. Gore u Koloradu još vješaju kradljivce konja, a ovoga su osobito htjeli vidjeti da visi kao opomena ostalim konjokradicama, kako bi radije izbjegavali zemlju u kojoj djeluju Pinkertonovi.

Shores je o tom čovjeku znao zapravo samo to da je Meksikanac i da se služi imenom San-carlos. To mi je trebalo nešto značiti, ali na žalost nije. Daka-ko, to nije bilo njegovo pravo ime. Navodno ima prijatelja među Apašima, osobito u Sonori. Upravo je to bio razlog da je Doc Shores predložio Toma Horna. Ako je itko u Arizoni mogao prijeći u Meksiko i pro-naći nekog Meksikanca te ga dovesti natrag da ga kao ameri-čkog konjokradicu objese, bio je to samo »Talking Boy« Horn.

Pokušao sam objasniti Shore-su da sam prekinuo sve veze s Indijancima, ali mi je proturje-čio:

– Kad je netko oženjen Indi-jankom, taj...

Sigurno je htio reći nešto uvredljivo, ali se pravodobno predomislio!

– Ha, znate, tako je to – nastavio je – čovjek dobije obilje-

žje koje ne može oprati vodom i sapunom. Vi možete ići k njima, a mene bi već prvi dan ubili iz zasjede. Onda, što kažete na to? Pinkertonovi plaćaju izvanredno i točno! Ako tog čovjeka dovedete natrag, mogao bih vas staviti na platni spisak... Zastalno! Recite, Horne, koliko vam je godina?

Njegovo me pitanje pogodilo kao strijela. Morao sam najprije malo razmisliti.

– Trideset – rekao sam konačno. – Jedva i sam mogu vjerovati!

– Pomalo već dolazi vrijeme kada biste trebali misliti i na nešto drugo osim na rad s govedima!

– Moj bože, da... Trideset godina! – Odmahnuo sam glavom, ali gorak je okus u ustima ostao. – Dobro – rekao sam – dajte mi nalog za hapšenje!

Dao mi je papir i stavio sam ga u džep a da ga nisam ni pogledao.

– I kamo želite da ga dovedem? – pitao sam.

– Ovamo! – odgovorio je. – Čekat ću tri dana!

– Tri dana?

– Dobio sam obavijest da se zadržava u San Pedro Valleyju. Uopće nije otišao u Meksiko! Mješanac imenom Nino Pinto uhodi za mene u Gunnisonu. Poznaje momka kojega gonimo. Pronašao mu je trag dolje, iza Pantano Washa. Tragovi vode na zapad, u Santa Rika Pekas. Pinto je sada u Pantanu. Zna li gdje se pritoka Snata Rite ulijeva u glavni tok? Tamo će biti Pinto!

– Ako je traženi tako blizu, zašto ga sami ne uhvatite?

– Već sam vam rekao. Taj je Meksikanac negdje gore, među stijenama, možda čak s nekoliko svojih apaških prijatelja. Nas dvojica, Nino Pinto i ja, ne bismo uspjeli doći ni do prve stijene, ali vi se možete usuditi. U svakom slučaju, tako sam rekao McParlanu.

Htio sam taj posao. Iskreno sam se preplašio činjenice da mi je već trideset godina. Tko zna, možda će posao detektiva takve vrste postati moje životno zanimanje!

– Već krećem – rekao sam i ustao od stola.

Upravo u tom trenutku začulo se pred zastorom zveckanje čaša.

Shores je kao munja obišao stol, zgrabio djevojku i uvukao je u sobu tako brzo da se nisam uspio ni okrenuti da vidim tko je prisluškivao.

– Vidi malu beštiju! – povikao je šerif. – Koliko si čula vani? Dođi, dođi, govorit ćeš ti!

– Ne, ne, gospodaru! – branila se Meksikanka. – Nisam ja osoba koja prisluškuje!

Poznavao sam taj glas! Poslije Santa Fea tisuću sam ga puta čuo u svojim usamljenim snovima! Sjetio sam se i adrese: broj tri u ulici Cantina!

– Pajarita Morena! – izletjelo mi je.

Bila je to zaista ona!

– Oh! – olakšano je uzdahnula.

Na noćnom nebu zastrtom prozirnim oblacima nazirala se velika mjesečeva kugla. Pijesak je još bio vruć od sunca. Kadulja, kaktus i borovi širili su blag, opojni miris oko nas. Naši su konji kasali živahno i veselo. Iz najmljena crna kobilu svaki je

čas gurala moga konja Šeika.

Moja se mala prijateljica odjednom nasmijala. Bilo mi je čudno da sa ženom jašem kroz noć. Tom Horn, veliki lovac na ljude u lovu na neku meksičku propalicu za čiju je glavu raspisana velika nagrada. A pored mene jaši Pajarita Morena, moja »mala ptica« iz Santa Fea. Da li je sretna? Ah, takav unutrašnji mir nisam osjetio otkako sam davno u Fish Hawk Meadowu ležao pored moje slatke Nopal.

Shores je imao dovoljno razumijevanja za naš ponovni susret u stražnjoj sobi »El Coyotera«. Izišao je da plati bocu pića.

— Tri dana, Horne! Mnogo sreće!

Platio sam Manuelu da ovu noć oslobodi »malu pticu« obaveza. Otišli smo u njezinu sobu. Nalazila se pokraj javne konjušnice, bijedna koliba koja ne bi bila dobra ni za psa. Ali život se nije šalio s Pajaritom Morenom. To je ovdje bio njezin život... Jeftina prostitutka u meksikanskom salunu u starom Tusconu!

— Tomasito! — uzdisala je. — Oprosti zbog ovog mjesta na kojem me sada vidiš. Nije kao broj tri, zar ne?

— Ništa nije onako kako je nekada bilo, draga — rekao sam joj.

— Ne — šapnula je otkopčavajući haljinu. — Učinimo da bude onako kako je bilo, Tomas!

I učinili smo tako... u tom kratkom predahu.

II

Ostavio sam Pajaritu u Pantanu. I ona je u ovom gradu

imala, kao svaki dobar Meksikanac — rođake. Oprostio sam se od nje pred kolibom na rubu grada i obećao da ću navratiti za dva dana. Pošao sam prema jugu, u Santa Ritas.

U sivo praskozorje našao sam logor Doc Shoresova uhode. Došuljao sam se nečujno do Nina Pinta i probudio ga tako što sam mu cijev svoga kolta nabio u uho. Umirio se čim sam mu pokazao nalog za hapšenje Meksikanca. Pinto me je htio odvesti do mjesta gdje je konj konjokradice ostavio tragove — odmah u zoru, čim svane. Nije htio ići dalje sa mnom ni po koju cijenu.

— Oprostite — ispričavao se — ali odmah iza ovog mjesta vidjet ćete da su se nepotkovani konji pridružili potkovanom konju. Moj je otac bio poluapaš. Poznajem tragove tih nepotkovanih konja!

Potpuno sam razumio njegovo ponašanje i zahtijevao sam samo da dva dana čeka u Chaparralu, iza ovog logora. Ako ne dođem do tada, neka javi šerifu Shoresu da se meksikanski konjokradica neće pojaviti.

— Dobro — rekao je mali mješanac i kimnuo.

Kada me je to prijedodne ostavio na mjestu gdje se konjski tragovi miješaju jedni s drugima, poželio mi je sreću samo iz uljudnosti.

Cijeli sam dan slijedio te tragove, sve dok se nije smračilo. Sunce je već dobrano zašlo kad su Apaši izronili iza stijena s moje obje strane i na španjolskom mi zapovjedili da se ne mičem inače će ustrijeliti i mene i moga konja...

Odgovorio sam im na njihovu jeziku uvjeravajući ih da razumijem njihove mjere opreza. Bilo je očito da ih je to obradovalo, a jedan od njih, vjerojatno vođa, koji mi se učinio poznatim, rekao je onome pored sebe:

— Da, to mora da je on! Tko bi drugi znao naš jezik, osim njega!

I tako su me usred noći doveli do konjokradičinog logora. Do tada bio sam pripravan na sve. Kada su me skinuli s konja i doveli do vatre gdje je Meksikanac stajao sasvim sam, ipak sam se iznenadio. Nijemo sam se zagledao u tamu iza plamička vatre.

To je bio Merijilda Grijole.

Konačno sam ponovno mogao govoriti:

— Nemoguće da si ti to učinio! — viknuo sam Merijildi. — Optužili su pogrešnog čovjeka! Ti... konjokradica!? To je užasna greška i ... nemoguće!

— Imaš nalog za hapšenje — rekao je — pogledaj na čije ime glasi!

U svom uzbuđenju sasvim sam zaboravio na taj komad papira. Sada sam ga izvadio iz džepa. Imao je pravo: na njemu je bilo napisano njegovo pravo ime, zajedno s imenom Sancarlos, kojim se služio. Ja to ipak i dalje nisam mogao prihvatiti, ali Merijilda mi je sve ispričao.

Kad nas je Miles 1886. godine sve otpustio, Merijilda je otišao u Kolorado. Za čovjeka koji se razumio samo u mule, bilo je ondje dovoljno posla. Trgovina je cvjetala, zalihe su se morale karavanama mula dopremati do rudnika visoko u planinama. Merijilda je radio kod »A. L. i M. Syndicate«. A onda je neki drski

kradljivac konja učinio mnogim rančerima u okolici velike štete. No nikome nije uspjelo da identificira tog čovjeka. Jedne je noći neki prijatelj došao Merijildi i obavijestio ga da su konačno pronašli omraženog kradljivca: radi za »Syndicate«... Meksikanac je i zove se Grijole!

Merijilda je još iste noći pobjegao i otada je stalno u bijegu. Htio je pokušati doći do Sonore i živjeti ondje kod poglavice Juhsa Chiricahuasa. Na putu je susreo prijatelje koji se također vraćaju u zavičaj u Sierra Madre del Norte.

— Hej! — uzviknuo je Merijilda. — Sjećaš se ovih momaka ovdje, zar ne? — pokazao je pri tom vođu Apaša. — U svakom slučaju, on se tebe sjeća!

Okrenuo sam se, a Apaš se pojavio u svjetlu vatre. Bio je polubrat Naiche i Tahza, sinova Cochisea, mog neprijatelja Halzaya!

— To su bila druga vremena — pozdravio me ugodnim glasom Indijanac. — Još te se dobro sjećam, ali loša sam vremena zaboravio!

— Najbolje je stalno gledati naprijed — rekao sam. — Samo stari ljudi gledaju unatrag!

— Da! — reče on, no opet zašuti i zagleda se u zemlju.

— Je li ovdje možda još netko koga poznajem? — upitao sam da prekinem tešku šutnju koja je nastala. — Još nešto iz starih vremena tko me se sjeća?

— Da, još je jedan — odgovorila je vitka prilika približujući se iz mraka. — Ja sam ovdje, brate!

Ovaj glas? Ovaj glas, ovaj lik!

Glazba tihih riječi. Srce mi je snažno zakucalo.

— Brate moj! — viknuo sam.

— To ne može biti istina... mislim da si to ipak ti!

— Da, to sam ja! — odgovorio je Chikisin.

Obojica smo se rasplakali od radosti što se opet vidimo, iako bijelci kažu da Apaši nikada ne plaču.

Dakako, nisam mogao uhapsiti Merijildu. Ali imao sam nalog za hapšenje koji je glasio na njegovo ime! A ja sam došao uhapsiti meksikanskog konjokradicu i dopremiti ga šerifu Gunnison Countyja. Chikisin se dosjetio rješenju.

Hal-zay imao je zarobljenika kojega je htio dopremiti u Sonoru. Nekog pokvarenjaka koji je ubio svoju ženu te spavao sa ženom poglavice. Po apaškim zakonima, taj čovjek mora umrijeti. Na nj se moj brat Chikisin sjetio.

— Uvjeran sam da će ti Hal-zay jeftino prepustiti tog čovjeka — rekao mi je Pedrovin sin. — Nama je i te kako teško da ga stalno čuvamo. Osim toga, moramo ga i hraniti. Predloži to Hal-zayu i ponudi mu nešto, ne mnogo...

— Ali ja ga uopće ne želim!

— Uzmi ga! Hal-zay će biti razuman. Kauboji i vojnici su nas u posljednje vrijeme često napadali. Taj je čovjek, naime, ubio i jednu bijelkinju. To je bilo negdje u blizini starog Camp Ruckera.

— Do đavola, brate! — planuo sam. — To je Apaš, a ja trebam Meksikanca!

Chikisin je podigao obje ruke u zrak.

— Ta zar sam ja tvrdio da je

on Apaš? Ne, imao je samo ženu Indijanku. Prerezao joj je vrat. To je bila sestra Hal-zaya. On je Meksikanac! Odrastao je kod Nednhi. Hej! — viknuo je prijeko Hal-zayu. — Dovedi ovamo Meksikanca! Imam ovdje za njega kupca!

Nisam imao uza se ni pare, ali s obzirom da su ga se Indijanci htjeli riješiti po svaku cijenu, mogao sam se nadati da će se zadovoljiti s nekoliko kutija metaka za vinčesterku. Tako sam dobio i zarobljenika i slobodan prolaz iz Santa Ritasa.

Dogovorio sam se s Merijildom da ode u Pantano i obavijesti Pajaritu u kući njezinog rođaka da moram pomoći šerifu dopremiti nekog konjokradicu u Denver. Trebalo je da ona ode s Merijildom u Meksiko gdje ću je ponovo pronaći kad završim posao na sjeveru.

Ne znam da li je Merijilda ikada pronašao Pajaritu i ako jest, je li otišla s njim u Meksiko.

Stvar s Meksikancem išla je odlično. On je, naime, razumio samo apaški jezik. Engleski nije znao ni riječi, a španjolski tek toliko da kaže kako ništa ne razumije. Dakle, uopće nije shvatio da mu je ime Merijilda Grijole, te da je prljavi meksikanski konjokradica kojega goni zakon Kolorada.

Više se također ne sjećam da li su ga objesili ili ne, ali sumnjam. Ta su vremena prošla.

Dao sam Ninu Pintu pet američkih dolara i nešto duhana za žvakanje, jer je za mene i tako bio već prestar. Za uslugu, on ga je identificirao kao najtraženijeg čovjeka u Koloradu. Ali ja to ni u kom slučaju ne smatram

krivokletstvom. Tom sam pasjem sinu dao više nego što bi mu dali Apaši Hal-zaya. Dao sam mu barem šansu!

A to je, po mom mišljenju, bilo dovoljno pošteno. No, ipak, imao sam osjećaj da se taj stari Grk Diogenes, kojega mi je Doc Shores onomad spomenuo, ne bi s time bio složio.

III

Toga proljeća i ljeta bilo mi je dobro. Posao mi se svidao, i život mi je bio uistinu dobar.

Bio sam smješten u glavnoj kući na ranču gospodina Johna C. Coblea. On je tako htio, a ostali nisu imali ništa protiv, jer moj posao nije imao veze s njihovim.

Gospodin Coble je poticao s Istoka. Raspolagao je značajnim sredstvima i volio je život na Zapadu. U poslu sa stokom započeo je s deset tisuća dolara, koje mu je posudila majka. U dvije godine mogao je vratiti novac zajedno s kamatama. A to je bilo prije deset ili petnaest godina. Imao je vlastite posjede na Plum Treeu u Nebraski i na Powder Riveru u Wyomingu. Zima 1886/87. i njega je, kao i većinu velikih rančera, upropastila ondje na sjeveru. Preselio se tada u Iron Mountain gdje je započeo uzgojem konja. Ali ponovno je prešao na goveda. Pošto mu je posao dobro krenuo, dogodilo se nekoliko stvari koje su mu pogoršale situaciju. Ovaj put to nije bilo ni u kakvoj vezi s mećavama ili kopcima. Protiv njih bismo lako mogli nešto poduzeti. Ali John Coble me je odvratio od toga.

— Još ne — govorio je uvijek

nanovo. — On će već opaziti da ih gonimo ako ustrajemo.

I dalje sam jahao preko pašnjaka kako bi me svi ljudi dobro uočili i vidjeli da to činim.

Bio je to krasan pašnjak o kojem sam se morao brinuti. Pogledajte na vašoj zemljopisnoj karti Wyoming! Potražite mjesto koje se zove Fort Laramie. Leži na rijeci Platte u blizini granice s Nebraskom. Vidjet ćete također da rijeka Laramie ondje utječe u rijeku Platte. Moj je zadatak bio da jašem na ušćima obiju rijeka. A onda, postojali su i potoci Fish Creek, Bluegrass Creek, Richeau Creek, kao i dvije veće pritoke imenom Sybille i Chugwater. To je sve zajedno sačinjavalo moje područje. Lako ćete izračunati koliko sam milja morao prijeći na mojim konjima Capu i Old Paceru.

Ti konji zaslužuju da ih se bolje opiše.

Oba su bila pokloni gospodina Coblea i njegova predradnika Duncana Clarka koji je poznavao moj posao i zbog toga znao što se zahtijeva od konja.

Cap je bio tamnosmeđ, velik i čvrst, kao svi moji konji koje sam prije jahao. Bio je to izdržljiv teretni konj. Na njemu sam projahao najtamniji dio svoga života.

Pacer je prije bio privatni jahaći konj gospodina Coblea. I on je imao smeđu kožu, ali tamniju od Capove. Njegov je način hoda bio pomalo arogantan. Ni jednom konju do sada nije uspjelo da ga u kakvoj utrci za okladu pobijedi. Nevjerojatno temperamentna životinja koju

sam sedlao uvijek kada sam trebao obaviti neki opasan posao.

Pacer je nosio žig TY, a potjecao je iz ergele Duncana Clarka.

Ova dva konja predstavljala su otprilike sve što je još ostalo od mog života ljeti 1901. U svakom slučaju, ljudi u dolinama Chug i Sybille sjećali su ih se. Uvijek kad sam se na svojim tamnim konjima pojavio negdje u okolici, moglo se čuti kako se zatvaraju kućna vrata i kapci na prozorima. Danju su me susretali zapravo vrlo uljudno. Nije bilo nikakvog razloga da me izbjegavaju. Ljubazno su se odnosili prema meni. Kod nekih ostajao bih ponekad i preko noći. Ali čovjek osjeća kad ga se boje. Isto kao i životinja. To je gotovo kao miris. Kod nekih je to kao smrad, a neki zaudaraju čak do neba.

Kles Nickell bio je jedan od tih.

Bio je on mali uzgajač stoke koji je ovce dopremio u taj kraj. Zbog toga su ga mrzili u krugu od pedeset milja. A osim toga, bio je pokvareni kopilan. Njegova žena, naprotiv, bila je sasvim drugačija. Bilo je nešto žalosno u njoj, ali meni se sviđala jer je bila dobra. Od dvojice sinova, Fred je bio u redu, polagan, majčine krvi. Drugi, stariji, dao se na oca. Willie Nickell bio je od onih momaka kod kojih osjećate da bi ih za njihovo dobro trebalo dobro izmlatiti. Ali još nije iskazivao svu svoju podlost, još je stari kopilan držao uzde u rukama.

Sukob između Kelsa Nickella i mog prijatelja Johna Coblea dogodio se prije deset godina. U

novinama »Cheyenne Daily Leade« od 24. srpnja 1890. bio je opisan bolje nego što ja to mogu, jer nisam bio prisutan. Coble mi je dao taj isječak iz novina. Članak je glasio:

»J. C. Coblea izbo nožem Kels P. Nickell. Coble teško ranjen. J. C. Coblea s Iron Mountaina izbo je jučer nožem rančer Kels P. Nickell. Šerif Martins strpao je napadača u zatvor.

Nickell i George Cross, predradnik J. C. Coblea, počeli su svadu, jer se izgubilo nekoliko goveda. Nickell je, ne izgovorivši niti jednu riječ, napao Coblea nožem i zadao mu dvije teške rane u donji dio tijela. Ali J. C. Coble će se oporaviti od ovih ozbiljnih ozljeda. Nickella je uhvatio neki drugi rančer i predao ga šerifu Martinsu...«

Kad sam imao priliku da prvi put vidim Cobleove duge crvene ožiljke, morao sam pomisliti i na svoje koje sam zadobio od noža lupeža Newta Kellyja. Bez obzira na razlog, ta me je priča uvijek nanovo dovodila do bjesnila. Prezirao sam muškarce koji su upotrebljavali nož kao oružje.

Ali ni u kojem slučaju ne želim tvrditi da je Kels Nickell bio kradljivac stoke. Oспорavam također da su njegove ovce bile povod kasnijim događajima. Indirektno, radilo se samo o svadi između Kelsa Nickella i njegova susjeda Jima Millera. Bilo je zle krvi i u mladom Victoru Milleru, kao i u Nickellovu sinu Willieju. Ali to je bila samo pozadina. Direktan povod bila je žena, strankinja, koja je predavala u školi Iron Mountain a živjela kod obitelji Miller. Da nije došla, nikada Tom Horn ne bi

bio uhvaćen u stupicu koja se za njim zatvorila kada je Willie Nickell otvorio vrata pašnjaka svoga oca.

Ali nismo još dotle došli.

Učiteljica je već bila ovdje. Došla je s Istoka i čekala na željezničkoj postaji u Iron Mountainu da netko dođe po nju.

Možete li zamisliti koga je predradnik Duncan Clark odredio da je laganim kolima doveze s kolodvora Millerovima?

Pogodili ste! Baš Toma Horne, čuvenog čuvara pašnjaka!

I tako se dogodilo da sam se 15. srpnja odvezao po novu učiteljicu na željezničku postaju. Namjerno sam malo zakasnio, jer mi taj zadatak uopće nije bio po volji, a htio sam da se to zna. Prije svega, neka to zna ta gospođa učiteljica. Zamišljao sam je kao plosnato stvorenje s velikim naočalama.

Kad sam je izdaleka ugledao, nestalo je moje mrzovolje. Kako je samo djelovala, nježno i osamljeno! Bila je sretna da je uopće netko došao po nju. Preplašio sam se da će se isplakati na mom ramenu i smočiti moju lijepu novu košulju.

Ali plakanje nije bio njezin stil. A onda sam doživio još jedno iznenađenje. Ta »mala«¹ djevojka imala je takve grudi da bi i starcu od devedeset godina potekle sline iz usta. A stražnjicu takvu, da okruglije, čvršće i bujnije već dugo nisam vidio! Strpao sam žurno prokletu košulju u hlače i potjerao zapregu malo brže. Sjedio sam poput svijeće na prednjem sjedalu. Iznenada me je zapuhao miris kao da sam u francuskoj parfumeriji. Sumnjam da je zalaz

sunca mogao biti rumeniji od moje uzburkane krvi. Nisam se osjećao kao čovjek od četrdeset i jedne, nego kao mladić u toploj ljetnoj noći.

Tjerao sam te proklete mustange prema postaji kao što je, vjerojatno, Ben Hur činio sa svojim bornim kolima. Iskočio sam iz kola prije nego što su se zaustavili. Skinuo sam šešir s glave i načinio naklon kod kojeg bi sir Walker Rawley sigurno slomio vrat.

Uspravio sam se i pogledao je malo bolje.

Pogodila me kao udarac u trbuh. Oh, prokletstvo, imala je kose oči!

Gospođica Kimmel sjedila je pokraj mene.

— Je li sve u redu? — upitao sam je.

Otkako smo se na željezničkoj stanici predstavili jedno drugom, nismo više progovorili ni riječi. Stavio sam njezinu putnu torbu u kola i prepustio njoj samoj da se uspne na sjedalo kako zna. Potjerao sam mustange tako energično da smo krenuli obavijeni oblakom prašine. Sada me je gospođica Kimmel pogledala svojim japanskim ili kineskim očima.

— Da, hvala, gospodine Horne. Nikada neću zaboraviti ovu večer s divnim zalazom sunca. Ne možete ni zamisliti što to za mene znači!

Govorila je na takav način. Baš kao učiteljica. Svaka je riječ bila oštro odijeljena jedna od druge, kao da se boji da je inače ne bi razumjeli. Imala je blag strani naglasak. Požalio sam zbog svog grubog, nedoličnog ponašanja. Kakva sam samo budala ispao!

– Gospođice Kimmel – rekao sam – ne znam kakav utisak ova zemlja ostavlja na vas, ali čini mi se prema vašem glasu da ste sanjali o tome da dođete ovamo. I sa mnom je bilo tako. Noćima nisam spavao razmišljajući o tome da konačno dođem »ondje preko«. A ništa nisam znao o ovome ovdje. Vjerojatno sam se rodio sa željom da dođem na Zapad. Većina ljudi uopće ne zna što je to »ondje preko«. Ali vi to znate, gospođice Kimmel. Vidio sam dok ste stajali kod pruge kako gledate na jug... sve dok sunce nije zašlo. Vi ste gledali »ondje preko«, zar ne, gospođice Kimmel?

Pogledala me svojim kosim očima i stavila ruku, koja nije bila veća od dječje, na koljeno stranog muškarca, iako to jedna dama ne bi smjela.

Njezin je dodir bio lagan kao dodir leptira.

– Gospodine Horne – rekla je tako tiho da sam je jedva čuo – imate pravo. Gledala sam »tamo preko«. A znate li što sam tamo vidjela? Vidjela sam muškarca... muškarca o kojem sam uvijek sanjala u mojim besanim noćima kad sam razmišljala o Zapadu. Tada sam samoj sebi govorila da ću ga odmah prepoznati kad ga ugledam. To me pomalo plašilo, gospodine Horne, i još ne znam što da mislim o tome.

– O čemu, gospođice?

– O vama! – rekla je, a stisak njezine ruke na mojem bedru postao je čvršći. – Vi ste muškarac mojih snova!

Krv mi je šiknula u lice, ali na svu sreću zbog mraka to se nije vidjelo. A onda sam se razljutio.

Ta to nije pristojno! Nisam uopće pomišljao na to da novu učiteljicu povalim već prve noći. Ona ne mora znati da sam već pomislio na to... Ipak je bila prokleta zavodljiva, bez obzira na kose oči!

– Hm... gospođice – promumljao sam ošinuvši Bucka i Beckyja – ne razbijajte sebi time glavu! Da biste tumačili snove, potreban vam je pravi Apaš, a ti su udaljeni tjedan dana jahanja od nas, daleko u Wyomingu. Kad sam živio kod Indijanaca, naučio sam tumačiti vaše vizije. Mogu vam reći da uopće nisu neuobičajene. Vjerojatno i vi pripadate među nas, ljude sjene.

– Među kakve ljude, gospodine Horne?

– Ljude sjene! No, znate... ono što vas slijedi dok sunce sja!

– Oh! – uskliknula je veselo.

– Vi i ja... mi smo oboje, dakle, ljudi sjene! Kako čudno!

– Možda – rekao sam. – Ali morao bih vas malo bolje poznavati da bih mogao ustanoviti pripadate li zaista nama. Ali moj mi osjećaj to veli već sada.

Njezina mala ruka ponovno je bila na mojoj nozi.

– I ja imam taj osjećaj, gospodine Horne! – mrmljala je.

– Znam da ćemo se bolje upoznati! – Priljubila se uza me i pogledala me zabrinuto. – Hoćemo, zar ne, gospodine Horne? Mislim, postat ćemo dobri prijatelji!

Ponovno sam potjerao konje.

– Hoćemo i te kako, i to vrlo brzo, ako svoju ruku budete i dalje držali ovdje! – promrsio sam kroza zube.

Povukla je ruku tako brzo,

kao da joj je vrelo ulje spržilo prste.

— Gospodine Horne! O čemu vi to govorite? Nikada mi ne bi palo na pamet...

— Da, gospođice, znam! — prekinuo sam je. — Zbog toga sam i rekao. A sada se dobro držite, na ovom ravnom dijelu puta htio bih malo nadoknaditi vrijeme.

Konji su osjetili bič i potegli kao sumanuti. Nismo govorili dok nismo stigli do Millerovih. Zaželjeli smo jedno drugome laku noć. A onda... da, onda sam rekao nešto potpuno pogrešno!

IV

Nikada neću znati zašto sam pristao kad me je gospođa Miller pozvala da ostanem preko noći. Njezini sinovi, Vic i Gus, žele me upoznati, rekla je. Dakako, obojica su čula za Toma Horna, a zna se kakva su djeca. Kad netko nosi oružje i jaše brza konja, djeca idu za njim kao vjerni psi. S obzirom da sam se osjećao polaskanim, prihvatio sam poziv, iako sam bio svjestan da je bolje da se klonim nove učiteljice.

Poslije izvrsnog jela, bila je to jedna od najugodnijih večeri za čovjeka poput mene. Konačno, nema mnogo lijepih večeri kada čovjek kao ja sjedi okružen članovima prijazne i gostoljubive obitelji te se osjeća središtem pažnje i razgovora. Moram priznati da su mi se Millerovi sviđali. Ali bilo je to i zbog gospođice Glendoline Kimmel koja me je malo preglasno nazvala svojim »čovjekom sa Zapada«.

Bio sam veseo kada mi je Gus, mlađi dječak, rekao da ću

spavati s njim i Vicom vani na dvorištu. Postavili su ondje šator. Istina, nije mi se baš spavalo, ali čvrsto sam odlučio da se držim podalje od gospođice Kimmel. Pri svjetlu svjetiljke i svijeće izgledala je još bolje nego vani u preriji.

Jim Miller ispratio me je van, a dječaci su mi nosili posteljinu.

— Slušajte, Horne — rekao mi je Miller tiho — ako sada budete dječacima pričali koje-kakve priče, izostavite pucnjavu i slične stvari. U redu? Imamo u susjedstvu loš primjer i ne treba ništa pretjerivati. Vic je osobito strašljiv.

— O čemu vi to govorite, Milleru? — upitao sam. — o Kelsu Nickellu?

— Oh... o njemu i njegovom klipanu Willeju!

— Zar je zaista tak ozbiljno između Nickellovih i Millerovih?

— Horne... — rekao je, a njegov je glas odavno da se boji. — To je postao pakao mog života. Ne mogu vam reći koliko nam je jada to zadalo, Dori i meni!

Uplašio sam se da plače, toliko se tresao pri pomisli kakav su pakao Nickellovi priredili Millerovima. Ali opet se smirio.

— Sve je u redu, Jime! Ja to potpuno razumijem. Ne brinite se zbog dječaka!

Jim Miller mi je šutke stisnuo ruku i otišao na počinak. Ispružio sam se pored dječaka.

— Dao bih svoje sedlo i cijelu uštedu kad bih mogao biti kao vi, gospodine Horne! Jahati noću vani po preriji i ne bojati se ničega! — rekao je Gus.

— Sada... — reče Victor — kad bismo imali oružje, kao gospodin Horn, ni mi se ne bismo

bojali. Mislim prije svega na ovu vinčesterku.

– Ako hoćete, mogu vam u jutro rano malo pokazati kako se puca iz nje – rekao sam im.

– Imam dvije kutije rezervne municije koja je i tako već prilično stara.

– Hura! – uzviknuo je Gus.

– Mislite li da bih i ja smio pucati?

– Dakako – rekao sam – uz pretpostavku da vaš otac nema ništa protiv.

– Bravo! Pucat ćemo iz puške Toma Horna! – viknuo je stariji dječak.

Šutjeli smo trenutak, a onda sam ih ponovno podsjetio da će vježbati pucati iz puške samo ako im njihov otac to dopusti.

– Vaš otac, čini se, baš ne voli oružje – dodao sam. – Morat ćemo ga pažljivo na to pripremiti. Neka to bude naša mala tajna!

To im se, dakako, jako svidjelo – oružje, pa još tajna! Opet smo šutjeli neko vrijeme.

– S tatom neće biti lako – rekao je Victor. – On ne voli oružje nakon onoga što mu se desilo. On je ubio našeg malog brata.

– Oh! – pobjeglo mi je malo preglasno. – To je zaista žalosno! O tome nisam imao pojma.

– Da, ubio ga je, ali ne namjerno, dakako! – rekao je Gus.

– Ta, to zna gospodin Horn!

– rekao je Victor ljutito.

Naslonio sam se na jedan lakat.

– Ne, Victore, o tome nisam ništa znao. A kako je ustrijeljen vaš mali brat?

Tada su mi ispričali. Jedan je nadopunjavao drugoga.

Millerovo imanje graničilo je s Nickellovim. Stalno su morali tjerati stoku preko zajedničke granice. Svaki rančer želi zaštititi svoj pašnjak. A onda je Nickell dotjerao svojih 1400 ovaca. Millerova goveda nisu više htjela dobro jesti jer im je smetao smrad ovaca. Osim toga, po Millerovu pašnjaku počeli su letjeti oblačići vune. Nasuprot tome, Millerova goveda tako su jako mutila vodu, da ovce nisu htjele piti. Situacija je bila sve napetija. Počele su padati prijetnje.

Jednoga dana gonio je Victor nekoliko odbjeglih Millerovih ovaca. Dječak je išao pješice. Odjednom se Willie Nickell pojavio odnekud na konju te ga natjerao na dječaka. Victor je jedva uspio izbjeći kopita galopirajućeg konja, ali je pao. Dok je ležao na zemlji, Willie ga je htio pregaziti. Ali u tom trenutku, odnekud je iskrsnuo Jim Miller s puškom. Ispalio je hitac da ga opomene. Kugla je skinula rog sa sedla Willieja Nickella koji je bio uzeo bez znanja svog oca.

Još iste večeri došao je stari Nickell ljutit kao ris na Millerov ranč i zahtijevao novac za novo sedlo. Osim toga, zahtijevao je da se Miller ispriča što je pucao na njegova sina.

Jim Miller je, međutim, samo rekao:

– Do đavola s vama, ušljivi pasji sine! Radije se brinite o tome da se vaš klippan drži što dalje od mog sina! Ako ga još jednom vidim na svojoj zemlji, ili ako još jednom bude natjerao konjem moje dječake, sljedeća kugla neće pogoditi samo

jabuku na sedlu! A sada nestajte s mog ranča i nemojte da vas ikada više ovdje vidim! Od sada pa nadalje, nosit ću uvijek oružje sa sobom!

Kels Nickell mu nije ostao dužan.

— Ni ja više neću doći bez oružja! — prijetio je. — Nekoga ću sigurno uhvatiti.

Dva dana nakon toga napunio je Jim Miller svoju vinčesterku prije nego je izišao. Pri tome mu je čekić slučajno pao na jedan naboj. Kugla je pogodila malog dječaka koji je bio udaljen od njega nepuna dva metra.

— Mama je cijeli tjedan bila kao luda — rekao je mladi Gus kad je Victor završio svoj dio priče. — Otac je digao našeg malog brata s poda, iznio ga iz kuće te položio u sanduk u staji. Izišao je zatim na kišu i tako glasno vikao da smo se Vic i ja od straha sakrili. Vikao je kao lud da je Kels Nickell kriv za smrt našeg malog brata i kleo se da će ga osvetiti. Bilo ga je strašno slušati, gospodine Horne!

— Je li uistinu rekao da će ubiti Kelsa Nickella? — upitao sam kako bih se uvjerio da sam dobro čuo.

— Dakako, ali on to nikada ne bi učinio — odgovorio je Victor Miller. — Naš otac nije takav čovjek. On, doduše, strašno trpi zbog smrti našeg brata, ali nikada ne bi ustrijelio Kelsa Nickella.

— A što je s Williejem Nickellom? — pitao sam. — Jeste li ga ikada poslije vidjeli?

— Ne, ali on je dva puta pucao na Vica — rekao je Gus.

— Gdje?

— Preko, iza onih stijena... na pašnjaku gdje su krave muzare.

— Misliš tamo gdje su ona vrata? Na ovom proplanku? — upitao sam opet mršteći čelo. — Prokletstvo, ta to je Nickellov pašnjak i njegova vrata!

— Dakako, ali mi brvno uvijek pažljivo spustimo i osiguramo žicom. Pa i oni jašu preko našeg pašnjaka!

— Ali on nas je promašio — umiješao se Vic. — A mi smo nestali odatle poput strijele. Prvi sam put bio sam, a drugi je put bio i Gus sa mnom. Sigurni smo da je Willie pucao na nas! Poznajem dobro zvuk te stare henrijevke. Njegov mu otac dozvoljava da nosi pušku jer Willie mora stražariti kod ovaca. Prokleta je dobar strijelac taj Willie!

Zamišljeno sam kimnuo.

— Ako je on dobar strijelac, kako to da te je dva puta promašio? — upitao sam Victora Millera, jer se na njega pucalo. — Znate li vas dvojica — nastavio sam — uopće nije loša ideja da se na tom dijelu pašnjaka vreba ako se nekoga želi ubiti, nekoga tko mora proći kroz ta vrata! Da bi mogao uputiti precizan hitac, potreban je dobar zaklon. Osim toga, tamo je tlo stjenovito, tako da ne ostaju nikakvi tragovi. — Odmahnuo sam glavom i nastavio: — Možda vaš prijatelj Willie nije uopće glup, dečki! — Pogledao sam Vica i zapitao ga: — Da li si ikada razmišljao na takav način?

— Oh, ne! — uzviknuo je stariji momčić. Pocrvenio je do korijena kose od uzbuđenja.

— Da! — kimnuo sam. — Ali on te je dva puta promašio, re-

kao si! – Slučajno... ili namjerno? Što misliš?

– Do vraga! Nemam pojma!
– viknuo je Vic Miller. – Možda je udaljenost za točan hitac bila prevelika. Možda nas je zaista pokušao ubiti...i samo slučajno promašio! Ali moguće je da nas je samo htio prestrašiti, kako je naš tata njega kada je Willie natjerao konja na mene.

– Da, da... – odobravao je mladi Gus starijem bratu. – Vidite Willie nije baš sasvim pri zdravoj pameti. Izgleda strašno kada se naljuti. Problijedi i koluta očima. Gus ga je pokušao oponašati. – Vic je, doduše, malo stariji od Willieja, ali ipak ga se strašno boji. Je li istina, Vic?

Vic je kimnuo priznavši da se boji četrnaestogodišnjeg Willieja, iako mu je već bilo osamnaest.

– Willie je uvijek govorio da će se obračunati sa mnom – rekao je Vic. – U školi mi je rekao da sam ja kriv za svu netrpeljivost koja vlada među našim obiteljima. Tako mu je rekao njegov otac. Willie mi je obećao da ću jednoga dana platiti za sve što sam mu učinio. Pitao sam ga što time misli, ali nije htio odgovoriti. Samo je ponovio da će se sa mnom obračunati. Ne bih mu se volio naći na putu!

– Da – rekao je mladi Gus – Willie je lud! A toga se treba bojati!

– Hm... – promrmljao sam i dalje razmišljajući. – Bolje da ga ozbiljno shvatite dečki i mićite mu se s puta! Nema potrebe da ga izazivate. S ljudima čiji mozak ne radi kako treba, ne

može se razumno razgovarati. Ne sviđa mi se ova priča da je na vas pucao iz zasjede. Govorit će o tome sa starim Nickellom. Ali ono o čemu smo razgovarali, ostaje među nama, zar ne? Zajednički ćemo se o tome brinuti!

To im se strašno dopalo, ali Victor nije bio sasvim zadovoljan.

– Prokletstvo, gospodine Horne! Ali to nas može skupo stajati! Willie može doći do puške kad god hoće, a mi ne. Otac nam ne dozvoljava ni da čistimo njegovo oružje.

– Da, to je točno – razmišljao je glasno Gus. – Ali, mogli bismo uzeti očevu staru pušku! Znam gdje je skriva.

– Ah, glupost! – Victor će grubo. – Sa starom pucaljkom ne može se ništa pogoditi. Ne može se niti napuniti drugi put! Ne, ne, neće to tako ići! – Načinio je pauzu koja mi se nije svidjela. – Moramo nabaviti novu... sličnu onoj kakvu ima gospodin Horn! S takvim topom moglo bi se pogoditi tog pasjeg sina! A mi bismo to trebali učiniti prije nego on pogodi kojega od nas. Moramo to učiniti upravo kako ste nam prije kazali, gospodine Horne!

A to mi se dopalo još manje!

– Do vraga, što ti time misliš? – upitao sam oštro.

– Pa vi znate! Ono što ste malo prije rekli – odgovorio je mladić. – O onom stjenovitom tlu! Potrebno je samo gađati u sredinu vrata na pašnjaku, jer Willie svaki dan prolazi kroz njih. On mora krave muzare istjerati na ispašu i opet ih dotjerati. Ako se dobro postaviš, nemoguće je promašiti! – Progu-

tao je zrak. — Onako kako ste sami rekli, gospodine Horne!

— A sada vraški dobro slušaj, mladiću! — rekao samoštro. — Ja nisam zapovjedio da se to učini na ovaj način. Ja sam samo napomenuo da bi se to tako moglo, ako situacija postane vrlo opasna! Rekao sam da ću zbog te pucnjave razgovarati s Williejevim ocem. Od vas ne želim više čuti niti riječi, jasno? Vi biste iz zasjede pripucali na Willieja Nickella? I to vam je rekao Tom Horn? Ako ne možemo razgovarati kao muškarci, bit će bolje da ugasimo svijeću!

To sam i učinio.

No ipak se nisam ugodno osjećao. Opet sam previše govorio, a bilo bi bolje da sam šutio.

— Znate što? — rekao sam mladićima. — Možemo jednom odjahati do tog zemljišta...recimo, kad se vratim. Onda ćemo potražiti tragove ili dokaze, u redu? Na primjer, možda je Willie zaboravio praznu čahuru. Iznenadili biste se kako se to često događa!

— Oh! — uzviknuo je Victor.

— Na tu ideju nisam uopće došao.

— Dobro si učinio, Victore, kad si se brzo bacio na zemlju — rekao sam.

— Grom i pakao! — opet će Victor. — Te prazne čahure, dakako!

— Mi ćemo to učiniti — rekao sam. Podsjetite me kad sljedeći put dođem! A do tada, ne govorite o tome nikome. Jasno?

— Nikome! — zakleo se Victor.

— Dobro. — rekao sam a sada konačno spavajte! Trebat će vam bistre oči za sutrašnje gađanje.

Obojica su pogladila cijev svoje puške.

— Peng, peng — mrmljao je Victor tonući u san. — I nikad prazne metke ne ostaviti za sobom...uvijek ih treba pokupiti...tako...zar ne, Tome...oh...gospodine Horne?

Nije bilo potrebe da im odgovorim. Mladići su odmah zaspali, ali meni još dugo san nije dolazio na oči. Konačno sam se smirio. Ta to su ipak još djeca! Oni su, doduše, govorili o tome, ali u stvarnosti ne bi učinili ništa sličnog. A ja ne smijem zaboraviti s kim su čavrljali. Sa čuvenim Tomom Hornom! Dakako, malo su se htjeli napraviti važni! Uskoro će sve zaboraviti.

Ali te sam noći vrlo loše spavao. Podsvjesno sam se bojao da sam kod tih Millerovih dječaka ipak napravio veliku grešku. Ili makar kod jednog od njih!

V

Sljedećeg jutra, dakle — u utorak, 16. srpnja bilo je vrlo vruće. Miller je odvezao gospođicu Kimmel u školu u Iron Mountainu, koju su također nazivali i Miller-Nickellovom školom.

Dok je gospođa Miller prala sude, ostao sam sam s dječacima. Dakako, nisu mi dali mogućnost da se izvučem, jer su očekivali svoju poduku iz gađanja. Nisam imao volje da se time bavim dok im je otac bio kod kuće. Osim toga, nisam htio preplašiti ni gospođu Miller. Morao sam im, dakle, reći da prije podne to nije moguće, možda tek poslije ručka. Oni su doduše potpuno shvatili pote-

škoće zbog oca, ali inzistirali su na mojem obećanju da ću s njima poduzeti „nešto“. Konačno, predložio sam im otkrivanje tragova, jer to je podjednako važno kao i gađanje.

– Postoji li neko mjesto koje biste htjeli temeljito pregledati?

– upitao sam ih.

– Ne – rekao je Gus. – Vi ste vodič!

Govorio je sve brže i brže. Mićnoća starijeg brata zapravo me je trebala opomenuti. Ali nisam na to obraćao pažnju. Tako sam upao u stupicu!

– Što ti misliš, Vic? – upitao sam ga.

– Volio bih malo pogledati Nickellovu zemlju – rekao je ovaj put dovoljno brzo. – Možda ćemo moći pronaći mjesto s kojeg je Willie pucao na nas. Možda čak pronađemo i prazne čahure, kako ste rekli.

– Imaš pravo – složio sam se. – Odjašimo onamo!

Nismo se dugo zadržali na njihovoj zemlji, jer sam pronašao tri prazne pušćane čahure. A Millerovi dječaci još su se dugo motali naokolo, tako da sam mogao temeljito pregledati okolinu.

Ove visoke, tamne granitne stijene, udaljene dobrih tristotine metara od vrata na Nickellovu pašnjaku, izazivale su u meni nelagodan osjećaj. Nisam pri tome imao osjećaj da dječacima moram nešto objasniti ili pokazati, nego kao da sam ja ovdje u zasjedi i promatram svojim dalekozorom te vratnice na livadi, kao da Tom Horn svojim oružjem cilja u njih. Od tih misli osjećao sam se neugodno.

– Idemo sada! – rekao sam prilično grubo. – Vratimo se!

– Ne, čekajte! – namrgodio se Vic. – Kako biste odavde gađali u vrata?

– Jedno znam sigurno – odgovorio sam malo mirnije – s ove udaljenosti sigurno ne bih upotrijebio henrijevku kalibra 44 s malim dometom! Nabavio bih neku drugu!

– Jednu 30-30! – rekao je Victor.

To više nije bilo pitanje, nego tvrdnja.

– Ja imam takvu pušku, mlađiću – rekao sam mu. – To to znaš! – Osjećao sam se sve neugodnije. – Idemo radije odavde!

Vratili smo se konjima koje smo ostavili vezane za jedan bor. Bilo je već oko jedanaest sati prije podne. Jedva nam je uspjelo da se na vrijeme vratimo na ručak na Millerov ranč. Jim Miller i gospodica Kimmel gotovo su istovremeno došli kolima.

Opazio sam da gospodica Kimmel vrlo malo jede i u sebi sam se čudio odakle joj one lijepe obline ispod haljine. Zato sam ja jeo za dvojicu, jer sam bio naučen da jedem i za zalihe, kad za to imam priliku.

Nakon jela Jim Miller je na moje iznenađenje pristao na Victorov prijedlog da ih poučim u gađanju.

– Da – rekao je rančer – dame će nas sada morati ispričati, zar ne? – rekao je svojoj ženi. – Ako vas dvije želite, možete se odvesti sa mnom u grad. Naime, nakon vježbe u gađanju ići ću u grad.

Dora Miller začuđeno ga je pogledala.

– Što ćeš u gradu, Jime?

– Moram nešto obaviti – odgovorio je.

Iza stambene zgrade na ranču bila je udolina. Otišli smo tamo, a mladići su postavili mete. Ispalio sam odmah, povukavši revolver iz opasača, i sve pogodio. Tada su mladići došli na red. Za njih su na kamenje postavljene prazne konzerve rajčice. Cilj koji je lako pogoditi. Opazio sam da Victor cilja pažljivije nego njegov brat Gus. Ni Victor nije pogodio sve, ali Gus nije pogodio niti jednu. Ni Jim Miller nije bio mnogo bolji. Još se moglo na njemu vidjeti kako trpi što je zbog neopreznog rukovanja oružjem ubio vlastitog sina. Ali sada je bio vrlo ozbiljan.

Kada smo ispucali moje obadvije kutije municije, reče mi Jim Miller:

– Dajte da još jednom vidim to oružje, Horne! Okretao je kalibar 94 u rukama, postavljajući mi razna pitanja.

– Strašna stvar, zar ne, tata?
– rekao je Victor. – I mora biti.

Njegov je otac namrštitio čelo.

– Idite sada u kuću, dječaci
– rekao je. – Upregnite kola za žene. Dolazim odmah. Recite majci neka uzme novac sa sobom, otprilike... – Okrenuo se prema meni i upitao tiše: – Koliko stoji takva pucaljka, Horne?

– Ne bih vam baš mogao točno reći. Ovo ovdje, s oktoidnom cijevi, stajalo je 14 dolara i sedamdeset pet centi. S okruglom cijevi nešto je jeftinije, a podjednako je dobro.

Jim Miller se opet okrenuo Victoru i doviknuo:

– Reci majci neka uzme oko

15 dolara! Ne, čekaj! – Ponovno me je pogledao. – A koliko stoji meci, Horne?

– Kutija od dvadeset komada stoji 67 centi, pakovanje od stotinu komada – 3 dolara i 32 centa.

– Reci majci neka uzme još pet dolara, i požurite se!

Ostao je još neko vrijeme stajati pred mene.

– Horne... jesu li vam dječaci pričali o svom malom bratu?

– Da.

– Veoma cijenim vaše informacije o vinčesterki, Horne. Time ste mi mnogo pomogli. Zna te, svoju staru čegrtaljku nisam više mogao gledati, zato sam je bacio preko grebena Clay-Cricka. Ali po svaku cijenu moram imati neko oružje, inače sam izručen Nickellovima na milost i nemilost!

– Budite oprezni – upozorio sam ga. – Kels je opasan!

Jim Miller me je pogledao odmahujući glavom.

– Ne bojim ga se! On je kriv za smrt mog najmlađeg sina. Prije nisam nikada nosio oružje. Kels Nickell me je prisilio da to učinim.

– Zaboravite radije tu priču o vašem dječaku, Jime!

– Ne! Oni prijeko duguju mi njegov život!

– Želite li, možda, zbog toga kupiti novo oružje?

Ne, potrebno mi je samo zbog obrane moje obitelji.

– Da li biste ustrijelili Kelsa Nickella, Jime?

– Ne znam, osim toga ne vidim kako bi to bilo moguće.

Promatrao sam ga pažljivo.

– A što je s Williejem?

— Ne, ne, zaboga Horne! Ta on je dijete!

— Samo sam pitao — odgovorio sam brzo. — Vratimo se, vaša nam žena već maše rupcem!

Zajedno smo se uspeli do kuće. Vidio sam samo Gusa s majkom gore na kolima. Vic je još nešto petljao oko zaprege.

— Imaš li novac, majko? — upitao je ženu Jim Miller.

Dora Miller je kimnula. Jim se uspeo na kola i dohvatio uzde. Nije više nikome uputio niti riječi. Victor se uspeo na sjedalo pokraj oca. Jim je istjerao kola iz dvorišta.

Još sam gledao za kolima kada se iza mene začula škripa kuhinjskih vrata.

— Jeste li to vi, gospodine Horne? — upitao je tih, duboki glas.

Stajao sam još nekoliko sekundi prije nego što sam se okrenuo. Počeo sam lagano drhtati, jer sam znao da sam sada u stupici. To se jasno razabiralo iz tog ženskog glasa. Dođavola i učiteljica! Moram što prije odavde!

— Gospodine Horne...

Namjerno sam se polagano okrenuo buljeći u tlo, kako čime ljudi koji žele nešto prikriti.

Ali kod nje to nije upalilo.

— Pogledajte me barem! — rekla je svojim dubokom glasom.

Polako sam podigao pogled... i stresao se od glave do pete.

Stajala je na blagom lahoru ljetnog poslijepodneva u pamučnoj haljini koja se sprijeda kopčala.

Ali sada nije bila zakopčana.

A lagani vjetroć ju je malo rastvorio.

Ispod haljine nije imala ništa. Samo gospođicu Glendoline Kimmel!

VI

Glendoline Kimmel bila je žena o kakvoj muškarci sanjaju. Bila je mala, nježna, a ovako, bez odjeće, najuzbudljivije stvorenje koje sam ikada vidio. Njezin temperament nije se mogao otkriti u njezinu izgledu. Nije se bojala muškarca, ali nije bila ni lakoumna. U meni je našla svoga »čovjeka sa Zapada«. Za ostale stanovnike Wyominga bila je »mala, tamnoputa učiteljica«, kreposna i čedna kao opatica. Njezino ime nije nikada bilo povezano niti s najmanjim skandalom, ali, dakako, opet sam ja bio izuzetak. Ne vjerujem da je ikada pogledala ijednog drugog muškarca.

Bilo je vruće srpanjsko poslijepodne. Bili smo sami u kući na ranču a nismo očekivali nikakav posjet. Glendoline Kimmel pustila je na volju svoj temperament. Nisam bio načistu sa sobom što osjećam za nju. Ne znam to ni danas. Od prvog do posljednjeg dana nazivao sam je »madame«. Ako tko tvrdi da sam s njom loše postupao... ili da sam joj se podsmjehivao, taj je običan nitkov! Možda sam poslije i rekao koju ružnu riječ o njoj, ali nikada nisam ničim dao naslutiti našu tajnu.

Ljubio je nisam nikada, ali mi se svidala.

No bila je od onih žena koje pred jedinim čovjekom svoga života nisu pokazivale baš mnogo ponosa, a za nju sam ja bio taj jedini muškarac u životu! Inače, hodala je uokolo viso-

ko uzdignute glave i cijelom Wyomingu mogla drsko gledati u oči. U svakom slučaju, uvijek ću je se rado sjećati!

Millerovi se nisu vratili do večeri. Glendoline i ja bili smo gladni kao vukovi. S obzirom da ona nije imala pojma o kuhanju, morao sam se ja prihvatiti tog posla. Nije se mogla naćuditi kako to meni lako polazi za rukom. No imao sam za to svoje razloge. Dokle god sam zabavljen kuhanjem, ne moram gledati u njezinu prozirnu spavaćicu koju je naručila putem kataloga. Rekla je da se u njoj osjeća poput prave dame.

Odgovorio sam joj da ne znam kako se osjeća, ali znam prokleta dobro kako u njoj izgleda te da sada za mene postoji samo jedno: dobra večera, a ondâ ponovno krevet Jima i Dore Miller.

– Spavaćica pokazuje sve što imaš, a imaš sve! – rekao sam.

Smijala se mnogo i rado. Slušao sam je očaran. Bio je to zvonki smijeh djeteta, a nije bila dijete. Oh, kakvo je tijelo imala! Podsjećala me na Pajaritu Moreno – onog prvog puta u broju tri u Santa Feu. I danas se toga često sjetim. Mislim često i na svoju Nopal i na Fish Hawk Meadow. I na stotinu drugih žena čija imena sam već davno zaboravio! Ali nikada neću zaboraviti Glendoline Kimmel u njezinoj prozirnoj spavaćici. Kad mislim na Pajaritu, postajem žalostan. Kad sanjam o svojoj ljubljenoj Nopal, osjećam kako mi srce tuče u prstima. Mislim na mnogo drugih žena s kojima sam proveo noć, ali ni jedna nije bila kao Glendoline.

Ne morate biti zaljubljeni u

neku ženu pa da znate da li vas ona ljubi. Zbog toga, Glendoline Kimmel – uz Pajaritu i Nopal, moju ženu Indijanku – zaslužuje posebno mjesto.

Ponovno smo popravili krevet Millerovih i pospremili kuću, tako da je izgledala kao onda kada ju je Dora Miller napustila. Potom smo izišli i sjeli na kućne stube da bismo promatrali kako se mjesec pomalja iznad Iron Mountaina. Gledali smo i cestu da nam ne promakne dolazak Millerovih kola.

Kad su kola konačno zaokrenula sa ceste, gospodica Kimmel mi je brzo šapnula:

– Kada svi zaspu u kući, doći ću k tebi, Tome! Gdje ćeš biti?

Ni sam nisam znao gdje ću biti, ali sam joj ipak odgovorio:

– U maloj šupi pored staje. Puna je svježeg sijena. Ponesi pokrivač, inače će te bosti!

Smijala se svojim zvonkim glasom.

– Mislila sam da svi muškarci ovdje, na Zapadu, spavaju samo na sijenu ili slami.

– To da – odgovorio sam kroza smijeh – ali mi ne spavamo kao ti!

– Što si time mislio, »čovječe sa Zapada«?

– Hm... gospodo... mi spavamo odjeveni!

– Gospodine Horne...

– Pst... dolaze!

Sišao sam s male drvene verande da pomognem Dori Miller pri silaženju s kola. Nije mi promakla duga, plitka kutija na sjedalu. Poznavao sam te kutije i znao što je u njima.

Bila je to vinčesterka, model 1894.

Jim Miller je vjerojatno mislio da je kutiju dobro sakrio.

Nijé ni opazio da sam je ja odmah otkrio. Vinčesterka 30-30!

Kalibar oružja za ubojice!

Jednu takvu posjedovao je također – Tom Horn.

VII

Prije nego je Glendoline Kimmel sljedeće jutro pošla u školu, nije mi rekla niti riječi o tome da nisam održao riječ. A mogla se i naljutiti. Takvo što ne može se učiniti ženi s kojom ste već bili. Ali toga jutra ionako se ne bih mogao obraniti. Cijelu sam noć preležao na proplanku promatrajući ranč. Miller je kupio novu vinčesterku... i tko zna što je sve mogao kupiti u gradu! Ili prodati! Malo prije svanuća uvukao sam se mladićima u šator a da ništa nisu opazili.

Ali tog lijepog jutra, 17. srpnja pomalo me je sve to počelo ljutiti. Htio sam konačno otići. Još se nije slegla prašina iza kola koja su učiteljicu odvezla u njezinu školu, a ja sam već sa svojim dvopregom krenuo u suprotnom smjeru.

Kad sam stigao na ranč, doznao sam da je gospodin Coble u Cheyenneu. Ali Duncan Clark bio je tu i prenio mi je želju gospodina Coblea da malo pogledam po Chugwateru, jer su ondje opet suviše često nestajala goveda. Dakako, goveda s „IM-a“! Obavijestio sam predradnika o Jimu Milleru i Kelsu Nickellu. Ispričao sam mu o dubokoj mržnji koja vlada među njima, tako da je teško ustanoviti pravu istinu.

– Jedno vam mogu reći. Duc, bilo kada, doći će tamo do velike nesreće – završio sam dok sam se penjao konju Capu na leđa.

– S obzirom da ne želim unakrsnu vatru, od sada pa na dalje – izbjegavat ću ih!

– Ne bojite se valjda tih farmera? – upitao je gledajući me pri tome vragolasto.

– To je krvava svada – odgovorio sam. – Morao bih biti vrlo glup kad se ne bih nimalo bojao. Želite li da ponovno odjašem tamo?

– Jašite vlastitim putem, Tome! Ta vi dovoljno dobro poznajete pašnjake!

– Onda ću kontrolirati malo Billyja Claysa na Myle Creeku. Možda odjašem malo uzvodno do ranča Johnnyja Braysa. Prijeći ću na Sybille i Berner Creek. Ujutro ću se okrenuti i vratiti preko Marble Topa. To može potrajati do petka ili subote. Želite li još nešto?

– Voljeli bismo kad biste kontrolirali i Colcord.

– To ću učiniti odmah danas.

– Budite oprezni, Tome! Ne bismo voljeli da vas vide preko na Sybille. Tamo se svašta događa! Ako čuju da vi dolazite, nećete vidjeti ni rep od goveda. Vi ne poznajete te lopove!

– Neće me vidjeti, Duc! Do viđenja!

Ali nisam učinio ono što sam rekao predradniku, a oglušio sam se i na svoje loše slutnje. Pošao sam putem preko Nickelova pašnjaka. Odozgo nisam mogao vidjeti ništa osim Victora Millera kako na svojem kljusetu prelazi stražnji dio Nickelove ispaše. Zabrinuto sam promatrao mladića. Naime, nosio je zamotuljak s hranom i dalekozor. Pretpostavljao sam da se igra Toma Horna. Malo sam se nacerio i namjerno ga široko zaobišao da ga ne susretnem.

Da sam barem učinio suprotno! Oh, koliko sam puta to poslije požalio! Da li je mladić kriv za onaj grozni događaj koji se odigrao sljedećeg dana kod vrata, ili nije... Ja, Tom Horn, u svakom sam slučaju kriv za veliku i tešku pogrešku, jer sam pripremao Victora Millera, iako sam barem trebao naslućivati što se može dogoditi. Za mene je to bila samo dječja igra.

Meni je bilo strano da mladiću prišijem bilo kakvu krivnju ili da ga čak mrzim... Pogotovu ne za ono što je kriv njegov otac! S Jomom Millerom bilo je, naprotiv, sasvim drugačije. Ako se ikad bilo gdje susrtnemo, nadam se da će sve biti kako treba, jer više neće imati priliku da se vrati kući i tamo sredi neke stvari.

Jahao sam, dakle, toga dana (od kada se moj svijet kauboja bitno izmijenio) direktno s Miller-Nickellove ispaše. Prije nego padne mrak, trebao sam pregledati i svoje pašnjake. Tek vrlo kasno ulogorio sam se na Mule Creeku, ali nisam palio vatru.

Sljedećeg dana, dakle u četvrtak, 18. srpnja, tog tajnovitog dana, jahao sam još dalje od Miller-Nickellova pašnjaka prema pokrajini Sybille. Ondje sam se zadržao gotovo cijeli dan. Odjahao sam čak do izvora Chugwatera. Cijelog dana nisam sreo ni žive duše na tom putu, osim nekog mladog kauboja koji bi poslije mogao svjedočiti za Toma Horna. Taj jedini jahač bio je nepoznat u cijelom kraju. Samo je slučajno projahao i otišao nekamo dalje. Moja nesreća! Zvao se Charley Starret i prilično se prestrašio kad

je u meni prepoznao jahača s ranča »IM«. Nestao je što je prije mogao. Dakako, nije mi ostavio nikakvu adresu! Kako sam poslije morao objasniti na sudu, bio sam toga dana naročito oprezan i nastojao da ne sretnem nikoga. Trebao sam, prije nego što odem u drugo područje i nađem novog poslodavca, posljednji put projahati i pregledati sve pašnjake mistera Coblea u potrazi za eventualnim kradljivcima stoke.

Pretpostavljam da sam se namjerno dugo zadržao. Nerado sam se vraćao na »IM«, jer sam htio zatražiti raskid ugovora. Tako sam na ranč stigao tek u subotu poslije podne. Bio je 20. srpnja. Prije podne pošao sam do izvora Blue Grassa.

Duncan Clark nije bio tu. Mister Coble bio je još u Cheyenneu. Jack Ryan i njegova žena, koji su bili namještenici kod gospodina Coblea, nalazili su se u glavnoj kući. Neki Carpenter, novajlija, bio je kod konja u staji. Kad sam doveo Capa u koral, učinilo mi se da me Carpenter i njegovi momci gledaju nekako čudno. Ušao sam u kuhinju. Tu sam zatekao Ryanove, koji su me prestrašeno pogledali.

— Do đavola, što se to ovdje događa? Ljudi dolje kod sjenika bulje u mene kao da imam boginje. A vi me sada gledate kao da vidite duha! Što se događa?

— Zar još niste čuli? — upitao me Jack Ryan.

— Otkako sam u srijedu oko podne odjahao, nisam vidio ni žive duše. Znači ništa nisam ni mogao čuti! — odgovorio sam.

— A što sam to trebao čuti?

Gospođa Ryan bila je blijeda poput krpe.

— Našli su malog Willieja Nickella... ubijenog... gore kod vrata na pašnjaku! Mrtav je od četvrtka.

— Pucano mu je u leđa — dodao je Jack Ryan. — S nekih tri stotine metara udaljenosti! Imao je na sebi kaput Kelsa Nickella.

Gospoda Ryan je vrhovima svoje pregače obrisala oči i nos.

— A nije imao ni četrnaest godina!

Gledao sam ih oboje, a oni su gledali mene. Jack Ryan je malo isturio bradu i gledao me pomalo plašljivo.

— Gdje ste vi bili u četvrtak?

Svi smo troje ustali zajedno. Moglo se čuti kako otkucava sat. Ryanovo pitanje me uvrijedilo, a to sam mu i kazao.

— Ah, do đavola! — uzviknuo je. — Samo sam se nadao da vi niste bili u blizini Nickellova ranča... u četvrtak!

-- Na vašem mjestu radije bih držao jezik za zubima, Jack! — opomenuo sam ga. — Čini mi se da je atmosfera ovdje prilično napeta.

Pošao sam natrag prema sjeniku. Smatrao sam da je najbolje da odem u Cheyenne i govorim s Johnom Cobleom, ali od Carpentera sam doznao da je šef otišao na Istok. Zbog toga sam odlučio da odem u Laramie. Tamo ću barem saznati što se govori o nesretnom slučaju Willieja Nickella. Bilo mi je jasno da će i drugi doći na ideju da ispituju gdje se nalazio Tom Horn prošlog četvrtka.

Jahao sam na Old Paceru u smjeru Laramieja. Putem sam razmišljao gdje sam bio u četvrtak. Sinulo mi je da me nitko nije vidio. Dakako, bio je tu taj

momak Starret, ali lako se moglo dogoditi da ću trebati nekoliko pouzdanih svjedoka.

Morao sam ponovno misliti o tome kako su se čudno ponašali Ryanovi. A to su mi bili prijatelji! Što li će tek misliti moji neprijatelji! Potjerao sam Pacera u galop. Odjednom mi se žurilo da što prije dođem u Laramie. Cijeli put od dvadeset i dvije milje projahao sam bez odmora. Tog subotnjeg popodneva putem nisam sreo ni jednog jedinog čovjeka. To je bilo vrlo čudno. Što sam se više približavao gradu, bivao sam sve nervozniji i razdraženiji.

Tko je ubio Willieja Nickella?

I kako mogu dokazati da to nisam ja učinio?

Ostavio sam Pacera u javnoj staji u Laramieju te se malo ogledao po gradu. Ali nisam mogao ništa čuti. Ljudi kojima sam mogao vjerovati pričali su mi razne stvari. Dakako, govorilo se o Tomu Hornu, ali ne onako kako bih, zapravo, trebao očekivati. To me veselilo, ali ipak me još nije umirilo. Bilo je prerano da budem bezbrižan!

U međuvremenu sam doznao što se zapravo dogodilo.

VIII

U rano jutro 18. srpnja poslali su Willieja Nickella po nekog ovčara kojega je Kels Nickell htio zaposliti. Te se večeri Willie nije vratio kući, ali nitko u obitelji nije se zbog toga zabrinuo, s obzirom da je Kels rekao dječaku da ide sve do Iron Mountaina da ga pronađe.

Sljedećeg jutra, 19. srpnja, mladi Fred Nickell pronašao je Williejev leš kod vrata na pa-

šnjaku ispred kuće. Mary Nickell pretrpjela je slom živaca. Netko od ljudi odmah je odjahao do Iron Mountaina da telefonira šerifu. Nekoliko sati nakon toga pojavili su se na Nickellovu ranču šerif Shafer i istražitelj T. C. Murray. Povelili su sa sobom stenografa Roberta Morrisa. Došao je i pomoćnik saveznog šerifa Pete Warlaumont.

Vrlo temeljito pretražili su mjesto događaja, ali nisu pronašli ništa sumnjivo. Zatim su se vratili u Cheyenne. S obzirom da nije bilo nikakvih indicija koje bi ukazivale na nekoga, ni ikakvog drugog traga – nije podignuta optužnica, niti je itko uhapšen.

Williejev leš dopremljen je vlakom u Cheyenne u pratnji doktora Cooka i pogrebnika Alexa Trumbulla. Na sahrani se okupilo mnoštvo ljudi. Pregledano je i tijelo pa je dano sljedeće službeno saopćenje:

•Ubijeni mladić ležao je na leđima, ali malo okrenut u stranu, kao da ga je netko okrenuo. Na leđima je imao rupe od dva hica, udaljene jednu od druge nepunih deset centimetara, nedaleko od srca. Tragovi krvi pokazuju da je momak, pošto je pogoden, bježao još nekih dvadeset pet metara. Tamo gdje je pao, ostala je mlaka krvi promjera jedan metar.*

Autopsiju je načinio doktor Amos Barber, kojemu su asistirali doktor Conway i doktor G. P. Johnston. Nalaz: uzrok smrti – jedan od dvaju metaka, od kojih je svaki mogao biti smrtonosan. Smrt je nastupila u jutro između šest i sedam sati, u četvrtak, 18. srpnja.

Pretpostavlja se da je počini-lac nakon ispaljenih hitaca pregledao mrtvaca, jer na mjestu gdje je leš zatečen, nađen je pijesak sa ceste. Osim toga, košulja mu je na grudima bila otkopčana. Vjerojatno je ubojica htio vidjeti gdje su izišli meci. Budući da je leš bio okrenut licem prema zemlji, okrenuo ga je na leđa.

Fred Nickell prošao je kroz ta vrata nekoliko minuta prije svog brata Willieja. Nedugo nakon toga pali su hici. To je dokazivalo da je ubojica vrebao baš Willieja. Indicije su ukazivale na Victora Millera. A ako ne baš na njega, onda na bilo kojeg Millera. Time se, dakako, mislilo samo na Jima Millera. Bila je to osveta... oko za oko, zub za zub... sin za sina!

Za mene je najinteresantnija bila izjava Kelsa Nickella pred istražiteljem.

– Za to ubojstvo sigurno će optužiti Toma Horna, ali on to nije učinio!

Bio je to odgovor na nastojanje malih rančera da uvuku mene u to ubojstvo, i to zbog mog imena i glasa. Inicijator tih optužbi bio je ... Jim Miller! Ali postigao je time samo to da se počelo sumnjičavo pitati gdje je bio on u četvrtak. No, ipak, nisam se mogao otresti neugodnog osjećaja. Tko je ubio Willieja Nickella? Ja ne, ali to je bilo umirenje samo vlastite savjesti.

Tražio sam savjet od nekoliko članova Udruženja uzgajivača stoke. Rekli su mi kako bi bilo najbolje da na neko vrijeme potražim daleko od Albany Countyja. Moji prijatelji bi tada lako dokazali da sam se toga četvrt-

ka, 18. srpnja, nalazio u vlaku koji vozi između Cheyennea i Laramieja. U svakom slučaju, ostat će pri toj verziji kako bi mi osigurali alibi za to vrijeme. S obzirom da sam uistinu bio nedužan u tom groznom zločinu, mogao bih bez razmišljanja prihvatiti alibi koji su mi ponudili.

Najprije sam se bunio, jer imam pravi alibi. Ako mi zaista žele pomoći, mislio sam, neka pronađu onog kauboja Charleya Starreta. To su, doduše, pokušali, ali od njega su ostali samo tragovi u prašini. Nitko nije čuo za kauboja koji se tako zove. Ako i postoji, sigurno je to bilo ime koje je izmislio sam. Možda bi ipak bilo bolje da odustanem od svog pravog alibija i držim se onoga koji su mi prijatelji ponudili. Pristao sam nevoljko. Dobro da su o tome razmišljali, jer iznenada je ponovno otvorena cijela istraga i svi smo se našli pod zakletvom. Ubačena je jedna bomba... i sada ćemo možda trebati taj prokleti alibi!

Gospodica Kimmel htjela je izmijeniti svoju izjavu.

Prije je pod zakletvom izjavila da je Victor Miller u vrijeme događaja bio s ostalim Milleroima kod kuće. No, Millerovi su tada posvuda razglasili da je Tom Horn ubojica, da postoje svjedoci koji će se zakleti kako je to istina. Bila je to, dakako, podla laž, pa je zato prisiljena da ispravi svoju prijašnju izjavu.

Mala učiteljica svoju je izjavu u korist Millerovih obrazložila time što su joj jamčili da nitko, ni Tom Horn, ni itko drugi, ne može biti okrivljen za zločin.

No istražitelj Murray htio je

znati zašto je gospodica Kimmel odjednom izmijenila svoju izjavu.

— Lagala sam tada samo zato jer sam htjela zaštititi jednog prestrašenog dječaka koji je bio sav izvan sebe — odgovorila je Glendoline Kimmel jasno i glasno. — Njegovo je srce bilo zaslijepljeno žedu za osvetom. Moralnu krivnju za ovaj grozni zločin snosi cijela ova zajednica ovdje!

Istražni sudac Murray nanjušio je ovdje nešto sumnjivo, ali se suzdržao.

— Što želite time reći, gospodice? — upitao je hladno. — Moram vas upozoriti da vaša izjava može biti upotrijebljena protiv vas same!

— Vaših se prijetnja ne bojim, gospodine Murray! — rekla je mala hrabra žena.

— Sada ćete čuti od mene istinu. Victor Miller nije bio kod kuće u vrijeme kad je ubijen Willie Nickell! Ako netko tvrdi drukčije, laže!

Ustala je s klupe za svjedoke.

— Gospodice Kimmel, moram vas upozoriti...

— A ja moram reći istinu, gospodine istražitelju!

U prostoru za publiku nastalo je komešanje.

— Mir! Mir! — vikao je Murray. — Gospodice Kimmel...

— Victor Miller mi je priznao da je ubio Willieja Nickella! — nastavila je gospodica Kimmel hrabro i odlučno. — Učinio je to da bi osvetio svog oca koji je slučajno ubio njihova mala brata. Očev grijeh ispaštati će sada njegov jadni sin! Zbog toga sam lagala. Ali sada više neću, gospodine istražitelju! Tom Horn je nevin!

Opet je nastala pometnja u dvorani.

Na znak Murraya sudski je poslužitelj viknuo:

— Svjedokinja je otpuštena! Napustite klupu za svjedoke!

— Plakao je kao dijete od osam godina, a ne kao mladić od osamnaest! — nastavila je ne obaziruće se. — Vjerujem da ni s kim nije o tome govorio, jer je u mene imao povjerenja. Bilo je dirljivo vidjeti kako mu je laknulo kad je to konačno mogao nekome reći. Pitala sam ga da li itko išta zna o tome. Rekao je: još samo njegov otac!

— Tišina! — vikao je podvornik iznova.

Ali Glendoline Kimmel nije se dala smesti.

— To još nije sve! — viknula je glasno. — Jim Miller mi je sam kazao da mu je Victor priznao da je ubio Willieja Nickella!

— Da ste smjesta napustili dvoranu! — vikao je Murray.

Ali gospođica Kimmel još nije sve rekla.

— To još uvijek nije sve! Kad je Victor vidio da njegov otac dolazi u kuću, zahtijevala sam od mladića da još jednom ponovi ono što mi je upravo rekao. Victor je još jednom sve ponovio pred ocem. A sada Jim Miller trči okolo i optužuje Toma Horna za to nedjelo! Miller će čak pronaći i svjedoke! Zato zahtijevam da Miller imenuje tog tobožnjeg svjedoka!

Tek je sada mala učiteljica napustila klupu za svjedoke i izišla iz dvorane u kojoj je zujalo kao u košnici. Osjetio sam da je sudu laknulo kad je konačno nestala.

Mrmljanje nakon senzacio-

nalne optužbe Victora Millera trajalo je oko pet minuta. U meni se neopravdano javio osjećaj da sam konačno izvan opasnosti!

Kakva sam samo naivna budala bio! Ne zbog izjave gospođice Kimmel kao svjedokinje! Nju su čak optužili i prijetili joj kaznom zbog krivokletstva!

A time je moja situacija postala neizvjesnija negoli prije.

Moj jedini pravi svjedok, kauboj imenom Charley Starret, pojavio se iznenada ispričavajući se što je bio tako dugo odsutan. Zahtijevao je da ga odmah saslušaju.

Istražitelj Murray htio je poći na ručak, ali s obzirom da su posjetioci u dvorani negodovali, rekao je poslužitelju da ga ipak pozove.

Za manje od dvije minute bilo je jasno da je moj svjedok duboko pogledao u bocu. Poslije sam saznao da su ga Millerovi dobrano napojili kad se momak pojavio u gradu. A tek su ga onda poslali pred sud da svjedoči protiv Toma Horna.

Starret je jedva uspio reći svoje podatke. Uskomešano mnoštvo i gladnog istražitelja lako je uvjerio da nikada u životu nije ni čuo ni vidio Toma Horna. Nije se mogao sjetiti da je ikoga sreo toga dana na Chugu ili na Sybille. Bilo je to loše za mene, usprkos izjavi Glendoline Kimmel... i usprkos tome što sam zaista bio nedužan!

Mali rančeri i konjokradice uopće nisu bili oduševljeni izmijenjenim iskazom gospođice Kimmel. A osim toga, svi su znali što za nju značim. Svojim istupom na sudu nije mi pomogla. Pričalo se da ju je, navodno,

Coble potplatio da izmijeni svoju izjavu i tako skine sumnju s Toma Horna. I tako dalje, i tako dalje...

Udruženju uzgajivača stoke to se nije dopalo. Još iste večeri posjeli su me u vlak za Denver i savjetovali mi da ne pomaljam nos iz kupea. Kad sam uzeo sobu u Denveru, bio sam veseo što sam poslušao savjet svojih prijatelja. Bio sam im zahvalan što sam u Koloradu. U novinama je masnim slovima pisalo da je netko pokušao ubiti Kelsa Nickella.

Kels je rano u jutro 4. kolovoza izišao sa svojom kćerkicom da istjera krave na pašu. Nije bio naoružan. Djevojčica je nosila kablicu za mlijeko. Netko je iz zasjede ispalio sedam ili osam metaka. Kels je pogoden na tri mjesta: u lijevi lakat, u lijevo bedro i pod desnu ruku. Lakatni zglobov mu je smrskan. William Mahoney, brat Mary Nickell, odvezao je Kelsa u Cheyenne u bolnicu. Kels Nickell otvoreno je optužio Jima Millera i njegove sinove za ovaj napad. Potkrijepio je to izjavom da ih je svu trojicu vidio vlastitim očima dok je bježao da spasi goli život. Istoga dana pisale su denverske novine o drugoj priči:

»Toga dana kada se zbila pucnjava saznalo se da su sedamdeset i pet ovaca — koje su pripadale dru Bennetu i gospodinu Geddesu, a koje je čuvao Kels Nickell — ubila četvoricu maskiranih muškaraca. Pucali su naslijepo u stado od tisuću grla. Pastir, neki talijanski doseljenik, ispričao je prilično smušenu priču, ali ostaje pri tvrdnji da mu je život bio ugrožen. Na-

vodno je pretrčao cijelu udaljenost od Nickellova pašnjaka do Cheyennea.«

To su za mene bile povoljne vijesti. Sve okolnosti sve više ukazuju na Jima Millera, a sve manje na Toma Horna. Odakle zapravo moj unutrašnji nemir? Zašto sam se sada, kao i prije, osjećao nelagodno? Moja »sombra«, kako Meksikanci nazivaju svoju sjenu, tu instinktivnu slutnju, stalno mi je i sve češće govorila: Dalje! Što dalje odavde! Ne vraćaj se nikada u Wyoming!

Ali iskušenje da ponovno dođem u Wyoming bilo je suviše jako.

U Denveru sam mogao piti, a to sam i činio. Upoznao sam nekoliko žena, a jedna među njima bila je nešto posebno. Zvali su je Big Blondie. Pretvorio sam dan u noć i moj je novac nestao.

Kad sam već pomišljao da se vratim, poslao mi je netko isječak novina »Laramie Boomerang« od 8. kolovoza. Na omotnici nije stajalo ni ime pošiljaoca, niti je bilo ikakvog popratnog pisma. Samo isječak iz novina koji je glasio:

»Kao prvi, sišao je iz vlaka specijalni pomoćnik saveznog šerifa Sandy McKneal. Nosio je svoju vinčesterku. Iza njega išli su Jim Miller, pa njegovi sinovi Victor i August. Specijalni pomoćnik šerifa Brown bio je na kraju kolone. Gomila je bila mirna. Miller je djelovao smireno, ali mladići su bili nervozni. Mnoštvo od koje dvije stotine ljudi sakupilo se kod vlaka kojim su zatvorenici došli. Millerovi su uhapšeni zbog napada na Kelsa Nickella. Osim toga, imaju neke veze s ubijanjem

75 ovaca na Nickellovu pašnjaku...*

Dobro, dobro... upravo to mi je potrebno! Konačno će prestati govoriti o Tomu Hornu. Moći ću se vratiti u Wyoming.

Mora da je to bila odluka puna slutnje, jer slijedeći dan primio sam novu omotnicu, opet bez pisma, samo novi isječak iz »Laramie Boomeranga«:

»Raspoloženje oko slučaja Nickell postaje sve napetije. Šerif Shafer ozbiljno se razbolio, pa je stoga zamolio saveznog šerifa Joea LeForsa da preuzme slučaj. Le Fors je iskusan detektiv koji, osim toga, već ponešto zna o ovim događajima. Zahtijeva da se istraga neodgodivo nastavi, ali ne želi da se to posvuda rastrubi. Kao prvo, službeno je posjetio Nickellov ranč. Tipično za njega – nitko nije ništa opazio! Njegov jedini pratilac bio je pomoćnik Warlaumont koji je izjavio da Le Fors zna tko je kriv i u dogledno će vrijeme krivca izvesti pred sud...*

To mi je već manje odgovaralo. Doduše, LeForsa nisam nikada osobno upoznao, ali čuo sam o njemu da je čovjek koji nikada ne odustaje. Potjecao je s Juga, bio je hrabar, a dobrih živaca kao u kockara s Mississippija. S njim će biti problema, pretpostavlja sam.

Lunjao sam te noći po gradu, oblokao se više nego ikada prije. Posljednje čega se sjećam bilo je nekakvo svjetlo u salunu u ulici Blake. Probudio sam se u svojoj sobi u hotelu »Windsor«. Ipak sam uspio telefonirati Johnu Kuykendallu. Došao je, a onda me dao otpremiti u bolnicu

Saint Luke. Tamo sam ostao sljedećih devetnaest dana.

Gospodin Kuykendall me je poslije obavijestio da sam opet naokolo brbljao, čak sam se pokušao potući s grupom profesionalnih boksača koji su bili na turneji po Zapadu. Među njima nalazio se i neki Jim Corbett* koji je sebi zabio u glavu da će pobijediti tadašnjeg prvaka u teškoj kategoriji – Jima Jeffriesa. Kako ste do sada mnogo saznali o dosadašnjem životu Toma Horna, ne moram vam više reći koga sam iz ove grupe izabrao za protivnika. Oduvijek sam imao problema s viskijem!

No moje razbijeno lice bilo je siguran dokaz da sam te tajanstvene noći u Denveru izgubio bitku protiv boce i Jima Corbetta.

Ali još prije tih batina razgalamio sam se u nekoliko saluna. Čak sam se hvalisao onim što sam u životu počinio. To mi je pomalo postalo navika, jer tu sam metodu koristio kad sam htio rastjerati one koji su se hteli ogledati sa mnom. To je obično odlično upalilo. S jednim izuzetkom...

Onako besmisleno pijan, kakav sam te noći bio u Denveru, učinio sam sve da pažnju skrenem na sebe. Vjerojatno sam ustvrdio da sam ubio najmanje stotinu ljudi koje u stvarnosti nikad nisam ni vidio. Kako sam već rekao, tom sam metodom mnoge konjokradice natjerao u bijeg. Ali ta moja, tako često primjenjivana metoda, kojom sam

* James John Corbett, američki boksač, prvak svijeta u teškoj kategoriji 1892. godine (op. ur.)

mnogima poštediti život, mogla me je stajati vlastitog života.

Te sam noći nekom barmenu rekao upravo nešto nevjerojatno. Bilo je to u denverskom Scandinavian-salunu. Zbog te lakoumne izjave mogu me objesiti. Ni dana ne znam zašto sam to rekao, niti kako je ta misao uopće došla u moj mozak. Gospodin Kuykendall doznao je to od samog barmena, znači da sam je uistinu izlanuo!

Radilo se o umorstvu Willieja Nickella.

— Bio je to najduži hitac koji sam na ikoga ispalio — rekao sam denverskom barmenu. — I najprljaviji trik koji sam ikada izveo!

IX

Ujesen 1901. vrijeme je uglavnom bilo lijepo. Radio sam stalno za Iron Mountain Company, i to — kako za »IM«, tako i za Boslerove pašnjake. Bio je to redoviti posao kauboja, koji nije imao nikakve veze s detektivskim. Radilo se uglavnom o gonjenju, odabiranju, žigosanju i utovaru goveda. Bila su to za mene najbolja vremena, nakon onih predivnih dana s Alom Sieberom, Merijildom Grijole, Mickeyem Freejem i svim onim ostalima dolje u Arizoni. Moj život u odnosu na prošli mnogo se promijenio.

John Coble učinio je sve da mi pomogne, jer dobro je znao što sam proživio. Bio je tada i uvijek najpouzdaniji prijatelj kojega sam ikada imao u Wyomingu. A osim toga, John Coble bio je pametan čovjek. Shvatio je potpuno da se dani Toma Horna postupno bliže svom

kraju. Zbog toga je činio sve što je mogao da me odvede na neku bolju pašu.

Prije svega, John Coble bio je čvrsto uvjeren da nisam kriv za smrt Nickella. Potrošio je mnogo vlastitog novca da bi to dokazao i meni pomogao. A imao je još nešto u glavi: htio mi je po svaku cijenu pronaći ženu!

— To su izvanredna stvorenja, Tome — govorio mi je. — Kao mali cvjetovi koji se rascvjetavaju na svibanjskoj kiši. Ne smijemo ih čupati niti zgaziti. One su, zapravo, savršena stvorenja. Nađi sebi takvu ženu, Tome, prije nego bude prekasno! Budi pažljiv s njom i poštuju je... uvijek!

Lijepo i dobro, ali najgluplje je bilo to što je on već mislio na jednu određenu ženu. Kao odgovornu osobu u školi Albany Countyja namjestio je tada gospođicu Kimmel. Od samog početka bio je vrlo naklonjen maloj dami s bademastim očima. Kad je opazio da mi je vrlo sklona smatrao je svojom dužnošću da Toma Horna pridobije za nju. Zbog toga je nastojao da je ponovo vidim. Kao razlog naveo je naš slučaj, o kojem moramo još razgovarati. Poslije svega što je za mene učinila na sudu, morao bih se barem osobno zahvaliti. S obzirom na to, pristao sam.

— Slušaj, Johnny — rekao sam — učinit ću to, ali moraš mi pri tome pomoći. Od te afere s Millerovima, Glendoline i ja nismo se pojavili u javnosti. Čini se da se smirio taj slučaj s Williejem Nickellom, ali i dalje moramo biti vrlo povučeni.

— Upravo taj mir mi se ne sviđa, Tome — odgovorio je. —

Moramo činit sve što možemo, pronaći sve što bi nam poslije moglo koristiti. Ti si još upetljan u tu stvar. Ako nam gospođica Glendoline može ispričati bilo što, onda treba da to čujemo!

– Dobro – pristao sam. – Pošalji k njoj nekoga kome možeš vjerovati. Neka joj poruči da ćemo se sastati na »našem mjestu«. Imaš li koga povjerljivog?

– Mislim da imam – rekao je i kimnuo. – Kako bi bilo da to bude John Coble?

Bila je noć punog mjeseca u rujnu 1901. kad je Glendoline Kimmel došla na »naše mjesto«. Ondje smo zajedno proveli mnogo lijepih noći. Ali ovaj put bilo je drugačije. Od tada, život se za nas oboje promijenio. Već odavno nisam bio »čovjek sa Zapada«, a Glendoline već dugo nije bila »mala dama kosih očiju«, kako sam je na početku zvao.

– Svijet se vrti – rekla je svojim tihim, jasnim glasom. – Ne možemo više natrag, Tome, ali možemo naprijed! Hoćemo li tako učiniti, Tome, hoćemo li?

Odmah je prešla na stvar, shvatio sam. Takva je ona bila.

– Ne znam, Glennie – odgovorio sam. – Vjerujem da smo došli ovamo da to... otkrijemo.

– Rado bih plivala nizvodno, Tome... do naše pećine! Možemo li to, Tome?

– Dakako, dođi sa mnom. Zapalit ćemo vatru! Znaš li, Glennie – rekao sam zamišljeno – možda su ovdje prije mnogo godina živjeli Indijanci.

– Da li bismo nas dvoje mogli živjeti poput Indijanaca, Tome? Ako želimo živjeti zajedno, možeš li me odvesti daleko, daleko odavde? Bilo kamo u divi-

ljinu? I ondje ponovno pronaći Indijance?

Bio sam iznenađen njezinim pitanjem, ali i dirnut.

– Ne znam, ali to je dobra ideja! Možda bismo zaista mogli, Glennie!

Osjetio sam kako njezina mala ruka stiže moje prste. Naslonila se na mene.

– Učinimo to, Tome!

Tiho sam se nasmijao.

– Samo sam rekao da bismo mogli, Glennie!

– Ne – odgovorila je brzo. – Mislim... večeras! Sada i ovdje! Još imamo vremena. Još te nisu uhvatili, ali znam da će to pokušati. Znam da to već pokušavaju – dodala je zamišljeno.

– Ti to znaš?! Znaš da već pokušavaju?!

– Da, Tome, znam! Vidim i čujem to cijelo vrijeme.

– Od koga, Glennie?

– Od svih! Od svih tih groznih ljudi u ovoj strašnoj zemlji. Žele objesiti bilo koga, a Millerove osloboditi! A taj netko bit ćeš ti, Tome! Zar to ne shvaćaš? Tko bi drugi bio?

– Čovjek koji je ustrijelio Willieja!

– Nitko ne vodi računa tko je ubio Willieja. Žele imati Toma Horna! Mi znamo tko je ubio Willieja Nickella, a i Nickellovi to znaju. Oni znaju tko je pucao na Kelsa i poubijao sedamdeset i pet ovaca. Ali sada se sve mijenja, tome! Mary i Kels Nickell sada tvrde da si to ti učinio. Oboje su izmijenili svoje tvrdnje. Sve se stubokom promijenilo. Ne čuje se više ništa o Millerovima, govori se samo još o Tomu Hornu!

– A tko se krije iza tih priča?

– upitao sam.

— To ne znam, niti to mogu otkriti. Mogu ti samo reći ono što čujem. Oh, molim te, poći ću svuda s tobom! Sada... još noćas... ili najkasnije sutra!

— Ali ja uopće nisam kriv! Do davola, zanima li to uopće iko-ga?

— Nikoga! — odgovorila je Glendoline odlučno: — Nikoga!

— Nisam to mogao vjerovati, a onda mi je ispričala i ostale stvari kako bi mi razjasnila da se sve okomilo na mene.

Millerovi sinovi Victor i Gus pričaju svima naokolo kako sam im ja objasnio i pokazao kako se najbolje gađa u vrata. Činilo mi se da sam sam sebi postavio stupicu. Sada samo čekaju da se uhvatim u nju!

Nisam to mogao više slušati i zamolio sam Glendoline da o tome više ne govori. Oboje smo znali da sam nedužan. Već se i prije pokušavalo okačiti ponešto Tomu Hornu, ali do sada to još nikome nije uspjelo. Za nekoliko tjedana ili mjeseci bit će sve zaboravljeno. Odlučio sam da do tada potpuno izmijenim svoj dosadašnji život.

Šaputali smo zagrljeni. Ponašali smo se kao svi zaljubljeni ljudi. To je bilo dobro. Znali smo to i bili zahvalni jedno drugome. Samo nakratko bili smo ondje, kod stijene na Wolf Poundu — »čovjek sa Zapada« i »dama kosih očiju«.

A zatim se mjesec sakrio i vatra ugasila. Svjež jutarnji vjetar raznio je pepeo.

Glendoline i ja rastali smo se onako kako smo se i sreli. Držeći se za ruku, sišli smo stjenovitom stazom i nismo izustili ni riječi. Oboje smo znali da »naše mjesto« više nećemo vidjeti. Ne-

ćemo pronaći ni Indijance, niti ćemo imati vlastitu djecu. Naći se životni putovi više nikada neće sresti.

Gospodica Kimmel nikada nije potpuno upoznala Toma Horna. Bila je pametna, draga i puna ljubavi i hrabrosti, ali pre-dobra za čovjeka skitnicu poput mene. Borit će se za mene do mog svršetka. Ona će znati da nisam ubio Willieja Nickella. Ali nije mi mogla pomoći, jer ja nisam bio čovjek za Glendoline Kimmel.

Pokušao sam joj to objasniti jednostavnim riječima.

— Oh, Tome, ne govori! Ne sada!

— Ali moram, mala damo bademastih očiju!

— Znam! Znam!

— Reći ću to jezikom koji bolje razumijem.

Nije me htjela gledati. Uhvatio sam joj ruku i poljubio je.

— Do viđenja, Glennie! — rekao sam joj tiho. — A to znači... do ponovnog susreta!

Podigla je glavu i pogledala me svojim tamnim očima. Kimnula je i odgovorila također tiho:

— Do viđenja, Tome Horne!

X

Nikada je više nisam vidio izbliza. Jedan jedini put sam je možda mogao zazvati, ali onda su se stvari počele tako čudno odvijati da sam je pustio da prođe. Time sam ujedno upropastio najbolju priliku da ipak odem iz Wyominga.

Rujan je prošao vrlo brzo. Početkom listopada znali su svi da je Kelsu Nickellu svega dosta. Ozljede su mu zacijelile. Shvatio je da sljedeći put neće imati

toliko sreće. Bio je najstariji naseljenik južno od Iron Mountaina. Usprkos tome, prodao je imanje u bescjenje i s obitelji odselio se u Cheyenne gdje je otvorio parnu praonicu.

Neko se vrijeme nije događalo ništa. Činilo se da se stvar slegla sama po sebi. Ponovno sam počeo misliti na sretniju budućnost.

A onda je 2. prosinca stiglo u »Wyoming Stock Growers Association« pismo naslovljeno na Toma Horna, a trebala mi ga je predati gospođica Alice Smith, sekretarica. Pismo je glasilo:

»Gospodice,

U blizini se nalazi banda kradljivaca. Ubija stočare i krađe konje. Potrebán mi je dobar i sposoban čovjek koji bi mi pomogao da ih onemogućim. Da li biste mi mogli poslati Toma Horna? Ili saopćiti mi njegovu sadašnju adresu kako bih mu mogao pisati?

S poštovanje,
J. E. Easterbrook, Wyo.«

Gospođica Smith, dobra i vrijedna žena, javila mi je da mu je odgovorila sljedeće:

»Gospodine!

U odgovoru na Vaše pismo od 2. prosinca mogu vam javiti da će Vaše pismo zateći Toma Horna vjerojatno u Bosleru, Wyoming, c/o Iron Mountain, ranč Co. Sigurno Vam je poznato da nije u službi Udruženja.

S poštovanjem,
A. Smith sekr.«

Ne znam razlog, ali nešto me je uznemirilo u tom pismu. Nisam nikada odgovorio gospođici Smith. Dok sam razmišljao da li da prihvatim ponudu tog

rančera, stiglo je još jedno pismo, ali ne preko Udruženja. Neću ga sasvim citirati, jer ima u njemu osobnih stvari. Da sam poslušao to pismo i osobu koja ga je poslala, cijeli moj život bio bi drugačiji, bolji!

»Moraš poslušati ovu opomenu, Tome! Tvoj je život u velikoj opasnosti. LeFors je saslušao Millerove i Nickellove i sve ostale rančere u okolini. Uopće ne taji svoje uvjerenje o počinocu umorstva. Tvoju nekadašnju prijateljicu Mary Nickell naučkao je protiv tebe, jer ju je uvjerio da si ubio njezinog dječaka. Rekao joj je da ne sumnja da ćeš biti uhvaćen i obješen!«

Pismo je završavalo riječima očajanja:

»Budi oprezán, Tome! LeFors te goni od samog početka. On je čovjek čije ti ime tada, na našem mjestu, nisam mogla reći, ali sam te na nj upozorila. Cijelu okolinu naučkao je na tebe. Idi, dok još možeš! Zbog sebe, ako već nećeš zbog mene koja te ljubim više od svega. Bježi što dalje od šerifa Joea LeForsa!«

Takvo pismo, puno zaklinjanja i molbi, mogla je, dakako, napisati samo Glendoline Kimmel. Ali pomoć koju mi je dala na saslušanju, sada više nije bila potrebna. Pismo pokazuje da još nije preboljela svoju simpatiju prema meni. Nišam želio da zbog mene ima poteškoća. Nije mogla, ili nije htjela, shvatiti da ja, zapravo, nisam toga vrijedan. Naime, Tom Horn nije mogao ništa drugo učiniti nego njezino pismo potpuno ignorirati. Upravo sam čitao završetak njezinog pisma, koje je imalo i post scriptum: »Upravo sam saznala da LeFors može doka-

zati da na dan ubojstva nisi sjedio u vlaku između Laramieja i Cheyennea!*

Bio je to težak udarac. A onda sam se razljutio. Da, pa što? Dođavola, ta i sam znam da toga dana nisam bio u tom prokletom vlaku! Zašto se ne smije znati da sam toga dana jahao prerijom? Ta činjenica sama po sebi ne može nikoga osuditi na smrt. Nikakav pravnik ni kradljivac stoke ne može me na osnovi tog »dokaza« optužiti!

Moram priznati da sam bio vrlo uznemiren. Dalje odavde! – šaptao mi je stalno neki unutrašnji glas. – Što dalje!

Ali znao sam kako ću ga ušutkati. Imao sam još nešto novaca za viski. A Big Blondie došla je iz Denvera.

U salunu u Cheyenneu upravo smo se mazili kad sam kroz zavjesu vidio da dolazi netko tko me ovdje, u toj stražnjoj sobi saluna, nije smio vidjeti. Bila je to Glendoline Kimmel. Razgovarala je s barmenom. Vidio sam kako budala pokazuje glavom na zavjesu. Brzo sam maknuo Blondie sa svoga krila:

– Dolazi jedna glupa žena koja me posvuda slijedi. Nastoj da je se što prije riješiš!

Potom sam se sakrio iza police s vinskim bocama i zadržao dah.

Odmah nakon toga ušla je Glendoline. Neodlučno je zastala na pragu, a zatim se obratila Blondie:

– Oprostite, tražim nekoga.

– To svi mi radimo, draga – odgovorila je Blondie.

– Ali barmen mi je kazao da je čovjek kojega tražim ovdje.

Čak i pri slabom svjetlu vidio

sam da je Glendoline vrlo uzbuđena.

– Možda je bio ovdje. Kako se zove?

– Tom Horn! – šapnula je mala učiteljica. – Molim vas... ako ga znate, hoćete li mi reći? Moram ga naći! Njegov je život u opasnosti!

– On se toga neće bojati, draga!

– Vi ga, dakle, poznajete? Oh, molim vas...

Ali Blondie je odmahнула glavom.

– Ta tko ne poznaje Toma Horna?

Glendoline je stajala lomeći prste. No tada se još jednom ispričala i izišla.

Vidio sam kako još jednom razgovara s barmenom i pokazuje mu neko pismo. Ali momak se samo dobro zabavljao. Pokazao joj je put do hotela u kojem Tom Horn ima sobu. Glendoline je potom napustila salun.

Sjećam se kako mi je laknulo kad je otišla. Da sam tada barem znao što je pokazala barmenu!

Dokaz da je Joe LeFors zajedno sa čejetskom policijom postavio Tomu Hornu smrtonosnu klopku u koju će nakon dvadeset i četiri sata upasti. Da sam to onda samo slutio!... Još bih i sada jahao, da sam samo minutu svoga vremena odvojio za malu učiteljicu... Ne bih bio sada ovdje gdje brojim izlaske i zalaske sunca!

Umjesto toga, ponovno sam zagrlio Blondie i bocu. A na kraju mi je ostala boca kroz koju sam gledao momka koji mi je sjedio baš nasuprot. Bio je to savezni šerif LeFors!

Mali svjetlokosi predstavnik zakona kojega nisam pozna-
vao... i nisam ga se bojao!

Još i sada vidim tu bocu is-
pred sebe, svaku mrlju na na-
ljepnici. Još vidim njegovu ruku
kako uzima bocu da mi natoči
još jednu.

— Popij još jednu, Tome! —
rekao je smiješeći se — a onda
ćeš mi ispričati kako si ono uči-
nio!

XI

Jučer sam bio u radnji Fran-
ka Meaneasa. Frank je načinio
za mene novu navlaku za pu-
šku. Imao sam je sa sobom.

Vidio sam Sandyja McKena-
la, predstavnika zakona iz La-
ramie Countyja, te čejenškog
šefa policije u pratnji niskog,
crvenokosog čovjeka širokih ra-
mena, koji je govorio južnja-
čkim akcentom. Nije mi sličio
na predstavnika zakona, pa
sam bio malo oprezniji.

— Tome — reče McKenal —
želio bih ti predstaviti Joea Le-
Forsa. — Joe, to je Tom Horn.

Odmjeravali smo se obostra-
no.

— Horne — rekao je LeFors
prijateljski, ali nije mi pružio
ruku.

— Šerife — odgovorio sam i
također odustao od rukovanja.

— Već sam čuo o vama. Sasvim
sam vas drugačije zamišljao.
Prije ili poslije, morali su se
ukrstiti naši putovi, zar ne?

— Čini se da je tako — kim-
nuo je.

— No ja sad moram ići — re-
kao je McKenal. — Vi možete
još malo razgovarati.

Pogledao sam malo naokolo
da vidim gdje bismo LeFors i ja
mogli razgovarati.

— Vaša puška? — upitao je
pokazujući glavom na pušku
koja je bila pokraj mene. — Ka-
libar 30—30, koliko vidim!

— Da.

— Kakav je to kalibar?

— Dobar — odgovorio sam.

— Govorio sam još o svojstvi-
ma svoje puške, a on je sve če-
šće kimao glavom smiješeći se.

— Jednoga će dana istisnuti
sve ostale kalibre — završio
sam.

LeFors me pogledao.

— Sada ih nema baš mnogo,
zar ne?

— Ne, nema ih mnogo, šerife!

— Ime mi je, Joe, Horne!
Usprkos onome što ljudi misle,
mi se ne poznajemo, ali to nije
razlog da budemo tako službe-
ni. Konačno, radimo na istom
poslu!

Nešto me je opominjalo, ali
prihvatio sam njegov prijedlog.

— Ako je tako, Joe, zovem se
Tom, a ne Horn. Imate pravo,
zaista nema razloga da ne raz-
govaramo prijateljski.

— Da, nema, Tome! Koliko
znam, vi trenutno živite na ran-
ču Johna Coblea, zar ne? Sada
je tamo George šef, nije li tako?

— Da, to je točno! Gonimo go-
veda od Iron Mountaina na sje-
ver. I s Wall Rocka također.

Želio bih govoriti s vama o
vremenu prije nego je Willie
Nickell ubijen. Što ste tada radi-
li?

— No, dobro, ako se još mogu
sjetiti...

— Imam ovdje neko pismo
koje će vam možda pomoći, To-
me. — Izvukao je iz džepa pi-
smo koje je John Coble pisao 18.
srpnja. — Pročitajte mu kraj,
Tome. To je zbog ovaca... i zbog
vas!

– Do đavola, Joe! – uzviknuo sam. – Odakle ste iščeprkali da znam čitati? Navodno sam toliko glup da ne znam dva puta ponoviti ni vlastito ime!

– Ne, mi to bolje znamo! Dakle, što piše?

Čitao sam:

»Pašnjaci oko Iron Mountaina, Wall Rocka i Plumbaga vrve ovcima. Ako ovčari pokušaju rastjerati naša goveda, dat ću ih odmah uhapsiti. Ali oni su toliko preplašeni, da bez razmišljanja primaju u službu svakoga tko nosi oružje i hoće ga upotrijebiti. Čak i sumnjivce! Želio bih ponovno imati Horna. On će se već time što će jednostavno jahati brinuti za red i mir...«

Vratio sam mu pismo buljeći u pod.

– Što mislite o tome?

– O čemu? O miru i redu koji nastaju kad jašem okolo? Hm... to je moj posao! Za to sam plaćen. Kao i vi!

– Da, Tome – rekao je LeFors. – Koji je put zaista dovoljno da čovjek stanovitog ugleda jaše naokolo. Neka skitnica ustrijelila je tako Willieja Nickella. Slušajte, Tome, ako o tome nešto čujete, svakako me obavijestite! Prije ili poslije, uhvatit ću tog čovjeka, ali on je nevjerovatno lukav!

– Učiteljica je rekla da to nije nepoznat čovjek – proturječio sam. – Vic joj je priznao da je ubio Willieja. A i Jim Miller je to rekao.

– Čuo sam da je to rekla.

– Još bolje, Joe! – rekao sam. – Ja sam to, naime, čuo na vlastite uši.

– No sve je to rekla-kazala, Horne, a to nije nikakav čvrsti dokaz. Ne, to nije dovoljno!

– Što, dakle, želite od mene, Joe?

– Možemo mnogo postići ako u ovom slučaju surađujemo, Tome.

Znate li tko mi je postavio klopku?

Šerif LeFors djelovao je tako uvjerljivo da ste mu, jednostavno, morali vjerovati.

Dopratio je vlakom nekog kažnjenika u zatvor u Rawlins a putem je čuo novost koja će me zacijelo zanimati.

– No, da čujem! – ja ću znatiželjno.

– Dodite, Tome, idemo radije van na sunce! Sjest ćemo vani na klupu. Kad nas ondje ljudi vide, mislit će da je sve u redu.

Po toj sam opasci morao odmah zaključiti da nešto nije u redu. No slijedio sam ga.

– Govorit ću oprezno, Tome, tako da pravilno shvatite – počeo je. – Kad sam pošao u Rawlins, ušao je u vlak neki čovjek. Prepoznao sam Georgea W., vašeg šefa. Sjeo sam pored njega i rekao mu da bih htio s njim malo popričati o ubojstvu Willieja Nickella. George, rekao sam mu, što rade Pinkertonovi ljudi u okolici Cheyennea? U posljednja tri dana vidio sam trojicu! Svi traže Toma Horna! Tom je mnogo pio i progovorio o Nickellovu slučaju. Svojim brbljanjem nekome će teško nauditi!

– Do đavola, kakve su to gluposti? – planuo sam.

LeFors se cerio prijateljski.

– Upravo to me je zapitao i George W., a onda sam mu objasnio.

– Grom i pakao, Joe! Što ste mu objasnili?

– Sjećate li se one noći u Denveru kada su vam onako udesili lice?

– Da.

– Sjećate li se što ste tada u Scandinavian-salunu govorili barmenu o ubojstvu Nickella?

– To je bilo prije tučnjave, Joe!

Htio sam poreći da sam barmenu uopće išta rekao, ali ipak sam dodao:

– Hulja me je pokušao pre-slušavati. Rekao sam mu malo ovo, malo ono... Vi znate kakav sam ja, Joe!

– To također uzimam u obzir, Tome. Ali čovjek vrlo ozbiljno govori o tome. Doći će ova-mo i svjedočiti protiv vas. Osim toga, tvrdi da ima još jednog svjedoka. Vidite, Tome, to sam sve morao ispričati vašem šefu.

– Zbog čega mi to sve pričate, Joe? – upitao sam.

– Još vam nisam uopće ništa rekao, Tome!

– Meni je i to dovoljno.

– Ne, ne vjerujem, Tome. Vaš mi je šef, naime, rekao: – Ako taj Tom Horn i dalje bude tako mnogo brbljao, morat ćemo ga najuriti! To je rekao, Tome.

– Do đavola!

– Rekao je također da vas plaća za drugi posao, a ne za taj. Plaćanje je bilo izvršeno u vlaku između Cheyennea i Denvera... u zlatu ili novim novčanicama.

– Prokletstvo! Čini se da drugi brbljaju više od Toma Horna!

– eksplodirao sam sada.

– LeFors je zamišljeno kimnuo.

– I meni se čini, Tome. Zbog

toga sam i htio s vama razgovarati.

– Zahvalan sam vam za to, Joe.

– Znam, Tome, ali vi sada morate nešto učiniti.

– Što to?

– Bit će najbolje da vam pokažem još jedno pismo. Ovaj put izvukao je mnogo deblju omotnicu. Vidio sam žig šerifskog ureda iz Montana-Liverstocka.

– To je od W. D. Smitha – rekao je kad je vidio kako promatram to pismo. – On je šef detektivskog odjela. Trebao sam mu poslati nekoga za tra-ganje po pašnjacima, odnosno za detektivski rad na pašnjaci-ma sjeverozapadno od Montane. Razmišljao sam da li bi to bilo dobro područje za vas.

– Na što mislite, Joe?

– George mi je rekao da ste vi čisti što se tiče Nickellovih. On vas nije za to platio. Rekao mi je također da niste plaćeni ni za pucnjavu na Nickellove.

– Prokletstvo, pa to znam, Joe!

– Sigurno, Tome, sigurno... Ja uvijek nastojim pomoći nekome tko je nedužan. Ali najgluplje je to što ljudi vjeruju da ste vi to učinili. Oni to, jednostavno, tako žele.

Brzo sam otvorio pismo i činilo se da uopće nisam prestrašen. Ali to nije bila istina.

•LeFors Esq.
Cheyenne

Miles City
Montana,
28. 12. 1901.

Dragi prijatelju Joe,

Potreban mi je dobar čovjek za posebnu vrst posla. To mora biti vrlo povjerljiv čovjek. Ne smije biti poznat u ovom kraju.

Prijeko, na rijeci Big Moon, neka banda kradljivaca stoke stvara nevolje i zbog toga bismo htjeli dovesti povjerljivog čovjeka koji bi to sigurno i brzo sradio. To mora biti netko tko se u svakoj situaciji zna snaći. Plaća je 125 dolara mjesečno, a uvjeren sam da i pored toga može još ponešto zaraditi. Ako znate nekoga tko bi bio dorašao tom zadatku, javite mi, molim vas. Posao bi trajao nekoliko mjeseci.

S prijateljskim pozdravima,
vaš W. D. Smith,
šef inspektor

Htio sam mu vratiti to pismo, ali smatrao sam da je bolje da ga zadržim i odgovorim na njega. Stavio sam ga u džep.

— Ne znam što ću učiniti, Joe. Otići ću u Bosler i pokušati pronaći Johna Coblea.

— Vidio sam ga danas u gradu, Tome. Rekao mi je da će sutra sigurno biti na ranču Bosler. Vjerojatno želite s njime o svemu razgovarati, zar ne?

— Da, neka vidi to pismo!

— Slažem se.

Otišao sam u radionicu i uzeo svoju vinčesterku. Kad sam izišao, bio je LeFors još tu.

— Ako želite pisati Smithu, Tome, pošaljite pismo preko mene, da u međuvremenu ne bi nešto iskrsnulo.

— Dobro, Joe. Javit ću vam se početkom siječnja.

Kako nije više ništa dodao, krenuo sam prema željezničkoj stanici gdje sam kupio kartu za stanicu Bosler.

Ušao sam u vlak u kojem je već bilo nekoliko starih prijatelja s bocom. Bila je to lijepa vožnja kući. Svi su me uvjeravali

da se ne trebam ničega bojati. Svi u Laramieju znaju da LeFors ne vodi nikakav slučaj, vjerojatno želi Millerove dovesti pred sud, a tamo im je i mjesto! Pili smo u to ime.

Izišao sam u Bosleru. Tack Cowans, čovjek s ranča, čekao me. Postalo je hladno i tamno. Kao i moje raspoloženje. Ne sjećam se da je ikada u prosincu bilo tako hladno.

Sva pitanja koja mi je Tack uputio ostala su bez odgovora.

XII

Gospodin Coble pročitao je pismo i rekao mi da odgovorim na ponudu. Znao sam da nisam ubio Nickellova dječaka, a i Johnny Coble je bio uvjeren da nisam počinio taj grozni zločin. Ipak je smatrao kako je najbolje da odem u Montanu.

— To je neugodan događaj, Tome — rekao mi je. — Budi i u Montani vrlo oprezan! Ne piši mi preko LeForsa, nego na Udruženje. Gospodica Smith će se pobrinuti da sve dođe u sigurne ruke.

— Po tvom mišljenju, što će poduzeti, Johnny?

— Ništa — odgovorio je brzo.

— Nisu pronašli nikakav trag, a niti neće. Ovi su ljudi možda nitkovi, ali poštuju zakon.

— Ne sviđa mi se to, Johnny — rekao sam — ali poslušat ću tvoj savjet. Do mog povratka valjda će se sve srediti.

— Mora! — viknuo je Coble oštro. — Propalice će se zasti-djeti zbog svoje drskosti. Kelsa nema više ovdje, a ostali će morati malo razmisliti.

— Nas dvojica, Johnny, znamo tko je to učinio. Ili barem sumnjamo.

— Dakako, Tome!
— Ali oni će biti oslobođeni!
— Na žalost, za to se pobrinula gospođica Kimmel svojim proturječnim svjedočenjem. No to se dogodilo i ne može se više promijeniti.

Coble je ustao od pisaćeg stola i krenuo prema meni. Ustao sam sa stolca i odložio svoju cigaru.

Coble me prilično snažno potapšao po leđima.

— Nešto ipak možemo učiniti, Tome — rekao je na svoj uobičajeni, mirni način. Pokazao je kartu svojih pašnjaka i livada na Iron Mountainu: Wall Rock, Plumbago, Bosler. Vidio sam kako mu se prst zaustavio ondje gdje se nalazio Chugwater. U cijelom Wyomingu nije bilo boljeg pašnjaka. Bio je odličan za prezimiti. Često sam predlagao Johnu Cobleu da se tamo nastani u starosti. No on je imao drugi plan. To je mjesto namijenio za starost nekome drugome.

— Želio bih ti prepustiti pašnjak od šest kilometara, Tome. Kad se vratiš, dat ću ga prepisati na tvoje ime. Za tebe je pomalo vrijeme da ostaviš vinčesterku i svoje dosadašnje zvanje tragača i detektiva objesiš o klin. Šest kilometara bit će za tebe dobar početak. Treba malo pogledati je li zaostalo nekoliko tustih goveda s kojima bi mogao početi. No, što misliš o tome?

Do sada još nikad nisam mislio na to.

Svoj ranč? Tom Horn da negdje pusti korijenje?

Mora da sam ostario, jer mislim da je to vraški dobar prijedlog.

— Johnny... — odgovorio sam — to mi se veoma sviđa!

Dao sam mu potom svoje pismo za LeForsa rekavši da ću prihvatiti novi posao. Napomenuo sam da vjerujem kako će gospodin Smith biti zadovoljan mojim radom.

To je bilo 1. siječnja.

Već nakon nekoliko dana primio sam od LeForsa pismo koje je nosilo datum 6. siječnja. U njemu mi je javljao da mi je prošli put zaboravio reći kako treba da kažem kad tamo stignem da se »Montana-čovjek« javlja kod gospodina Smitha u Heleni.

Bilo mi je čudno da mi zbog toga piše cijelo pismo. Osjetio sam da se opet javlja moja »sombra«. A onda sam rekao: Do đavola s tim! Ovdje je Wyoming, a ne Arizona! To nije nikakva sombra-zemlja!

Odgovorio sam LeForsu sljedeće:

»Joe LeFors Esq.
Cheyenne, Wyo.

Iron Mountain
Runch Company,
Bosler, Wyo.
7. siječnja 1902.

Dragi prijatelju Joe,

Primio sam Vaše pismo od 6. siječnja. Vrlo sam Vam zahvalan za trud koji ste uložili u vezi s ovom stvari. Siguran sam da ću uhvatiti one kradljivce ako ukradu još i jedno govedo. Potražit ću Vas kad dođem u Cheyenne te ću odande otići vlakom u Helenu. Doći ću za desetak dana.

S prijateljskim pozdravima,

Vaš Tom Horn«

Kad sam to pismo odnio na vlak koji odlazi iz Boslera, jer

sam htio da ga LeFors dobije već sutra, vjerovao sam da sam za tu zimu zbrinut.

Ali zaboravio sam jednu sitnicu: vjerovao sam da sam svu svoju telad smjestio preko zime u staju, a zaboravio sam zatvoriti stajska vrata! Ostala je široka pukotina. Dovoljno velika da propusti čovjeka!

* * *

Pisao sam LeForsu da ću ga za desetak dana potražiti u Cheyenneu. Ali već nakon nekoliko dana dobio sam od njega pismo u kojem mi javlja da bih morao doći ranije. Smatra da je taj naš susret za obojicu vrlo važan.

Bio je tek 11. siječnja, a ipak sam krenuo odmah, te mu iz Boslera poslao brzojav da ću još istoga dana stići u Cheyenne. Otišao sam zatim do Coblea i molio ga da mi posudi konje i kola. Nisam želio dugo jahati po tako hladnom vremenu. Coble je odmah pristao. Zbog hladnoće sam se i zadržao malo u Laramieju da se ugrijem malo izvana, malo iznutra. U Cheyenne sam stigao kasno. Zapregu sam ostavio u javnoj staji oko jedanaest sati na večer. Konačno, priuštio sam sebi još nekoliko kapljica »mediciner« u Hyndsovu salunu i u »Heanys Tivoli«. Opet sam pod utjecajem viskija suviše govorio. Poslije su mi rekli da me nekoliko prijatelja otpremilo u krevet. Danas znam sa sigurnošću samo to da sam se probudio s užasnom glavoboljom. Zbog toga sam opet otišao u grad i oko jedan sat »čuvao« šank. Osjećao sam se malo bolje. Ondje me je zatekao LeFors.

— Dodite, Tome, popijmo još jednu! — pozvao me. — Zatim ćemo otići u moj ured.

Nisam htio napustiti salun jer sam se bojao da ću pasti ako pustim šank. Tada mi je rekao LeFors (do đavola s njim!):

— Imam u uredu bocu vašeg omiljenog viskija. Najbolje kvalitete! Osim toga, možete skinuti svoje čizme i izvaliti se u udoban naslonjač.

— Odlično, Joe! Našli ste pravi recept!

A onda smo zajedno došli u njegov ured. Osim pisaćeg stola bila su tu zaista dva udobna naslonjača i boca viskija. Skinuo sam čizme.

— Ah, to mi odgovara! Popijte sa mnom čašicu, šerife!

— U ovo vrijeme nikada ne pijem, Tome — odbio je.

Posegnuo sam za bocom i ulio pola čaše. Bio sam spreman za razgovor s LeForsom. Nisam opazio da je odugovlačio, pa sam se malo ogledao naokolo. Bio je to zgodan ured. Zidovi su bili obloženi drvom. Tu se nalazila još samo slika nekog broda i portret žene. Pretpostavljao sam da je to njegova žena. Poslije sam doznao da nije. Bila su tu još jedna vrata, ali su bila zaključana. To je bilo sve. Vrata kroz koja smo ušli vodila su izravno u hodnik.

Moj se pogled bez ikakva razloga stalno vraćao na ona druga vrata. Odjednom sam ga upitao:

— Kamo vode ona vrata?

— Ah, u neku vrst ostave — odgovorio je LeFors brzo. — Uvijek ih držimo zaključana. Prije je ovdje sa mnom radio još jedan šerif. Ali suviše je skupo grijati nepotrebnu prostoriju!

Kimnuo sam. Ispraznio sam čašu i napunio novu.

— Recite, Tome, znate li za-
pravo zašto ja to sve vama či-
nim — upitao je LeFors namje-
ravajući očigledno da uđe u srž
stvari.

— Pretpostavljam da se radi
o umorstvu Willieja Nickella —
odgovorio sam. — Već ste mi
rekli da vam je potrebna moja
pomoć da uhvatimo nitkova ko-
ji je to učinio. Nije li tako?

— Točno! Jeste li potpuno pri
sebi, Tome? Ne pijete li suviše?
Niste li već malo pripiti?

— Zar to nije jedno te isto pi-
tanje? — odgovorio sam protu-
pitanjem. — Dakako, pijem su-
više, ali zbog toga još dugo ne-
ću biti pijan, Joe!

LeFors se opet nasmijao. Ce-
rio se gotovo svemu što bih re-
kao. Činilo se da ga zabavljam.

— Dobro, Tome! Gdje je pi-
smo kojim vas preporučuju go-
spodinu Pruittu gore u Monta-
ni? — Pružio mi je pismo.

Naborao sam čelo, jer sam
opet čuo neko novo ime.

— Mislio sam da se naš čov-
jek zove W. D. Smith. Kakve ve-
ze ima s time taj Pruitt?

— Pruitt, Tome, Pruitt! — is-
pravio me je sasvim mirno. —
Ne možete očekivati da će vas
primiti šef osobno.

— Dobro. — Uzeo sam pismo
i gurnuo ga u džep. — Proklet-
stvo, ovdje je tako vruće! Zar ne
možete otvoriti malo ona vra-
ta?

— Na žalost ne, zaključana
su! Onda, da što prije završimo
razgovor!

— Dakako, Joe! — pristao
sam odmah. — Znate li vi točno
što ću ja tamo raditi? Ne očeku-
je se nikakvo pucanje?

— Ne, to sigurno ne!

— Ja znam da previše pucam,
ali štitit ću ljude za koje radim.
A još nikada nisam doveo u po-
teškoće svoje poslodavce.

— Gore su dobri ljudi, Tome.
Jednostavno: izvanredni!

— Ja ne želim svaki čas neko-
ga zbog nečega prijavljivati.
Napravit ću, jednostavno, jedan
izvještaj i gotovo!

— Dobro, a zbog čega to, To-
me?

Obrisao sam znoj sa čela.

— Ako se neki čovjek stalno
mora javljati, onda jedva ima
vremena za išta drugo. Osim to-
ga, onda ga se lako otkrije.

— Vas se ne može lako otkri-
ti, Tome. Nitko ne zna bolje od
vas skrivati svoje tragove. U
ovom slučaju s Williejem Nic-
kellom, nikako nisam mogao
otkriti neki vaš trag, a i ja se
ponosim time da sam jedan od
najboljih tragača.

Mišići na leđima su mi se
ukočili. Pogledao sam LeForsa.
Rekao sam najjednostaviji raz-
log zašto ondje nije našao nika-
kav trag Toma Horna: jedno-
stavno zato jer Tom Horn nije
bio tamo! Govorio sam jasno i
razgovijetno. Nemoguće je da je
prečuo ili pogrešno razumio.
Osim toga, rekao sam da mu o
slučaju Willieja Nickella ne
mogu reći ništa što on već ne bi
znao. Nisam ubio mladića. Ali
moje riječi nisu naišle na pravi
odjek.

— Prokletstvo, Joe! — drek-
nuo sam na šerifa. — Nisam
ostavio nikakve tragove, to do-
bro znate!

— Dakako da to znam, Tome.
Govorio sam samo o tome da vi
dobro znate sakriti svoje trago-
ve. Može se raditi o svakakvim

tragovima! A gdje ste ostavili svoga konja?

Opet sam grubo reagirao. Ako sa mnom želi razgovarati o slučaju Nickell, tada je to trebao odmah reći. U tom bismo slučaju znali obojica na čemu smo. Došao sam k njemu samo zbog dogovora za onaj posao u Montani.

LeFors se opet nasmijao stavljajući ruku na moje koljeno da me umiri. Htio je samo testirati moje odgovore. Slučaj Nickell upotrijebio je samo kao primjer za neki drugi problem. Njegovi ljudi iz Montane htjeli su biti sigurni da su dobili pravog čovjeka za svoj posao.

Rekao sam mu da mi se to ne sviđa, ali želio sam taj posao u Montani. Ako je baš potrebno, sudjelovat ću u toj njegovoj igri.

– Dobro – razveselio se Joe.
– Pretpostavimo, dakle, da ste vi bili na mjestu ubojice tamo gore, Tome. Gdje biste vi ostavili konja? – Pogledao me je oštro. – Gdje ste ostavili konja, Tome?

Kao što sam rekao, htio sam sudjelovati u njegovoj igri. Zato sam odgovorio:

– U svakom slučaju, dovoljno daleko, u to možete biti uvjereni! – Počelo me je to zabavljati. Da mi barem tako ne lupa u glavi!

LeFors se počeošao po glavi.

– Hm, da – rekao je. – Ali ja bih ipak razmislio prije nego konja ostavim tako daleko, Tome. Mogli ste ostati bez njega.

– To bi bilo moguće, Joe – priznao sam ispijajući svoju čašu. – Ali uvijek se pouzdajem u svoje oružje.

– Aha! A taj sistem nikad ne zakaže?

– Znate i sami što se o tome priča, Joe.

Kimnuo je, ali nije dalje inzistirao na tome.

– Nikad nisam shvatio zašto je ubijen Willie Nickell, Tome. Možda je on bio jedna od onih posebnih žrtava, zar ne? Ili se radilo o nekoj igri u koju je mladić bio sasvim slučajno umiješan? Vi znate već... Sada govorimo o pravom ubojici, Tome!

Ponovno sam obrisao znoj sa čela, zatim napunio čašu i popio gutljaj. To mi je dobro činilo. Trudio sam se vraški da pratim ono što mi Joe govori i odgovaram na način koji će mi osigurati taj prokleti posao u Montani.

– Gledajte, Joe, ja otprilike to zamišljam ovako. Pretpostavimo da se naš čovjek nalazio u velikoj udolini desno od vrata. Recimo da je mladić dojahao do njega iz drugog, nepredviđenog smjera. Možda je mladić htio u kuću. Taj momak, mislim pravi ubojica, dohvatio ga je kod vrata. Vjerojatno je čovjek ubio mladića da bi ga spriječio da dođe u kuću i tamo ne napravi alarm zbog nečega. U svakom slučaju, ja sam tako o tome razmišljao – završio sam.

– Ali dozvolite, Joe, da dodam još nešto: htio bih da je sve drugačije završilo! Mislim, da je mladić uspio doći do kuće i rekao tko ga je tamo dolje kod vrata pokušao ubiti.

– Kako to mislite, Tome? – upitao me zamišljeno.

– Mislim, tada se uopće ne bi govorilo da je to učinio Tom Horn! Tada uopće ne bih trebao ići u Montanu. Ali zbilo se drugačije!

– Vi ste zadržali čizme na nogama kad ste potrčali da mladiću presijete put, zar ne?

Prestrašio sam se u jednom trenutku, ali sam se sjetio da je to samo igra. Šerif ne misli uopće na mene. Samo me želi testirati za svoje ljude u Montani.

– Ne – odgovorio sam. – Kad bih ja to bio, bio bih bos. Tako ja radim, Joe. Ako sada nemate ništa protiv, obuo bih svoje čizme.

Joe nije smatrao moju opasku nimalo duhovitom.

– Zar ste do tamo išli bosi, Tome?

– Ma ne! – rekao sam i smješкао se. Ili sam to barem pokušavao.

– Da sam to ja bio, sigurno bih tako učinio! Ta to sam vam rekao, šerife! To je moj stil. Ne želite, valjda, da lažem?

Ali LeFors uopće nije opazao da se pokušavam nasmiješiti.

– Hm... – mrštio je čelo. – Ali kako ste onda ponovo navukli čizme pošto ste do tamo došli bosi? Stijene su tamo vrlo oštre!?

– Sasvim jednostavno! – rekao sam bez smiješka. – Kad se bosonog mora obaviti neki posao, treba isplanirati barem deset dana unaprijed kako da se izbjegniju ili zaliječe ozljede.

– Još sam se jednom pokušao nasmiješiti. – Možete reći svojim ljudima u Montani da je već sve obuhvaćeno u cijeni.

Joe se mrštio i dalje. Uopće se više nije smijao. Osjećao sam se sve neugodnije. Počeo je vrtjeti glavom.

– Još ne mogu vjerovati da ste to učinili na taj način, Tome!

– A onda se ponovno vratio na ono čime je i započeo: – No

mora da ste to ipak tako napravili. Nikad nisam pronašao vaš ni najmanji trag!

Opet počinje s time! Iznosio je zaključke kao da sam ih ja rekao. Ponovo sam mu to oštro predbacio. Opet se smješкао, potapšao me po ruci. Rekao je da sam ga sasvim pogrešno shvatio. Ponovno je naglasio da je Willieja Nickella koristio samo kao primjer za neki drugi slučaj.

– Dobri, Joe! – rekao sam kad je završio. – Bilo bi mi milije kad ne biste stalno govorili o tome. Kad vi to kažete, zvuči kao da sam to zaista rekao i ne slič mi više na igru. Do đavola, kad bi nas slušao netko u pokrajnoj sobi, mislio bi da vam je Tom Horn potpisao svoje priznanje.

Učinilo mi se načas da se prestrašio, ali brzo se sabrao.

– To je samo mala šala, Tome. Svida mi se vaš humor. Imate nevjerojatno mnogo smisla. Nastavimo, dakle! Govorili smo upravo o tome da ste taj posao obavili bosonog.

Sada sam potpuno izgubio strpljenje. Shvatio sam da se ne smijem duže upuštati u tu igru sa saveznim šerifom. Moja je sumnja postajala sve jača. Mislio sam na ljupku malu ženicu koja me je došla na nj upozoriti, ali društvo plavuše bilo mi je draže.

– Joe, sada ste mi ponovno za petama! A opominjali su me da ćete to pokušati!

– Oh... – reče on vrlo mirno. – A tko vas je opomenuo?

– Vi to već vjerojatno znate – rekao sam nevoljko. – Sjećate li se male učiteljice?

– Gospodice Kimmel? – Po-

gledao me je. – Što je s njom, Tome?

– Rekla mi je da vas se čuvam, šerife! Da ćete mi pokušati okačiti bilo što. Ubojstvo Willieja Nickella namjestit ćete nekome koga bi građani rado vidjeli da visi! Hoćete li mi odgovoriti, Joe?

LeFors se zavalio dublje u naslonjač. Nije bio ni razdražen, ni ljutit, samo je slegnuo ramenima.

– Zar ne možete sami odlučiti, Tome? – rekao je vrlo mirno.

– Ta vi ste čuli proturječne izjave te žene.

Imao me je. Morao sam se složiti. Zbog toga sam kimnuo i usredotočio se ponovno na svoj posao u Montani. Brižljivo sam razmislio što ću reći.

– Vjerojatno imate pravo, Joe. Ona je, možda, dobra žena, ali o tim stvarima ne zna ništa.

– Recite, Tome, što je ona zapravo! Kineskinja?

– Djelomično, Joe. Ona je četvrtinu Japanka, pola Kineskinja i četvrtinu Njemica. Govori tečno šest jezika!

Nekoliko je trenutaka vlada-la među nama tišina.

– Kad ste gore, kod Nickellovih, vrebali iz zasjede, zar niste osjećali glad? Kako ste to riješili?

Namrštio sam se. Opet je počeo!

– Ali sada je uistinu s tim gotovo, Joe! – rekao sam to prilično mirno i prijateljski. – Ni riječi više o tom Nickellovu slučaju!

Ponovno me je potapšao govoreći da je to samo provjeravanje.

– Dakle, nastavimo, Tome!

Kako uspijevate ostati na životu kad izvedete takvo ubojstvo?

– To je teško, vraški teško, Joe! Koji sam put tako izglednio da bih za jedan jedini zalogaj ubio i vlastitu mater! Ali nikad ne napuštam posao dok nisam sravnio sa zemljom onoga koga trebam. To možete reći onima u Montani!

– Hoću, sigurno, Tome! Koje je, po vašem mišljenju, najbolje oružje?

– To već znate: moja vinčesterka 30-30!

– Je li njezin domet isti kao i kod vinčesterke 30-40.

– Možda nije, ali uvijek dođem dovoljno blizu. Što bliže, to bolje! Na primjer ako netko ide na mene, ili najprije puca, ili mi postavi zamku...

LeFors me je načas pogledao, a onda je progovorio mirno, kao da govori o vremenu:

– A s koje je daljine ubijen Willie Nickell?

Stresao sam se, ali nisam se dao zbuniti. Osjetio je da sam se ponovno naljutio. Još sam htio tu voznu kartu do Montane.

– Ah – nasmijao sam se. – Mislio sam da sam vam to već rekao. S oko tri stotine metara. Dakako, vi već znate što sam sve rekao o tome. Sjećate se? Vaš prijatelj, barmen, već vam je to ispričao. Bio je to najbolji hitac koji sam ikada ispalio... i a najprijaviji trik koji sam ikada upotrebio! Zar nije bilo tako, Joe? Ne mogu se, naime, sjetiti da li sam to zaista rekao.

Nije reagirao na moj sarkazam.

– Inače, još štogod, Tome? Je li ostao ležati pošto si ga pogodio s te uzvisine?

– Oh, ne! Skočio je kao pile!

Konačno, i patrone su mi bile pri kraju. Morao sam ići za njim i dokrajčiti ga kamenom. Ha, najprije sam mislio da će ipak pobjeći odatle, iako je tri-naest puta bio pogođen!

LeFors me samo hladno pogledao.

Iznenada sam opazio kako su te modre oči postale ledene. Među nama se stvorila pukotina. Nasanjkao sam se, ali to sam prekasno uvidio.

— Slušajte, Joe — rekao sam pokušavši ustati — to nije pravo! Vi to sve niste pravilno shvatili! Samo sam se šalio!

LeFors je ponovno bio prijateljski raspoložen prema meni.

— Dobili ste posao u Montani, Tome. Trebate li novac za put?

— Ne, Joe — rekao sam. — Ići ću vlakom. Ali čekat ću do sutra. Danas je nedjelja, zar ne?

— Da, imate vremena i sutra. Idemo opet dolje nešto popiti.

LeFors je obišao svoj pisaći stol i otvorio vrata od hodnika, ali tada mi je ponovno prepriječio put, kao da je još nešto zaboravio. Iz nekog razloga govorio je sada glasnije nego prije:

— S vašim je poslom sve u redu, Tome. Ali volio bih da mi svejedno kažete zašto ste ubili maloga. Hoću reći, što mislite zašto bi ga netko uopće ubio? Je li to bilo greškom.

Nisam htio na to odgovoriti. Zaobišao sam ga i rekao prvo što mi je palo na pamet:

— Ispričat ću vam to prvom prilikom kad se vratim iz Montane, Joe. Sada je to još suviše svježe.

LeFors me čvrsto primio za ruku.

— Čekajte! — rekao je. — Jeste li već primili novac za ubojstvo Nickella?

— Da sam ja napravio taj posao, naplatio bih još prije. Kako je to učinio netko drugi, ne mogu vam reći. — A onda sam dodao opet jedan od svojih idiotskih viski-štosova: — Ubijanje je moja specijalnost, šerife! Ja na to gledam kao na posao i smatram da sam cijenjen na tržištu.

— Dobro — rekao je LeFors. — Prenijet ću to svojim ljudima u Montani.

Dobio sam posao u Montani. Sutra ću već putovati. Zbog toga sam, zapravo, i razgovarao sa šerifom.

A tako mi je rekao i Joe LeFors:

— Riječ je o poslu, Tome!

XIII

Sljedećeg jutra, bio je ponedjeljak, 13. siječnja 1902. godine, pošao sam iz svoje sobe dolje u predvorje hotela »Inter-Ocean«. Još nisam doručkovao kad sam otkrio Whellera, agenta »Union Pacifica«. Bio je kod kožnih naslonjača za pisaćim stolom. Krenuo sam prema njemu da se s njim dogovorim o voznoj karti za Helenu. Imao sam na sebi svoje dobro crno odijelo u kojem obično putujem. Prsluk i kaput bili su dobro zakopčani. Na bokovima mi se njihao kolt koji sam svaki trenutak mogao lako dohvatiti.

— Dobro jutro, gospodine Whelleru — rekao sam. — Imate li što protiv da sjednem pokraj vas?

— Oh, zdravo, Horne! — odgovorio je. — Čujem da danas

u podne imate besplatnu vožnju do Helene?

Nisam mu stigao odgovoriti, jer se netko pojavio iza mene.

— Zdravo, Tome! — Bio je to mladi šerif Ed Smalley. Pružio mi je ruku.

— Zdravo, Eddie! Kako si!

Dok sam to govorio, htio sam povući svoju ruku, ali Smalley je nije ispuštao. Lijevom mi je rukom spretno izvukao kolt iz opasača. Jednostavno nisam mogao vjerovati! Zar se on to sa mnom šali? Odmahnuo sam glavom.

— Što je, do đavola, Ede...

— Imam nalog za vaše hapšenje, Tome — rekao je brzo.

Vratio mi se dar govora, koji sam i te kako iskoristio.

— Đavola vi imate! — vikao sam. — Zbog čega?

— Sumnja na ubojstvo Willieja Nickella.

Nije bilo sumnje, stvar je bila ozbiljna. Pogledao sam oko sebe. Šerif Smalley bio je niska rasta, ali brz. Vidio je moj pogled i brzo podigao ruku.

— Ne — rekao je. — Vi ćete sada poći sa mnom u zatvor, Tome. I sami znate da mi se to ne sviđa.

U međuvremenu sam opazio da pomoćnik šerifa Dic Proctor i šef policije Cheyennea, Sandy McKenal u visoko zakopčanim kaputima stoje vani, na ulaznim vratima.

— Dobro, Eddie — rekao sam rezignirano Smalleyu. — Ali ostavite moje oružje na recepciji, ondje će se već pobrinuti za njega.

— Ne, ono mora u sef zatvora — rekao je šerif. — Tamo će biti potpuno sigurno!

— No, krasno — rekao sam.

— Idemo!

— Ne bih vam htio staviti lišćine, Tome. Vaša riječ bit će mi dovoljna.

— Imate je, Eddie! — odgovorio sam.

Izišli smo zajedno iz hotela. Vani sam na prvi pogled vidio da je bila ispravna moja odluka da ništa ne pokušavam, jer je na ulici stajao čovjek s podrezanom vinčesterkom, a malo dalje i drugi, Frank Canton, vraški opasan tip, s puškom L. C. Smith.

— Sutra, Frank! — rekao sam mu kad sam prolazio pokraj njega. — Čini mi se da danas nećeš ništa upecati. Upotrijebio si pogrešan mamac!

— U velikom si sranju! — prosihtao je. — Budi radije oprezniji!

Došli smo do zatvora a da nismo pobudili veliko zanimanje na ulici. Pošto me je Smalley zatvorio, ponovio je nekoliko puta kako sve to mrzi. Pitao me da li može išta učiniti za mene.

— Da — rekao sam. — Pročitajte mi još jednom taj nalog za hapšenje.

Kad je to učinio, upitao sam ga:

— Tko ga je potpisao? O tome niste do sada ništa rekli, Eddie.

— Mislite... sud?

— Vi točno znate što ja mislim. Čovjeka kojega je sud ovlastio!

— To ćete saznati od svog odvjetnika, Tome. Želite li, možda, s nekim govoriti?

— Samo s Johnom Cobleom — rekao sam. — Zar bih trebao još s nekim?

— Mislio sam na šerifa.

— Da, i te kako bih ga htio

vidjeti! Ali sumnjam da on me ne želi vidjeti!

— Svejedno ću ga nazvati.

Smalley je održao riječ. Rekao mi je da LeFors najprije nije htio doći, ali onda se ipak predomislio. Naš je ponovni susret ovako protekao. LeFors je došao u hodnik, ali nije mi se približio, nego je ostao na sigurnoj udaljenosti od moje ćelije. Pomislio sam da će se odmah okrenuti i izići. Umjesto toga, ostao je stajati na mjestu.

— Što se dogodilo? — upitao me konačno.

— Zatvorili su me zbog slučaja Nickell!

Ponašao se kao da me uopće nije čuo.

— To je zbilja loše! — rekao je. — S poštom u Montani bilo je sve u najboljem redu. Upravo sam telefonirao ljudima. Prokletstvo!

— Joe! — Objema rukama uhvatio sam rešetke gurajući lice među njih. — Zar niste čuli što vam govorim! Uhapsili su me, jer sam, navodno, ubio Willieja Nickella.

Savezni šerif LeFors gledao mi je ravno u lice.

— Do đavola! — rekao je.

Nakon toga okrenuo se i izišao iz hodnika gdje su bile ćelije. Teška su se vrata zatvorila za njim.

Bio sam sasvim sam.

* * *

Sve pojedinosti sudskog procesa protiv Toma Horna objavljene su tada u novinama, a sada se nalaze u arhivu Wyominga. Neću, dakle, nikog opterećivati time i još jednom sve ponavljati. Ali želio bih reći nešto o predistrazi koja je provedena

24. siječnja. Istina, to onda još nije nitko znao, ali postupak protiv Toma Horna bio je već tada završen. Još danas ne mogu shvatiti da u tako prekrasnoj zemlji kao što je Wyoming ima toliko pokvarenosti.

Ono što me doslovce dotuklo, bila je izjava svjedoka broj 11.

Prvi svjedok bio je Kels Nickell. Preslušali su ga odmah u 10 sati. Njegova izjava, iako je većim dijelom bila lažna, nije mi naročito štetila. Iza njega je slijedio Apperson koji je potvrdio Nickellovu izjavu. Tada su došli na red liječnici koji su svi odreda ostali pri svojoj prijašnjoj izjavi. To su, do sada, bila petorica. Svjedok broj šest bio je Tom Murray, glupi mrtvozornik. Ispričao je glupost da se na kamenitom tlu vidio otisak mojeg kundaka. Kao sljedeći bili su pozvani Jack Ryan i njegova žena. Rekli su da sam u subotu 20. srpnja bio na ranču. To je bila istina. A tada je stari gospodin John Clay, vlasnik »Swan Land and Cattle Company« duugo govorio u moju korist. Konačno je sudac Becker dao pauzu za ručak.

Poslije podne prvi je svjedok bio Victor Miller. On je bio svjedok broj deset. Ispričao je sasvim korektno priču o mojem posjetu i gađanju na Millerovu ranču. Njegova mi izjava nije štetila. Činilo mi se čak da mi je Vic htio pomoći. Ogledao sam se po sali. Vidio sam mnoge od svojih prijatelja, i odjednom sam imao osjećaj da će se dogoditi ono što mi je gospodin Coble rekao angažiravši poznate odvjetnike, Laceyja i Burkea, da ću već nakon ove predistrage biti pušten.

Kad je bio prozvan, svjedok broj jedanaest, zavladała je odjednom značajna tišina u dvorani. Vidio sam LeForsa kako ide prema klupi za svjedoke.

Tužilac Walter Stoll objavio je:

— Šerif LeFors će pročitati originalnu bilješku svog razgovora koji je imao s optuženim 12. siječnja. Bilješku je načinio sudski zapisničar Charles Ohnhaus. Svjedok je bio zamjenik šerifa Leslie Snow.

Ohnhaus i Snow službenici su ovog suda i djelovali su s dozvolom sudskih vlasti, a na izričitu želju šerifa Joe LeForsa.

Stoll je gledao po dvorani. Činilo se da će me ta tišina ugušiti.

— Obavljajući svoju dužnost, vi ste najprije doveli spomenute službenike u prostoriju, koja se nalazi tik do šerifova ureda. Oni su zatim legli na bivolju kožu neposredno iza zatvorenih vratiju. Kako bi što bolje čuli, s vratiju je otpiljena donja letvica u visini od 5 cm. S dozvolom suda, šerif LeFors pročitat će sada tu bilješku. Jedna će kopija te bilješke biti predana u protokol, a druga časnom sudu.

Odjednom mi je bilo jasno: sve ono što sam rekao u šerifovom uredu, bit će sada upotrijebljeno protiv mene.

A onda se dogodilo. Sudac je zahtijevao od šefa protokola da pročita taj tekst. U prostoru za publiku bilo je tiho kao i na pokopu Willieja Nickella. Tekst je bukvalno sadržavao sve što sam razgovarao s LeForsom, sve ono što mi je LeFors, u vezi s ubojstvom Willieja Nickella,

stavio u usta da bi zvučalo kao moj odgovor. Kao da je Tom Horn priznao zločin!

Ali u toj bilješci nije bilo ni riječi i tome da sam otklanjao bilo kakvu vezu s tim događajem. Svi moji argumenti kojima sam dokazivao svoju nedužnost, jednostavno su iz teksta te bilješke ispali!

LeFors je od svega što sam rekao koristio sam ono što je htio čuti od mene. Sve je ostalo bilo ispušteno.

Prokletnik me prešao! Ja je sam rekao sve što on tvrdi. Ali gdje je sve ono drugo, gdje sam nijekao, kao i uvijek, krivnju za to ubojstvo.

To je sve bilo izostavljeno!

Charley Ohnhaus, moj nekadašnji prijatelj... Kako se to moglo dogoditi? Les Snow, ti prljavo, kukavičko kopile! A prije svih, ti Joe LeFors! Ta ti znaš da ja to nisam učinio, ti vrlo dobro znaš tko je to učinio! Zašto ste me vas trojica namamila u stupicu? Ta vi morate znati, vi svi morate znati da Tom Horn nije ubio malog Willieja Nickella.

Sudac je energično morao tražiti mir u dvorani. Ljudi, a prije svih novinari, odmah su se umirili. Nitko nije želio napustiti dvoranu. Ali još nisu čuli moje odvjetnike... ni mene, Toma Horna!

Lacey i Burke zaista su se trudili da moje »priznanje« stave u kontradikciju sa činjenicama. Ali tužilac Stoll bio je junak dana, a tako je bilo i ostalih dana suđenja. Moj zahtjev da se to »priznanje« ne upotrijebi kao dokaz — sud je odbio.

Pošto je ta odluka bila objavljena, otrčali su reporteri od-

mah do telefona i telegrafa. Ne samo tim iskusnim ljudima nego i najglupljem kauboju bilo je sada jasno da će Tom Horn vidjeti ako to »priznanje« dobije valjanost dokaza.

Moja je sudska rasprava bila odgođena za svibanj, a onda još jednom do listopada 1902. godine.

23. listopada porota je donijela odluku »kriv«. A onda je sudac Scott pročitao osudu: »Bit ćete obješeni 9. siječnja 1903. godine u jutro između 10 i 15 sati!«

Lukavo i podlo iskontruirano priznanje postiglo je svoj cilj.

31. prosinca 1902. moji su odvjetnici uspjeli dobiti odgodu izvršenja kazne. Vrhovni sud Wyominga pozabavit će se mojim slučajem. Moji su mi branitelji jamčili da ću na taj način ostati na životu još najmanje šest mjeseci.

Poslije Nove godine zahtijevao sam razgovor s Johnom Cobleom.

– Potreban mi je samo jedan branitelj – rekao sam mu. – Netko tko nije dužan ni penijati »Wyoming Stock Growersu«, čejenskoj banci. Da bi ti uvjeti mogli biti ispunjeni, mora doći u obzir samo mladi čovjek. Moja »sombra« mi veli da će me ostali ostaviti na cjedilu.

– Ah, Tome, ti i tvoja »sombra«! Lacey je načinio za tebe briljantan posao! A i Burke također!

– Ne, Johnny, to sada nema više nikakvog smisla. Nadi mi nekog mladog momka koji neće biti opterećen cijelom tom stvari. I potreban mi je prokleta brzo, jer me već obuzima očaj!

– Zaboga, Tome, nemoj samo o glupostima!

– Onda, što je s tim novim čovjekom? – upitao sam ga grubo.

– Dobro, pogledat ću malo! Ali smiri se, Tome, ne gubi sada živce!

– O mojim živcima se ne moraš brinuti, Johnny! – odgovorio sam. – Niti ti, niti itko drugi!

– Znam to, Tome, ali mislim... Budi oprezan! I pripazi dobro na sebe dok ti ne nađem tog novog čovjeka!

– To i mislim, Johnny, biti prokleta oprezan! I pripaziti dobro na sebe!

Došao je u moju ćeliju kasno poslije podne. Bio je mlad, kako sam zahtijevao. Nisam ga još nikada vidio, ni na ulici, ni na sudu. Bio je brz i okretan, ali ne i nervozan.

– Ja sam A. W. Roweells – predstavio se. – Razgovarajmo!

– Ono »mi« odnosilo se na mene. I ja sam govorio. Pustio me da govorim dok se nisam potpuno iscrpio.

– Dobro – rekao je. – Molili ste me za mišljenje i ja ću vam ga reći, Ljudi koji su do sada stajali iza vas nisu vas mogli duže braniti. Javno mnijenje nije im to više dopuštalo. Mnoge se stvari mijenjaju u ovoj zemlji. Velika udruženja uzgajivača goveda već jako osjećaju te promjene. Brane se protiv njih, no vrijeme kraljeva pašnjaka prolazi polako, ali sigurno. Njihova su bogatstva ugrožena s mnogih strana. Možda ste vi posljednji vitez Zapada, Tome. Ali, ni to vas neće spasiti!

– Što onda, odvjetniče Rowellse?
– Nisam siguran, Horne. Još nisam imao dovoljno vremena da se pobliže upoznam sa cijelim slučajem. Dakako, pratio sam dosadašnji sudski postupak, ali biti osobni branitelj optuženoga, to je ipak nešto sasvim drugo. Najprije jedno pitanje, Horne. Imate li potpuno povjerenje u mene?

– Hm, odvjetniče Rowellse, nekome moram konačno vjerovati. Kad bih imao bojeg konja, njega bih osedlao!

Nasmijao se.

– Dobro ćemo se slagati. Horne.

– Da – rekao sam. – Ja, zapravo, imam samo jedno pitanje, Rowellse. Kakve legalne mogućnosti uopće imam?

– Zapravo... nikakve, Horne!

– To sam već i mislio! Znači imao sam pravo kad sam zahtijevao vas.

Ušetao se ćelijom s rukama na ledima.

– I dalje želim biti sasvim otvoren, Horne – rekao je konačno. – Narod Wyominga i Colorada sprema se na oružani sukob protiv velikih rančera i ostalih bogatih posjednika. Uzgajivači goveda s obje strane čine pritisak na guvernera. Ako Tom Horn progovori, bit će uvučeni u tu priču veliki rančeri. Razumijete li sada, Horne?

– Samo djelomično – odgovorio sam.

– Bit ću jednostavniji.

– Dakako, ja sam vrlo jednostavan čovjek – dodao sam.

– Baš kao i ja – reče Rowells kimnuvši. – Obadvije strane žele vas vidjeti mrtvoga – nastavio je.

– Jesam li se dovoljno jasno izrazio?

Šutke sam se složio.

Rowells mi je obavio ruku oko ramena.

– Pomoći ću vam, Horne!

To u ovom trenutku nije imalo baš mnogo smisla, ali nakon tog obećanja osjećao sam se bolje nego poslije svih koje sam do sada dobio.

– Hoćete li odmah time početi?
– pitao sam.

– Mogu li?

– Imam još jedno, posljednje pitanje. Kad biste bili na mojem mjestu, odvjetniče, da li biste počeli tražiti i ostala sredstva i putove da se izbavite iz zatvora u Cheyenneu?

Pogledao me je sada oštro i ispitujući. Duboko je uzdahnuo.

– Vi mi sada postavljate to pitanje, zar ne?

– Da, ja ću već znati pronaći svog konja.

– Dakle, lijepo – reče Rowells.

– Najbolji savjet koji vam mogu dati jest: pronadite tog konja što je brže moguće.

XIV

Moram se na bilo koji način povezati s mojim prijateljima vani. Odvjetnik Rowells mi je objasnio kako bih to mogao učiniti. Malo kasnije uhapšen je neki mladić zbog krađe sedla. Sudac ga je osudio na trideset dana zatvora u čejenskom zatvoru. Mladić će biti moj »glasnik«.

Imao sam sljedeći plan:

Pojedinosti o bijegu koji namjeravam izvesti ispisat ću na komadiće toaletnog papira. Te ceduljice zamotat ću u male kuglice i bacati ih svaki dan za šetnje u mladićevu ćeliju.

Sve je teklo bez poteškoća. Mladić je dobio cijeli plan moga bijega uz pomoć mojih prijatelja. U Coloradu treba da osiguraju pet štapića dinamita. Zakopat će ga noću iza zidova zatvora... Na moj signal upalit će ga. U međuvremenu, u hodniku iza zatvora ostavit će vreću sa svim onim što mi može zatrebati: debele, tople zimske rukavice, šubara, kaput u čijim će se džepovima nalaziti municija. Nikakav opasak ili slično! Na posljednjem komadiću papira napisat ću mjesto gdje me treba čekati nežigosani konj. Na sedlu u torbi nešto hrane i čizme. Prijatelji koji će mi pomoći treba da preko čizama navuku ča-

rape kako ne bi ostavljali tragove. Kad pripreme sve što je potrebno, neka na suprotnoj strani ulice u prozor Saint John's Halla bace grudu snijega. Uvečer toga dana stari će Tom na prozoru srednjeg hodnika zapaliti cigaretu. Točno u 6,30! Bit će to signal koji će ih ponukati da još jednom sve provjere. Sljedeće večeri u to isto vrijeme i na istom mjestu opet će upaliti cigaretu. Bit će to konačan signal za akciju. Te će noći biti razneseni zidovi zatvora.

Siječanj je prošao. Kazna mladiću uskoro istječe. Nakon njegova otpuštanja, činilo se da nema nikakvih poteškoća s mojim planom. Za četrdeset i osam sati sjedit ću na svom konju jašući u hladni noćni vjetar ... naoružan i opasan! Tada ništa više neće moći zadržati Toma Horna. Mladić treba još samo da obavi jedan zadatak. – odnijeti pismo Johnu Cobleu. Dobit će tada novac koji sam mu obećao, a koji je dobro sakriven dok sve ovo ne bude gotovo.

Ali sve se dogodilo drugačije!

Kao prvo, čuo sam o svojem planu za bijeg od momka koji prodaje novine dolje na Rerguson Streetu.

– Specijalno izdanje! Specijalno izdanje! Tom Horn planira pobjeći i dignuti u zrak zatvor u Cheyenneu! Posebno izdanje! Posebno izdanje!

Stajao sam na srednjem dijelu hodnika buljeći prijeko u prozore Saint John's Halla. Sada nitko na svijetu neće baciti grudu u taj prozor!

Mladić je izgubio živce od straha da će se sve otkriti. Odnio je, doduše, pismo Cobleu, ali upute u kojima je sve pisalo dao je u »Wyoming Tribune«, prodavši ih za dvadeset dolara i voznu kartu.

Šerif Smalley tako je dobro zaključao i osigurao zatvor, da bez njegova znanja u nj. nije mogao nitko ući niti izići. A onda mi je odvjetnik Rowells donio još jednu lošu vijest. Moj je bijeg stvorio loše raspoloženje u javnosti prema meni. To

smo, doduše, pretpostavili, ali bilo je lošije nego što smo mislili.

Moram po svaku cijenu iz tog prokletog zatvora!

Četvrtog srpnja uhvatili su me s komadom olovne cijevi. Njome sam htio zatući čuvara. Dana 16. srpnja ponovno su me uhvatili. Neću vam odati odakle mi te cijevi. Ali to i tako nije važno, jer Ed Smalley to nije pustio u javnost. Bio je vrlo mlad i pod jakim utjecajem javnog mnijenja i pritiska koji su novine činile na nj.

Jedne večeri u kolovozu došao je vrlo kasno u moju ćeliju.

– Savjetujem vam u vašem vlastitom interesu da napustite te ideje o bijegu, Tome! Gradani su vrlo bijesni na vas i najradije bi provalili u zatvor. Ako to učine, vi znate da sam onda nemoćan. Ne moram vam reći što će se dogoditi. To vi najbolje znate!

– Da, Eddie, znam. Ali isto tako znam što će se dogoditi ako ne dođu!

– Još uvijek imate mogućnost da se izvučete legalnim putem – rekao je svojim mirnim načinom. – Ali svakim daljnjim pokušajem, ona je sve manja. Mislite malo i na to.

– Uvijek ste bili korektni prema meni, Eddie. Vi znate isto tako dobro kao i ja da uopće više nemam mogućnosti da živ i slobodan izidem odavde. To mi je rekao moj odvjetnik, gospodin Rowells.

– Bilo bi vam bolje da ste ostali kod Laceyja i Burkea, Tome. Ovaj Rowells mi se ne čini baš osobito pouzdanim. Otkako vas brani, imate samo više problema.

– Ali barem mi kaže istinu, Eddie!

– A što su vam govorili Lacey i Burke, Tome?

– Ah, da ću postati sljedeći guverner Wyominga!

Šerif Smalley je otišao, sigurno ne baš veseo.

Druge je večeri došao opet. Obavijestio me da Kels Nickell nagovara ljude da me linčuju.

— Reći ću vam kako ćete se najlakše riješiti Kelsa, Eddie. Kad ga sljedeći put zateknete da drži takve govore, jednostavno mu recite da ćete ga zatvoriti u ćeliju zajedno s Tomom Hornom, ako se toga ne okani!

Nisam time mislio ništa osobito, ali Eddie Smalley me je posjetio i treće večeri.

— Vaš je recept imao prvoklasno djelovanje, Tome! Prenio sam Kelsu Nickellu on što ste mi rekli. Kako je samo pozelenio! Mislio sam da će ga srce izdati. Od tada ne pruža više svoje papke!

— Ima i razloga! — rekao sam.

Dana 9. kolovoza bilo je nesnosno vruće i zagušljivo u zatvoru. Bila je nedjelja i vani je bilo sve mirno, ako se uzme u obzir da se priprema proslava Dana graničara. Dovukli su velike orgulje čija je dreka stvarala užasnu buku od devet sati prije podne pa sve do ponoći. Ali bilo je dobro da predstoji taj rodeo, to će barem zaokupiti javnost i odvratiti malo pažnju od mene. Za taj sam dan planirao svoj bijeg.

Neki konjokrádica imenom Driftwood Jim MacLeod ili Mc'lloud htio je također sudjelovati. Zvao sam ga jednostavno Jim. Bio je zao momak, ali imao je petlje. Barem sam tako mislio. Naš je plan bio plan očajnika, ali imao je neke mogućnosti i nade za uspjeh. Za Toma posljednja šansa u svakom slučaju!

Pomoćnik šerifa R. A. »Dick« Proctor bio je visok gotovo dva metra, a jak kao bik, ali malo ograničene pameti. Imao je noćnu stražu koja je trajala sve do deset sati prije podne. Donijet će Jimov »lijek« za želudac u našu ćeliju.

Sve se odvijalo prema planu.

Jim ga je pozvao i počeo stenjati od »bolova«.

Dobri stari Proctor došao je k nama već dobrano pripit. Otvorio je vrata ćelije, a mi smo se kao dva mustanga bacili na njega. Ali Proctor nas je obojicu odbacio jednim pokretom ruku. Dohvatio je McClouda i odbacio ga daleko od

sebe. Za to vrijeme ja sam se pribrao te dohvatio Proctora odostraga. Valjali smo se po tlu i otkotrljali po stepenicama u prizemlje. Jim mi je došao u pomoć. Uhvatio sam Proctora za gušu da ne može disati. Osjetio sam kako je olabavio u mojim rukama.

— Jime, Jime, imam ga! Hajde sada! Donesi nam brzo neko oružje!

Jim se odvukao do Smalleyeva ureda. Ali tek što je ispustio Proctora, ovaj se propeo poda mnoom udarajući opet kao uragan. Bilo je još jedva toliko vremena da ga uz pomoć Jima ponovno ukrotim. Svezali smo ga za rešetke prozora. U sljedećem trenutku već smo bili u šerifovoj kancelariji tražeći bilo kakvo oružje.

Ali... prokletstvo!

Vinčesterke i sačmarice s podrezanim cijevima bile su zaključane u ormaru iza Smalleyjeva pisaćeg stola. Ormar je bio zaključan i nismo ga mogli otvoriti. Baš kada se Proctor osvješćivao, pronašao je Jim napunjenu vinčesterku na nekom malom stoliću. Od Proctora smo zahtijevali da otvori ormar. Da bi to mogao učiniti, morali smo ga najprije odvezati od prozora. Rekao sam McCloudu:

— Drži ga puškom u šahu, a ja ću malo pogledati van.

Otrčao sam do prozora gledajući stube koje su od zatvora vodile u ulicu Ferguson. A tamo je stajao čovjek kojega sam najviše mrzio u Cheyenneu. Zamjenik šerifa — Les Snow!

— Sve je u redu, Jime! — viknuo sam preko ramena. — Osim Lesa Snowa, nema nikoga!

Nije bilo nikakvog odgovora od Jima McClouda. Instinktivno sam osjetio neko gibanje iza sebe. Bacio sam se u stranu, no još sam uspio vidjeti kako Proctor otima McCloudu pušku iz ruku. Nije mi preostalo ništa drugo nego da se bacim na pomoćnika šerifa. Proctor je ispalio dva hica, ali već sam skočio na njega i uzeo mu oružje iz ruku. Jim je bio dovoljno pametan da ga uda-

ri odostraga u potkoljenicu. Proctor se opružio na podu. U padu je ispustio pušku. Odmah sam je uzeo i odalamio ga kundakom po ramenu, a onda još jednom pošteno po glavi. Pomoćnik šerifa skljkao se.

Jim i ja zastali smo napeto oslušujući, ali Snowa nismo čuli. Imali smo nevjerojatnu sreću. Snow nije mogao čuti hica koje je Proctor ispalio jer su orgulje stvarale nesnosnu buku.

— Jime — prostenjao sam — uspjet ćemo!

Ali nisam poznavao Jima McClouda. On nije mislio na mene, nego je otrčao na prednja vrata. Kad je došao do njih, netko ih je otvorio izvana... Na njima je stajao Les Snow! Prokleti peh! Snow, doduše, još nije ništa čuo, ali je vjerojatno htio ući po cigaretu. Kad je vidio pomoćnika na podu, potrčao je uz zid kuće. McCloud je vidio da je put slobodan i dao se u bijeg.

— Jime...! — zaurao sam, ali dalje nisam uspio. Proctor se, što je zaista nevjerojatno, opet pridigao i bacio na mene bez ikakve opomenе. Opet je imao oružje u rukama!

Bilo mi je jasno: on ili ja! Moj je život ovisio o tome da kroz ta vrata izletim van, kroz koja je Jim McCloud, ta kukavica, utekao.

Moram reći da sam odnekud smogao nevjerojatnu snagu. Još mi je jednom uspjelo dohvatiti Dicka Proctora za gušu i presjeći mu dovod zraka u pluća. Kad sam ga ispustio, lice mu je bilo plavocrveno. Vidio sam da je automatski pištolj, koji je odnekle izvukao, jednostavno pao na pod. To mu je spasilo život, jer bih ga inače sigurno ubio. Zgrabio sam oružje, zatakao ga za remen hlaća i pobjegao van. Ništa drugo nisam mogao učiniti. Tvrdnja da me je uhvatila panika — nije točna. Vidio sam da su zatvorska vrata još otvorena te onesviještenog i razoružanog pomoćnika šerifa kako leži na podu. Još sam mislio da ćemo Jim i ja uspjeti. Imao sam dva razloga za tu pretpostavku. Prvo, vidio sam da je ulica Fer-

guson još prazna, a drugo, činilo mi se da me Jim McCloud još nije zaboravio.

Prema našem planu, morali smo se dokopati staje iza zatvora, gdje šerif Smalley drži svoga konja. Njegov službeni konj bio je uvijek osedlan. Jim i ja morali smo zajedno odjahati na jednom konju do željezničkih tračnica. Ondje su nas morali čekati prijatelji sa četiri prvoklasna konja, tako da bismo mogli stalno mijenjati konje. Tada bismo se, dakako, razdvojili i svaki bi jahao na svoju stranu.

A onda se pojavio McCloud na konju da pokupi Horna ispred zatvora. Dok sam požurio na ulicu, vidio sam jednim okom kako su ljudi počeli dolaziti iz svih smjerova. Ali još nitko nije zapucao. Sekundu kasnije dojahao je Jim, ali u takvoj brzini da mi nije dao nikakvu priliku da skočim na sedlo iza njega.

— Jime! — vikao sam. — Uspori malo!

Ali on nije ni pomišljao na to. Umjesto toga dobacio mi je kletvu jer sam mu zatvorio put! Tjerao je ridana kao da mu je cijeli grad za petama.

Sada su se ljudi skupljali i približavali sa svih strana, sve bliže i bliže prema meni. Čuo sam tada hitac, najprije jedan, a onda i drugi. Dvije-tri kugle zabile su se u mojoj blizini u zid. Sagnuo sam se i pojurio iza zgrade zatvora. Na uglu me pokušao zaustaviti neki nespretnjaković na muli. Htio sam ispaliti na njega hitac, ali oružje je samo škljocnulo. Nije zatajilo. Imalo je, naime, sigurnosni lančić, ali ja nisam znao kako to osiguranje funkcionira. Vinčesterke i koltovi nemaju takve finte. Trebat će vremena dok se Tom Horn ponovno ne dokopa neke vinčesterke ili kolta!

Čovjek na muli vidio je da imam oružje pa se dao u trk.

Ali i moja »sombra« trčala je za mnom. Stigla me. »Prekasno je, prekasno je«, šaptala mi je.

Nisam se na to obazirao, nego samo potrčao još brže. No začuo sam

neke druge zvukove! Ljudi su vikali, konji galopirali. U Cheyenneu su se oglasila crkvena zvana, počela su zvoniti kao da su poludjela. I posvuda se počelo pucati. Žene su dozivale djecu neka se što prije sklone s ulice i sakriju što dalje od Toma Horna!

Ulica po kojoj sam bježao nije bila slijepa ulica, znao sam to. Završavala je malo dalje u pokrajnjoj ulici. Ondje će za Toma Horna biti odluka? lijevo ili desno?

— «Sombra» — viknuo sam glasno — kojim smjerom? Kojim putem? Kamo? Vjerovao sam da ću jem odgovor na meksikanskom: «Lijevo!» I zaokrenuo sam u punom trku nalijevo, dalje od ulice Ferguson. Upravo sam zaokrenuo kad sam opazio čovjeka kojeg sam poznavao. Bio je to O. A. Aldrich, debeljko koji je pokretao vrtuljak. On je još bio jedini čovjek koji mi se isprijedio na putu. Kad ga prijedem, bit ću kod tračnica. Ako moji prijatelji budu održali riječ, čekat će me četiri izvanredna konja! Još samo dvije-tri minute...

— O. K. — viknuo sam mu — pustite me tako vam svega! Ja sam... Tom Horn! Vi znate da sam nevin!

Ali O. A. Aldrich imao je oružje. Posjedovanje oružja mijenja čovjeka.

— Do đavola s tobom, Tome Horne! — zaurlao je Aldrich ispalivši prema meni hitac. Metak mi je okrenuo lice, a jedan me pogodio u koljeno. Teturajući podigao sam se s tla i krenuo u drugom smjeru... prema ulici Ferguson! Put je bio slobodan! Da sam skrenuo desno, a ne lijevo, uspio bih! Ta mi je misao prošla glavom tako strelovito da me zaboljelo. Koljeno mi je popustilo. Srušio sam se na zemlju... Htio sam ponovno ustati. Nejasno sam vidio pred sobom neko lice... lice O. A. Aldricha... Debeljko je sada držao revolver za cijev. Sljedeći zvuk kojeg se mogu sjetiti bio je udarac revolvera o moju lubanju. Tada je sve oko mene postalo tiho kao u grobu.

Zaspao sam mirno kao mrtvo te-le.

XV

Bilo mi je jasno da će me objesiti. Za vrijeme proteklih tjedana, nakon mog očajničkog pokušaja bijega, moji su odvjetnici pokušali sve da postignu odgodu izvršenja kazne a moj slučaj predaju na vrhovni sud. Ali 1. listopada viša je sudska instanica potvrdila presudu. Tom Horn je kriv za smrt Willieja Nickella! Datum izvršenja određen je za 20. studenoga 1903. Prvi sam put doživio kako se osjeća čovjek koji zna da će umrijeti.

Trideset dana bio sam potresen. Tada sam shvatio da sam sam protiv svih. Čak i odjetnik Rowells bio je bespomoćan. Shvatio sam to 1. studenoga. Odmah sam prestao pisati molbe za pomilovanje.

Nakon pokušaja bijega, zabranjeni su mi svi posjeti. Samo su me moji branioci i neki reporteri smjeli posjećivati. Ali i oni su morali ostatu vani, na hodniku, i razgovarati sa mnom samo kroz rešetke. Jedino je Rowellsu uspjelo dobiti dozvolu od sudskog vijeća da me smije posjećivati u ćeliji.

Molio sam ga za tri usluge:

Prvo, da određenim ljudima prenese neke vijesti čiji mu sadržaj ne bi bio poznat, tako da ne bi snosio nikakvu odgovornost.

Drugo, da me posjeti večer prije smaknuća i u aktovki donese neke nevažne stvarčice koje bi mogao ostaviti u mojoj ćeliji, a tašku opet napuni materijalom koji bi mu bio predan kao «Posljednja želja i testament Toma Horna».

Treće, da organizira da jedan katolički svećenik dođe k meni sat poslije njegova posjeta. Rowells bi trebao naći nekoga koji bi mi stasom donekle bio nalik. A, osim otga, nisam volio male, debele svećenike!

Rowells mi je na moje zahtjeve postavio tri pitanja: 1. Zar ga zaista smatram tako glupim da se upušta u takve nedopuštene pothvate?

2. Da li znam kaznu koja očekuje onoga tko pomaže osuđenom na smrt pri bijegu, a čija je presuda pravomoćna? 3. U koje me vrijeme treba posjetiti u mojoj ćeliji?

Dugo sam ga promatrao, a onda sam mu okrenuo leđa.

Tada je napustio moju ćeliju.

U tom trenutku nisam znao da li je odbio ili ne moje prijedloge, točnije moju molbu da ipak ostanem na životu! Znam samo da je rekao da će doći navečer 19. studenoga u moju ćeliju.

Sljedeći dan proveo sam obavljajući neke manje poslove. Završavao sam pletenje oglavnika za Johna Coblea. Taj sam posao naučio od Chikisina i sestre Sawn. Reporteri su ga opisali više kao ukras. Napisao sam nekoliko pisama svojim preostalim prijateljima. Spakirao sam osobne stvari koje će poslije biti predane Johnu Cobleu. Bio je to, zapravo, rukopis u kojem sam opisao svoj život do trenutka kad samo došao u Wyoming. Ti ispisani papiri bili su prvi ozbiljniji korak u mojem planu. Znalo se da sam napisao svoje memoare. Bio sam time zaokupljen deset posljednjih mjeseci svoga života. Znalo se također da želim taj rukopis poslati Johnu Cobleu.

A imao sam, zapravo, na umu nešto sasvim drugo.

Posljednja tri mjeseca nisam uopće više radio na tom rukopisu, nego na tekstu koji ste do sada čitali. Držao sam te listove posebno u svojoj strunjači. To je bila moja posljednja volja. Moj testament! Istina! Posljednja mogućnost za Toma Horna da opovrgne sve laži koje su iznesene protiv njega i koje će se uvijek i vječno pričati o njemu.

Bila je to povijest moga života u Wyomingu. Rekao sam to Rowellsu koji se složio sa mnom da bi svaki čovjek trebao imati priliku da objasni što smatra da treba. Odvjetnik je trebao prokrijumčariti taj rukopis iz moje ćelije i pobrinuti se da kasnije bude štampan. Dogovor o tome bio je 17. studenoga poslije

podne. Bio je to Rowellsov pretposljednji posjet. Tom mi je prilikom također jamčio da je govorio sa stanovitim paterom Kennedyjem u Cheyenneu, koji će rano na večer 19. studenoga doći k meni. Rowells je također predao vijest mojim prijateljima da me čekaju s konjem i zalihom hrane čim stignem do ulice. Mršavi odvjetnik donio mi je i odgovore mojih prijatelja. Sakrio ih je u velikom džepnom satu. Rekao mi je da ih nije čitao.

– Neću izdati čovjeka – gledao me je pri tome na svoj karakteristični način. – Znam da niste ubili dječaka.

Napustio je potom moju ćeliju.

Rowells je došao u ćeliju 19. studenoga oko večere. Promatrao nas je čuvar s kraja hodnika. Odvjetnik je izvadio nevažne stvari iz taške, zatim moju najbolju košulju koju sam htio nositi pri pogubljenju, kao i stari pulover. Rowells je donio te stvari s ranča Johna Coblea. Stavili smo rukopis u tašku da ntko ne opazi. Uskoro je otišao.

Jedan sat kasnije, upravo sam bio na šetnji hodnikom, kad sam kroz prozor vidio kako svećenik pristizbe jednopregom iz smjera crkve na ulici Ferguson. Promatrao sam kako silazi. Uzde je jednostavno ostavio na sjedalu. Koščata prilika oca Kennedyja požurila je uza stube i nestala iz mog vidokruga.

Tada se sve počelo brzo odvijati. Otac je predložio upravo ono što sam ja htio – da molimo zajedno. Rekao sam mu da je tu upravo razlog zbog kojeg sam ga pozvao, ali da sam nervozan i da se ne mogu pri jakom svjetlu spustiti na koljena. To ga ne treba čuditi kad zna što me sutra čeka.

– Vjerujem da to možemo izmijeniti – rekao je mirno.

Izišao je iz moje ćelije i vratio se sa šerifom Smallejem. Šerif me je pogledao, otišao do prekidača na zidu i utnuo svjetlo. Ostalo je samo svjetlo na hodniku. Rekao je čuvaru da ga opet upali kad svećenik ode.

Zahvalio sam se i bacio na kolje-

na kako sam obećao. Molio sam vrlo glasno. Polagano sam zavlacio ruku pod svoju strunjaču te izvuкао staru čarapu koju sam napunio pješčanom zemljom iz jedinog lonca sa cvijećem na prozoru ćelije. Kada je otac zašutio, udario sam ga. Čuo se samo slab, tupi zvuk. Vidio sam kako se skljojao. Prihvatio sam ga brzo i tiho položio na pod, dok sam i dalje glasno molio...

Brzim sam se pogledom uvjerio da čuvar ne gleda u moju ćeliju. Pateru Kennedyju sam svukao dugu mantiju i položio ga pod pokrivač na klupu za spavanje. Stavio sam okrugao svećenički šešir na glavu.

— Hvala, oče! — rekao sam vrlo glasno.

Vidio sam kako se čuvar okrenuo. Čuo je moje oprostajne riječi. Pričao sam rešetkama i lupnuo tiho raspelom o vrata. Čuvar je odmah došao i ogledao se za Tomom Hornom. Vidio je priliku koja leži na dasci licem okrenuta zidu. Otvorio je vrata ćelije i propustio me ispred sebe. Držao sam glavu duboko pognutu a ruke prekržene na prsima, kako je to činio pater Kennedy.

Petnaest sekundi kasnije sišao sam stubama u prizemlje.

Oba umorna šerifova pomoćnika pogledala su me samo površno i kimnula glavom. Ipak, morao sam podignuti glavu da vidim izlazna vrata. To je značilo da moram proći pokraj kancelarije Eddieja Smalleya. Vrata njegove sobe bila su širom otvorena. Dvije stvari nisu mi išle na ruku. Vanjska vrata bila su zaključana, a k tome još i osigurana. Po dvojica tvrdih momaka iz Cheyennea sjedila su sa svake njihove strane sa sačmaricom u rukama. Šerif Smalley došao je odmah iz svog ureda da propusti patera Kennedyja.

— Patere! — čuo sam kako zove.
— Trenutak, oče... kako je on... eh...

Sada će me otkriti, mislio sam. Eddieja Smalleyja neću moći prevariti iz takve blizine.

Ali moja »sombra« još me nije

napustila. Nešto me potaklo da obje ruke stavim na lice a ramena izbacim prema naprijed. Promrmljao sam jecajućim glasom:

— Ne...molim vas... šerife! Ne sada...

Ed Smalley je zastao.

— Ali, dakako, oče! — rekao je ispričavajući se. — Htio sam samo pitati za Toma Horna. Hoćete li doći u jutro rano?

Mahnuo sam desnom rukom. Da, svakako, trebalo je to da znači. Opet sam tiho zajecao i vrata su se otvorila preda mnom. Otvorila su se i zaključana i osigurana vrata.

Posljednja vrata!

Opet mi se učinilo sa će se moj plan izjaloviti u pretposljednjoj sekundi. Ali kada sam se našao u blizini vrata, čuo sam šerifa kako viče:

— Otvorite, Wade! Koga vraga čekate?

— Vi ste nam zapovjedili da nikoga ne puštamo bez vaše izričite dozvole, Ede — odgovorio je Wade Everet, taj glupi sitničavi momak.

— Da, da, znam! To je bio za sve nas vraški težak dan. Laku noć, oče!

Slijedećeg trenutka bio sam vani na hladnom vjetru. Najprije nisam mogao ništa vidjeti i gotovo sam pao na stubama. Ipak, zadržao sam ravnotežu i krenuo prema kolima. Stara Dolly kao da je zabrundala nešto kad je ugledala mene umjesto svog starog gospodara. Uspeo sam se u kola i krenuo putom prema crkvi u ulici Ferguson. Kad sam prošao pokraj posljednjeg naoružanog čuvara nacionalne garde i mahnuo mu na pozdrav, začuo sam kako bije sat na crkvenom tornju. Brojao sam svaki udarac, kao da on označava godinu mogā života. Mislio sam o bijegu koji mi predstoji. Osam sati navečer... posljednja noć prije dana kada misle objesiti Toma Horna!

A Tom Horn je slobodan!

Sada je još samo potrebno da staru kobilu dođeram do tračnica. Onde će moji prijatelji dovesti Old Pacera. Tek tada ću biti slobodan. Kad

Old Pacer, taj prekrasni ridan, krene, ni jedan konj Wyominga neće ga sustići!

Upravo u tom trenutku naćulila je uši stara Dolly. Iznenada sam začuo glasne zapovijedi s ulice Ferguson. Muškarci su psujući potrčali kroz noć do svojih konja.

Morao sam staru kobilu korbaćem podsjetiti da malo bolje povuće. Po svaku je cijenu htjela natrag u staju. Ipak me je dovela do tračnica. Uspeo sam se na njezina leđa i zauzdao je na taj način.

– Heeje! Heeje! – tjerao sam je, ali ona me je nastojala ugristi. U međuvremenu, i na ostalim ulicama Cheyennea začuli su se glasovi. Ljudi su se čudili zašto pater Kennedy jaše na leđima svoje kobile i s južne strane odlazi iz grada.

Vidio sam posvuda ljude s oružjem. Bilo mi je vraški teško da Dolly zadržim u željenom smjeru. Nije bilo vremena da ispregnem kola, a ako bih ih sada bilo kako oštetio, morao bih još dobre dvije milje prijeći pješice.

Iznenada sam začuo povike neposredno iza sebe. Jahači su bili udaljeni od mene samo tri bloka zgrada. Činilo mi se da ih je petorica ili šestorica.

A onda se dogodilo! Upravo sam htio prepriječiti sporedni kolosijek, kad sam još jednom pogledao unatrag. Upravo u tom trenutku pojavio se odnekud mali plavokosi klippan s isto tamo malim psetom iza vagona za stoku, koji je ovdje stajao. Nisam mogao ništa učiniti nego kobilu naglo okrenuti da ne ozlijedi mladića. Kola su se snažno zaniжела. Stražnji se kotač odbio o skretnicu. Rasprsnuti komadi drva i tugaljivo cviljenje psića, koji je bio pogođen, bilo je sasvim dovoljno da uzbuni južnu četvrt Cheyennea. Na svu sreću, klippanu nije bilo ništa. Zaključio sam to u trenutku kad me pogledao. Skočio sam s kobile i skinuo mantiju oca Kennedyja da bih mogao bolje trčati Momak i ja bili smo udaljeni samo tri metra jedan

od drugoga... i baš je na tom mjestu ulična svjetiljka!

S obzirom da je moje lice mjesecima bilo svaki dan u novinama, Tom Horn bio je poznatiji od Teddyja Roosevelta. Mladić je u panici zauralo:

– U pomoć! U pomoć! Tom Horn! U pomoć!

A Tom Horn – ponovo pješice i nenaoružan – trčao je šepajući prema grmlju na rijeci koja je tekla iza tračnica. Bio je to jedini zaklon koji sam imao na raspolaganju.

Jahači koji su bili u potjeri došli su u međuvremenu do mladića. Pucali su na sve što se micalo. Ali to me se nije ticalo. Ja sam trčao kroz grmlje i svjetlo je ostajalo daleko iza mene. Pola sata kasnije stigao sam do Showaltersove staje. Onde sam zatekao sve kako sam naručio. Nekoliko minuta poslije toga galopirao je Old Pacer sa mnom na leđima preko južnih pašnjaka.

Pacer je jurio kao da tu brzinu može izdržati cijelu noć. Jahali smo uistinu cijelu noć. Dakako, tu i tamo malo smo zastali. Ponekad sam dugim koracima hodao pored njega da ga ne izmorim suviše.

Bio sam slobodan!

Počelo je svitati. Magla se polako dizala sa zemlje. Stigli smo do mosta kojeg se nisam mogao sjetiti. Konačno sam se zaustavio na jednom proplanku i ponovo sjahao. Ovaj mi je brežuljak odnekud bio poznat. Učinilo mi se da ne pripadam ovom predjelu. Koliko sam se ja sjećao! Ispred mene nalazio se panj drvetâ koje je pogodio grom. Ondje je također bila vrsta trave koja nije uobičajena u ovom kraju. Rekao sam Paceru:

– Samo mirno, momče!

Ali ridan je tresao glavom i, očito, nije htio dalje.

Nisam mu to mogao zamjeriti. Lijevo od panja nalazio se humak. Vjerojatno grob.

– No, dodi, Paceru! – rekao sam glasnije.

Iza panja začulo se odjednom tiho stenjanje. Neki se pas pojavio

pred nama. Stari ovčarski pas. Znao sam tog psa. Bio je to Shed. Old Shed, moj stari pas! Muvao sam se uokolo, i kad sam se ponovno htio vinuti Paceru na leđa da pobegnem odatle što je moguće brže, njega je nestalo. Nigdje ga nisam mogao vidjeti! Čak ni otiske njegovih kopita! trčao sam nekoliko koraka. Most ondje dolje... oh... bio je to most Wyaconda! A ova rijeka grmljem obraslih obala – to je bila Wyaconda Creek!

Moj zavičaj!

Jutarnja magla postajala je sve gušća i konačno mi zastrla vidik. Ogledao sam se za Old Shedom. Stajao je pokraj panja mašući repom. Ondje gdje me je Shed čekao, nije bilo magle. Hladni zrak bio je proziran. Iza Sheda sjalo je sunce kroz oblake.

Old Shed me je lavežom opomenuo da želi da ga slijedim. Okrenuo se kao da želi krenuti ispred mene... prema onom mjestu koje samo kao mladi uvijek rado posjećivali... drugu stranu Stumpf Hilla!

Počeo sam trčati iza mog starog ovčara.

– Čekaj, Shede! – vikao sam. – Ta, čekaj me...

Bilo je hladno kad sam se probudio. Ležao sam na tvrdoj klupi za spavanje lica okrenutog prema sivom zidu. Na zidu su se vidjeli znakovi. Svaki je znak označavao po jedan dan. A ja sam znao čija ih je ruka ucrtala... Moja! Osim toga, na zidu se vidio i stari kalendar. Samo jedan datum bio je označen.

20. studenog 1903!

Sklopio sam oči i spustio noge s klupe na pod. Podigao sam glavu okrenuvši je prema svjetlu. Otvorio sam oči gledajući jutarnje sunce koje se slabo probijalo kroz rešetke na prozoru ćelije.

Bio je to moj prozor.

Prozor u mojoj ćeliji čejenskog zatvora...

POGOVOR

Tri slijedeće činjenice treba posebno spomenuti:

1. *Tajna oko odvjetnika Rowellsa: u svim spisima o Tomu Hornu, i u Laramieju, i u Albany Countyju, nije se mogao pronaći nikakav odvjetnik takvog imena. Može se, dakle, s pravom pretpostavljati da je Tom Horn time mislio čovjeka »koji se nije usudio navesti svoje ime kao svjedoka«, tog bilježnika kojemu je Tom Horn povjerio svoju »posljednju volju«.*

2. *Još je čudnije kako je posljednji dio rukopisa, koji opisuje san u kojem je Tom Horn doživio bijeg i vraćanje u zavičaj, prokrijumčaren iz čejenskog zatvora. Iako neki tvrde da ga je šerif Smalley sačuvao, vjerojatnije je da je uoči smaknuća Tom Horn predao katoličkom svećeniku, prijatelju »iz boljih dana«, a on ga je krišom iznio iz zatvora.*

3. *Robert Pinkerton, sin osnivača Pinkertonove detektivske agencije, pisao je nedugo nakon smrti Toma Horna: »Zaista je žalosno da se Pinkertonovi nisu malo više angažirali oko slučaja Toma Horna. Prema posljednjim informacijama, ima utisak da je Tom Horn nedužan.«*

Danas možemo samo pretpostavljati da je priča mogla drugačije završiti da su se Pinkertonovi zaista u nju upleli.

Da li je Tom Horn zaista bio nedužan? To pitanje i dalje baca tamnu sjenu na povijest američkog Zapada.

Od sudskog procesa prošlo je mnogo decenija, ali ni sada, kao ni prije, ne možemo se na to pitanje dati zadovoljavajući odgovor.

KRAJ

U PRIPREMI:

L. J. Coburn:
RIJEKA SMRTI

Za svaki
uzrast
za svako
raspoloženje

izdanja

